

Diagnoza Problemów Społecznych
dla miasta
Skarżysko - Kamienna

Skarżysko - Kamienna, 2022 r.

Spis treści

WSTĘP	4
ROZDZIAŁ DANE DEMOGRAFICZNE	I 5
ROZDZIAŁ METRYKA MIASTA	II 5
2.1. Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	5
2.2. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	6
2.3. Rynek alkoholowy	7
2.4. Zasoby w zakresie rozwiązywanie problemów społecznych	7
2.4.1. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne	7
2.4.2. Świetlice i grupy samopomocowe	8
2.4.3. Szkolenia	8
2.4.4. Punkt Konsultacyjno-Terapeutyczny	8
ROZDZIAŁ SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	III 9
3.1. Przestępczość na terenie miasta	9
3.2. Zjawisko przemocy w rodzinie	10
ROZDZIAŁ PROBLEMY SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	IV 12
4.1. Grupa badana	12
4.2. Cel badania	12
4.3. Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	13
4.4. Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	14
4.5. Substancje psychoaktywne: nikotyna	20
4.6. Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	22
4.7. Przemoc w rodzinie	25
4.8. Hazard i uzależnienie od mediów	26
4.9. Uzależnienie od jedzenia	28
ROZDZIAŁ BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	V 29
5.1. Grupa badana	29
5.2. Cel badania	29
5.3. Wyniki badań	29
ROZDZIAŁ PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	VI 39
6.1. Metodologia	39
6.2. Cel badania	39
6.3. Charakterystyka grupy badanej	39
6.4. Wyniki	39
6.4.1. Uczęszczanie do szkoły	39

6.4.2. Uzależnienia	42
6.4.3. Substancje psychoaktywne: Alkohol	44
6.4.4. Substancje psychoaktywne: Papierosy	48
6.4.5. Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	51
6.4.6. Uzależnienie od Internetu i smartfonu oraz cyberprzemoc	55
6.4.7. Hazard	61
6.4.9. Przemoc w szkole	63
6.4.10. Formy spędzania czasu wolnego	65
ROZDZIAŁ	VII
PODSUMOWANIE	67
7.1. Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców	67
7.2. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.	69
7.3. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży	70

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w Skarżysku - Kamiennej w 2022 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków oraz uzależnieniami behawioralnymi, a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk.

Dane dotyczące problemów społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Skarżysku - Kamiennej wśród grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- a) dorośli mieszkańcy,
- b) dzieci i młodzież szkolna,
- c) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz z Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku - Kamiennej.

ROZDZIAŁ I

DANE DEMOGRAFICZNE¹

Skarżysko - Kamienna liczy 42 348 mieszkańców, z czego 53% stanowią kobiety, a 47% mężczyźni. 57% mieszkańców to ludność w wieku produkcyjnym (w tym 46,1% kobiet i 53,9% mężczyzn), 14% w wieku przedprodukcyjnym (w tym 47,7% kobiet i 52,3% mężczyzn), a 29% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (w tym 69% kobiet i 31% mężczyzn).

ROZDZIAŁ II

METRYKA MIASTA

2.1. Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

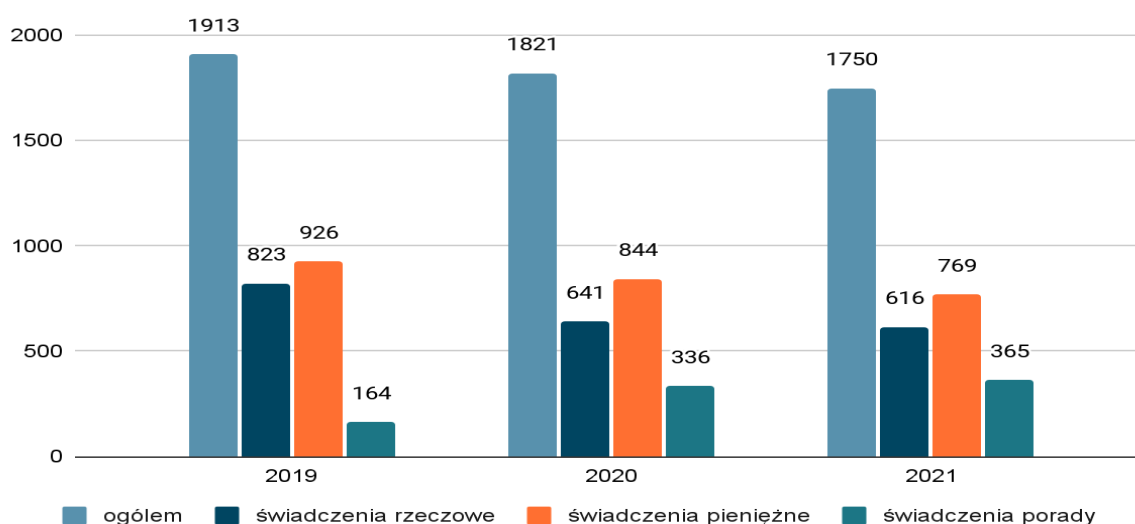
Dane przedstawione w tabeli wskazują, że w ostatnich latach w Skarżysku - Kamiennej stopniowo maleje liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Maleje także liczba rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemów uzależnień,

Tabela 1. Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

	2019	2020	2021
Liczba rodzin ogółem	1 219	1 129	1 047
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu uzależnień	36	15	10

Z danych przedstawionych na wykresie poniżej wynika, iż w latach 2019-2021 liczba udzielanych przez MOPS świadczeń uległa zmniejszeniu.

Wykres 1. Rodzaje pomocy udzielanej przez MOPS.

¹ Źródło: dane z otrzymane od Miasta, stan na dzień 31.12.2021 r.

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej w Skarżysku - Kamiennej są niezmiennie od kilku lat: długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezrobocie oraz ubóstwo i alkoholizm.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej.

	2019	2020	2021
Niepełnosprawność	535	494	472
Bezrobocie	501	437	394
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	583	560	520
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	77	49	48
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	681	596	559
Alkoholizm	35	15	10
Inne	114	99	85
Ogółem	2 526	2 250	2 088

2.2. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W 2021 roku Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Skarżysku - Kamiennej przeprowadziła 4 posiedzenia Komisji oraz 4 rozmowy z osobami uzależnionymi od alkoholu. Sporządzono 1 nowy wniosek o zobowiązaniu do podjęcia leczenia odwykowego. W 2021 roku Komisja przeprowadziła 1 kontrolę punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wydała 2 postanowienia opiniujące lokalizację punktu sprzedaży napojów alkoholowych.

Tabela 3. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2019-2021

	2019	2020	2021
Ogółem	47	55	52
Ogólne posiedzenia Komisji	13	12	14
Posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej	22	29	24
Posiedzenie podkomisji ds. przemocy w rodzinie	12	14	14
Przeprowadzono rozmowy	134	86	199
Wnioski o leczenie odwykowe	170	92	150
Obecnie rozpoczętych spraw	30	50	70
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	25	25	24
Badania w Sądzie	41	9	42
Wnioski do Sądów w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	55	55	52
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	21	16	32
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	31	49	21

2.3. Rynek alkoholowy

W 2021 roku w Skarżysku - Kamiennej obowiązywał limit zezwoleń sprzedaży napojów alkoholowych w ilościach przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 4. Ilość zezwoleń sprzedaży napojów alkoholowych wg zawartości alkoholu.

Zawartość alkoholu	do 4,5%	od 4,5% do 18%	powyżej 18%
Ogółem	430		
Sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży	110	100	100
Sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży	60	30	30

2.4. Zasoby w zakresie rozwiązywanie problemów społecznych

2.4.1. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne

W Skarżysku - Kamiennej realizowanych jest szereg działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży. Nazwy programów oraz innych działań profilaktycznych, a także liczbę osób uczestniczących przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 5. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne (ilość osób uczestniczących).

	2019	2020	2021
Uczniowie	675	928	562
Nauczyciele	31	13	24
Rodzice	255	0	10
Nazwy programów	Spójrz Inaczej, Przyjaciel Zippiego, UNPLUNG, EPSILON, Archipelag Skarbów		
Inne działania profilaktyczne			
Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem alkoholowym	191	0	0
Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych	151	114	353
Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp.	1 167	127	584

Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	219	440	450
Inne	2 682	370	220

2.4.2. Świetlice i grupy samopomocowe

W Skarżysku - Kamiennej funkcjonuje 15 placówek pełniących rolę świetlicy dla dzieci, do których uczęszcza łącznie 382 dzieci, w tym 212 dzieci z rodzin alkoholowych. W placówkach pracuje 21 wychowawców.

W Skarżysku - Kamiennej funkcjonuje Stowarzyszenie Abstynenckie oraz klub abstynencki.

2.4.3. Szkolenia

Poniższa tabela przedstawia liczbę szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy: GKRPA, MOPS w Skarżysku - Kamiennej w latach 2019 -2021.

Tabela 6. Liczba szkoleń pracowników GKRPA i MOPS w latach 2019 - 2021

	2019	2020	2021
MOPS	12	10	6
GKRPA	8	4	2

2.4.4. Punkt Konsultacyjno-Terapeutyczny

W Skarżysku - Kamiennej funkcjonuje Punkt Konsultacyjno- Terapeutyczny. W Punkcie pracują: specjalista psychoterapii uzależnień, psycholog, pracownik socjalny, prawnik, policjant, certyfikowany specjalista w zakresie przeciwdziałania przemocy, specjalista profilaktyk oraz nauczyciele.

ROZDZIAŁ III

SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

3.1. Przestępczość na terenie miasta

Poniższe tabele przedstawiają dane pozyskane z Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku - Kamiennej i dotyczą zdarzeń w latach 2019-2021.

Tabela 7. Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem substancji psychoaktywnych.

	2019	2020	2021
Interwencje związane z nadużywaniem alkoholu	2 742	2 401	1 684
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	108	87	91
Prowadzenie pojazdów po drodze publicznej po użyciu alkoholu	34	25	26
Zakłócanie porządku publicznego	47	39	39
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	16	11	12
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	2	0	2
Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	0	0	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	648	732	734
Osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	1	0	0

Tabela 8. Przestępstwa na terenie miasta w latach 2019-2021.

	2019	2020	2021
Kradzież z włamaniem	75	52	49
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	23	23	16
Pobicie	4	3	1
Uszkodzenie mienia	46	28	35
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	10	5	9
Kradzież mienia	96	58	72
Inne	482	420	369

3.2. Zjawisko przemocy w rodzinie

Tabela 9. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową w latach 2019-2021.

	2019	2020	2021
Liczba interwencji ogółem, w tym:	2 172	1 692	1 111
Dotyczące przemocy w rodzinie	141	91	95
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	177	110	119
o Kobiety	154	96	104
o Mężczyźni	19	12	11
o Nieletni w przedziale 13-18 lat	4	2	4
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	177	109	118
o Kobiety	8	6	12
o Mężczyźni	168	103	106
o Nieletni	1	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	78	50	61
o Kobiety	2	2	3
o Mężczyźni	76	48	58
o Nieletni	0	0	0

Tabela 10. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową wg kwalifikacji prawnej.

2019			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	50	24	52
Groźby karalne	20	12	21
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylenie się od płacenia alimentów	312	199	313
Inne	753	495	735
2020			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	40	23	42
Groźby karalne	23	13	16
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylenie się od płacenia alimentów	224	181	198
Inne	589	372	624
2021			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	32	16	29
Groźby karalne	23	13	24
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylenie się od płacenia alimentów	171	134	177

Inne	604	389	598
------	-----	-----	-----

Liczba sporządzanych wniosków w związku z procedurą Niebieskiej Karty w Skarżysku - Kamiennej w ostatnich trzech latach uległa zmniejszeniu. W 2019 roku sporządzono 175 wniosków, w 2020 roku - 135, natomiast w 2021 roku - 104.

Tabela 11. Procedura "Niebieskiej Karty"

	2019	2020	2021
Sporządzono ogółem wniosków, w tym przez :	175	135	104
o Ośrodek Pomocy Społecznej	27	9	19
o Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	5	6	4
o Placówki służby zdrowia	1	1	2
o Placówki szkolno-wychowawcze	2	3	2
o Policję	138	112	775
o Inne instytucje i organizacje	2	4	2

ROZDZIAŁ IV

PROBLEMY SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

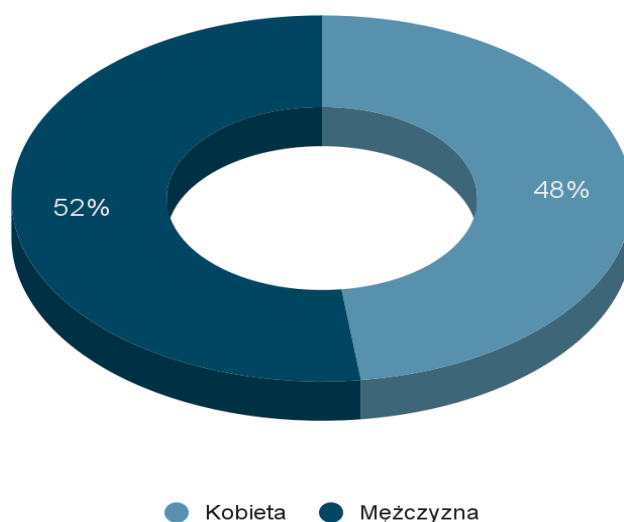
4.1. Grupa badana

Badania obejmowały mieszkańców miasta Skarżysko - Kamienna, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział łącznie 109 osób, z czego 48% stanowiły kobiety a 52% - mężczyźni. Średnia wieku respondentów wyniosła 33 lata.

Wykres 2. Rozkład płci respondentów.

4.2. Cel badania

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie.

4.3. Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

Respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności poszczególnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako istotny². Poniższa tabela przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Tabela 12. Jak poważne/istotne są poniższe problemy w Pana/Pani środowisku lokalnym?

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	6%	40%	50%	4%
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie)	6%	50%	39%	5%
Uzależnienie od alkoholu	4%	39%	51%	6%
Bezrobocie	9%	28%	38%	25%
Bieda, ubóstwo	13%	25%	31%	31%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się)	14%	28%	27%	31%
Przestępczość	8%	38%	24%	30%
Cyberprzemoc	8%	33%	26%	33%
Przemoc domowa	12%	31%	23%	34%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	15%	36%	16%	33%
Uzależnienie od papierosów	17%	36%	14%	33%

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że w opinii pełnoletnich mieszkańców najpoważniejszymi problemami są: uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie) - 56%, uzależnienie od papierosów (53%) oraz uzależnienie od narkotyków i dopalaczy (51%).

W następnej kolejności badani wymieniali takie problemy jak: zanieczyszczenie powietrza, smog (46%), przestępczość (46%), uzależnienie od alkoholu (43%), przemoc domowa (43%), zaburzenia odżywiania (42%), cyberprzemoc (41%), bieda i ubóstwo (38%) oraz bezrobocie (37%).

² Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny* i *raczej istotny*.

Następnie przedstawiono badanym mieszkańcom kilka rodzajów uzależnień i poproszono o ocenę powszechności ich występowania w ich środowisku lokalnym.

Zdaniem respondentów powszechnymi³ zjawiskami w ich mieście są alkoholizm (69%) oraz niktynizm (61%). Pozostałe wymienione problemy uzależnień w ich otoczeniu występują rzadko⁴ - zakupoholizm (75%), pracoholizm (54%), sieciholizm (46%), hazard (40%) i zaburzenia odżywiania (48%) lub wcale - narkomania (49%).

Tabela 13. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie poniższych uzależnień w Pani/Pana środowisku lokalnym?

<i>Problem</i>	<i>Bardzo powszechne</i>	<i>Dość powszechne</i>	<i>Dość rzadkie</i>	<i>Bardzo rzadkie</i>	<i>Nie występuje</i>
Alkoholizm	3%	66%	30%	1%	0%
Narkomania	0%	28%	6%	17%	49%
Niktynizm	24%	37%	31%	8%	0%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	0%	21%	44%	31%	4%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	2%	24%	33%	21%	20%
Sieciholizm (uzależnienie od Internetu)	0%	25%	39%	7%	29%
Uzależnienie od hazardu	1%	27%	34%	6%	32%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, jedzenioholizm)	2%	19%	42%	6%	31%

4.4. Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS, wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie⁵.

Odpowiedzi respondentów na pytania odnośnie spożywania alkoholu różnią się w zależności od płci, wieku i grup zawodowych. Wśród kobiet jest dwa razy więcej abstynentów niż wśród mężczyzn (21% w stosunku do 10%). Z przeprowadzonych badań wynika, że w ciągu 9 lat nastąpił wzrost spożycia alkoholu wśród kobiet - w roku 2010 abstynencję deklarowała, co trzecia kobieta.

³ Suma odpowiedzi "bardzo powszechne" i "dość powszechne"

⁴ Suma odpowiedzi "dość rzadko" i "bardzo rzadko"

⁵ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

Biorąc pod uwagę grupy wiekowe, to alkohol najczęściej piją badani w wieku 25-34 lata. Natomiast w 2010 roku relatywnie najwięcej pijących alkohol było wśród najmłodszych badanych (18-24 lata), obecnie te osoby zaliczają się do grupy wiekowej 25-34 lata. Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że styl konsumpcji alkoholu nie zmienia się wraz z upływem czasu. Sytuacja wygląda podobnie w przypadku osób z grupy wiekowej 65 lat i więcej, którzy 9 lat temu plasowali się w przedziale 55-64 lata - odsetek abstynentów wśród tych osób jest stały i wynosi 28%⁶.

Jeżeli chodzi o częstotliwości spożywania alkoholu, to większość Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, 8% spożywa go często, a co trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle go nie spożywa. Porównując te wyniki z wynikami badań CBOS z 2010 r. zmniejszył się odsetek osób deklarujących częste picie (z 11% do 8%) i całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Jednakże, wzrósł udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%)⁷.

Od 2010 roku znacząco zmalał udział piwa, jako najczęściej spożywanego alkoholu, kiedy to, co druga osoba spośród pijących alkohol (52%) przyznawała, że najczęściej sięga po piwo. Obecnie wybiera je 39% respondentów, którzy nie rezygnują z napojów procentowych. Na drugim miejscu znajduje się wino (25%), a na trzecim – wódka (16%). Odsetek osób najchętniej wybierających wino rośnie od 2007 roku, natomiast największy wzrost dotyczy alkoholi wysokogatunkowych, np. koniaku czy whisky – obecnie, co dziewiąty badany pijący alkohol (11%) deklaruje, że, jeśli sięga po kieliszek, to najczęściej z tego typu trunkiem⁸.

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców miasta zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. Badani mieszkańcy określając wiek inicjacji alkoholowej najczęściej wskazali na wiek między 16 a 18 lat - 74%. Kolejne 26% zadeklarowało, że swoją inicjację alkoholową miało jako osoby pełnoletnie.

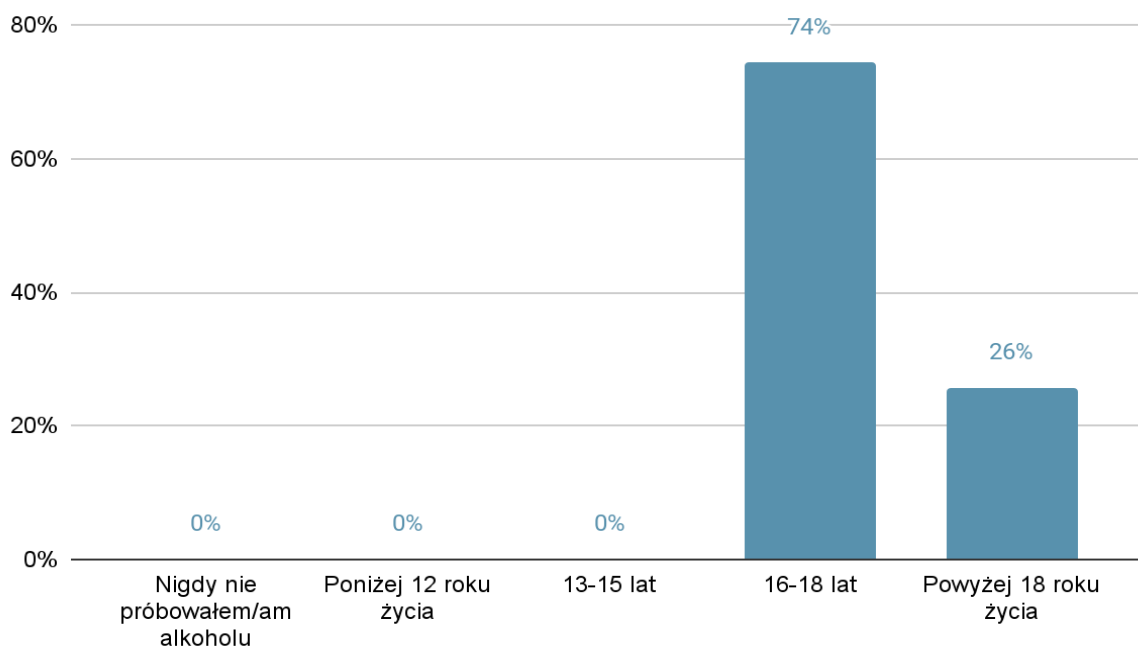
---

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

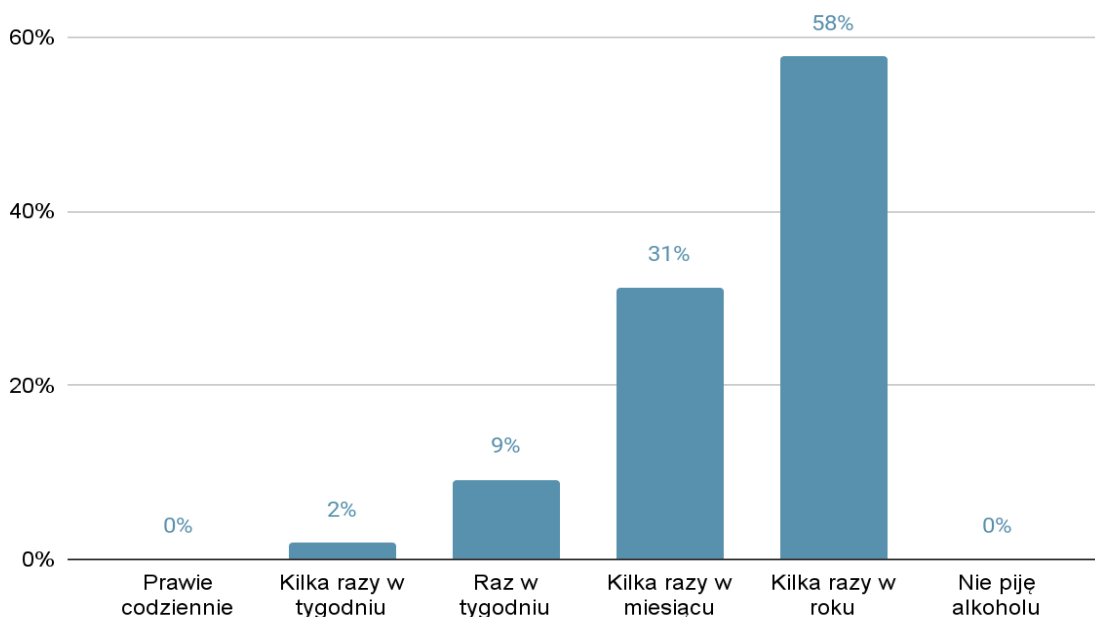
⁸ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

Wykres 3. W jakim wieku po raz pierwszy spróbował/a Pan/Pani alkoholu?

Kolejną kwestią była częstotliwość spożywania alkoholu. 58% badanych zadeklarowało, że spożywa alkohol kilka razy w roku, 31% - kilka razy w miesiącu, a 9% - raz w tygodniu. 2% respondentów to osoby pijące alkohol kilka razy w tygodniu. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że większość badanych mieszkańców spożywa alkohol sporadycznie i okazjonalnie.

Wykres 4. Jak często pije Pan/Pani alkohol?

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu interesujące były także ilości jego jednorazowego wypicia. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok.

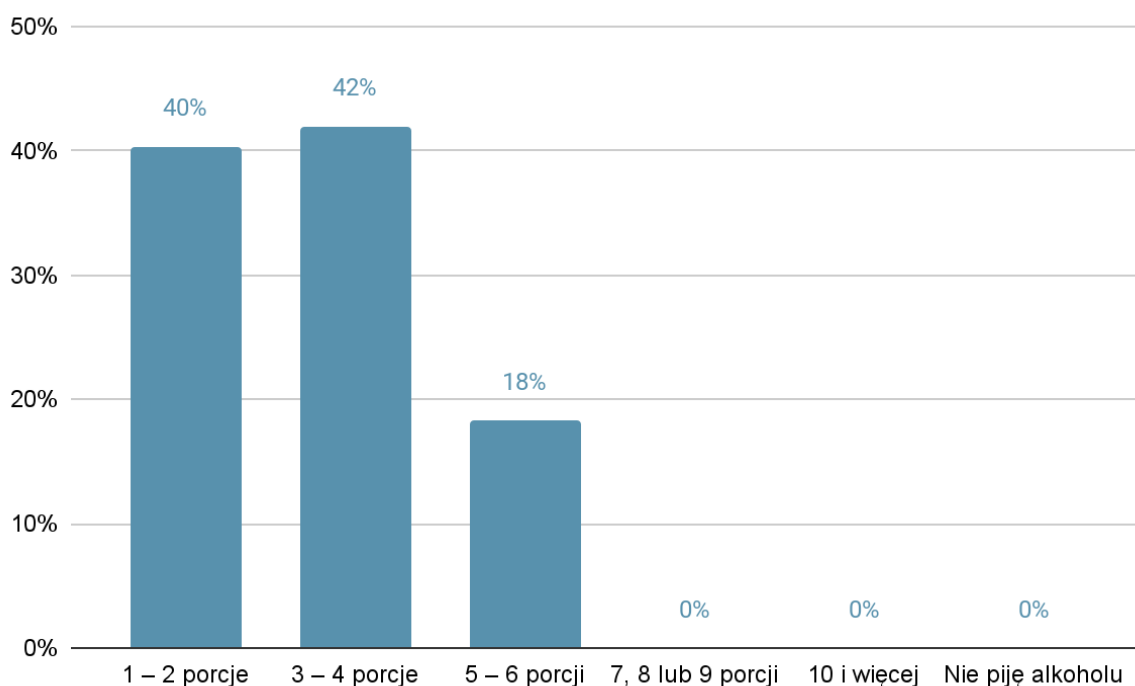

250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

42% respondentów spożywa jednorazowo od 3-4 porcji alkoholu, a 40% respondentów ogranicza się do picia jednorazowo maksymalnie dwóch porcji alkoholu. 18% badanych spożywa jednorazowo duże ilości alkoholu - od 5-6 porcji.

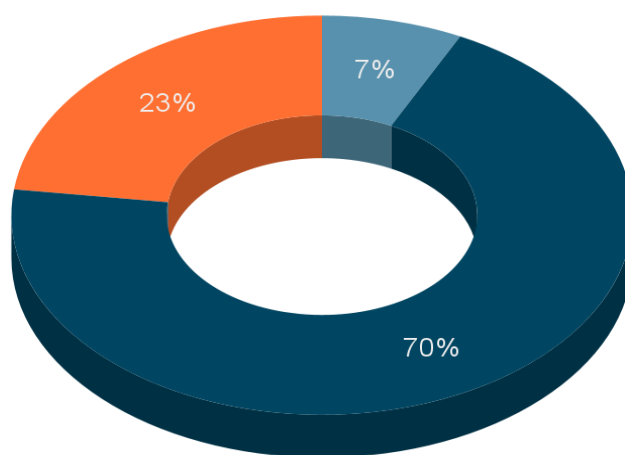
Na podstawie powyższych odpowiedzi można uznać, że duża część mieszkańców Skarżyska - Kamiennej spożywa jednorazowo umiarkowane ilości alkoholu.

Wykres 5. Ile porcji standardowych zawierających alkohol wypija Pan/Pani zazwyczaj w dniu, w którym pije Pan/Pani alkohol?

70% mieszkańców Skarżyska - Kamiennej uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol, natomiast dla 23% ankietowanych takich miejsc jest za dużo, a dla 7% - za mało.

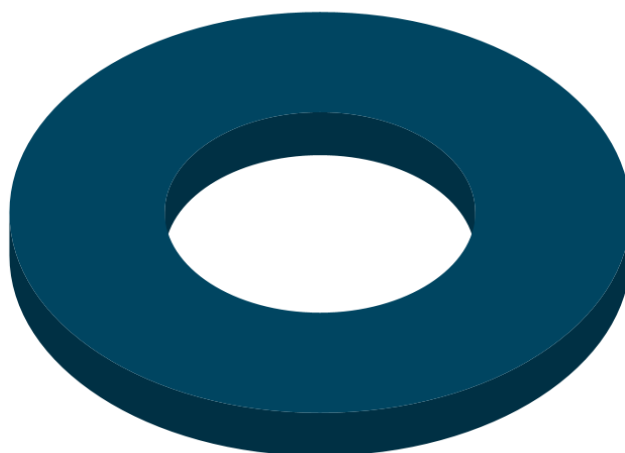
Wykres 6. Jak ocenia Pan/Pani ilość sklepów i lokali w Pana/pani okolicy, gdzie można kupić alkohol?

● Jest ich za mało
 ● Jest ich odpowiednia ilość
 ● Jest ich za dużo

Żaden z badanych mieszkańców miasta nie wie, gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od alkoholu w jego rejonie zamieszkania (100%).

Wykres 7. Czy wie Pan/Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od alkoholu w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

● Nie

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze uwarunkowane postawami. Natomiast postawy zależą m. in. od wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, a także emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności miasta, ponieważ aż 69% badanych zaznaczyło, iż zgadza się z powyższym stwierdzeniem. Jednocześnie tylko 31% respondentów uważa, że alkohol zawarty w np. piwie jest tak samo szkodliwy, jak ten zawarty w wódce.

Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. Łącznie 81% badanych mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż. Pozostałe 19% jest zdania, że taka kontrola nie jest potrzebna. Tylko 2% respondentów ocenia osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. 100% badanych jest zdania, że osoby nieletnie nie mogą z łatwością kupić alkoholu w lokalnych sklepach.

Wszyscy respondenci uważają, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu (100%), a także że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu jest zabronione (100%). Również 100% badanych zgadza się co do tego, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Tabela 14. Wiedza i przekonania na temat alkoholu - dorośli mieszkańcy.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	0%	69%	29%	2%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	0%	81%	13%	6%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	0%	2%	86%	12%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	0%	0%	71%	29%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	0%	0%	1%	99%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	0%	0%	0%	100%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	0%	0%	100%

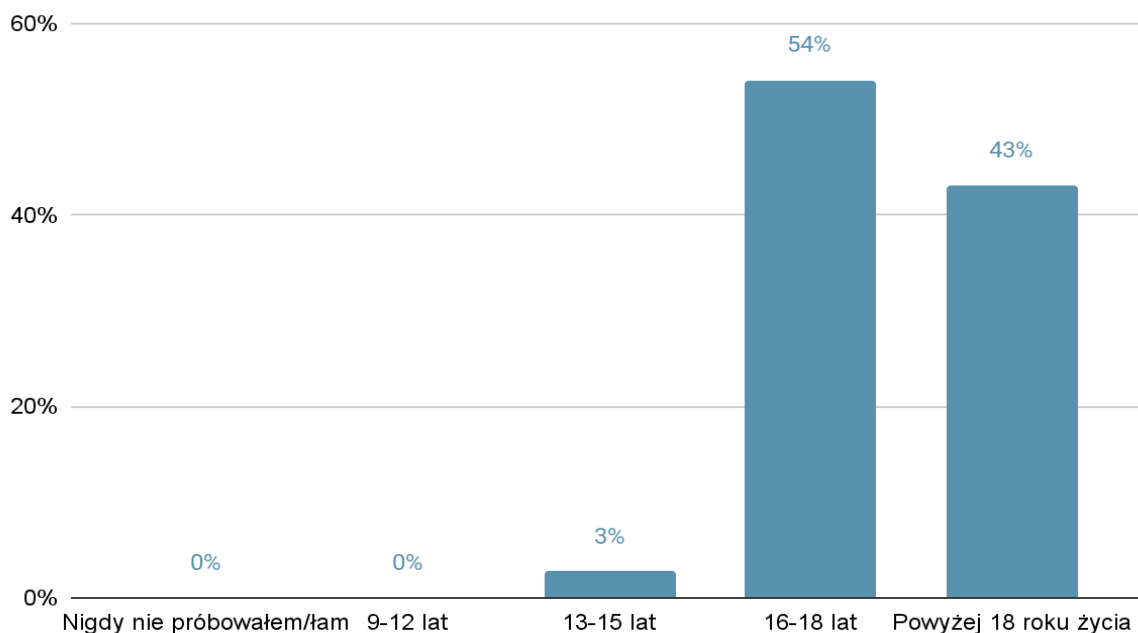
4.5. Substancje psychoaktywne: nikotyna

Jak wynika z badań CBOS⁹ regularnie pali co piąty Polak (21%), a 5% przyznaje się do okazjonalnego palenia. Z deklaracji ankietowanych wynika, że jedna czwarta (26%) paliła w przeszłości, a prawie połowa Polaków nigdy nie paliła (48%). Po papierosa sięga jedna trzecia mężczyzn (31%), w tym regularnie pali 26%. Jest to wyraźna różnica w porównaniu do kobiet, spośród których pali 21%, a regularnie – 17%. Najczęściej palą badani między 45 a 54 rokiem życia (35%) oraz między 55 a 64 rokiem życia (32%). Palenie najmniej popularne jest wśród osób w wieku 18–24 lata. We wszystkich grupach wiekowych mężczyźni palą częściej niż kobiety. Tylko bardzo niewielki odsetek osób używa papierosów elektronicznych. Badania pokazują, że papierosy elektroniczne regularnie pali jedynie 2% respondentów. Palenie okazjonalne deklaruje 1% badanych.

Jak wynika z badań, 54% respondentów zapaliło pierwszego papierosa, w wieku między 16 a 18 lat, a 3% w wieku między 13 a 15 lat. 43% deklaruje, że pierwszy raz zapalili papierosa, gdy byli już pełnoletni.

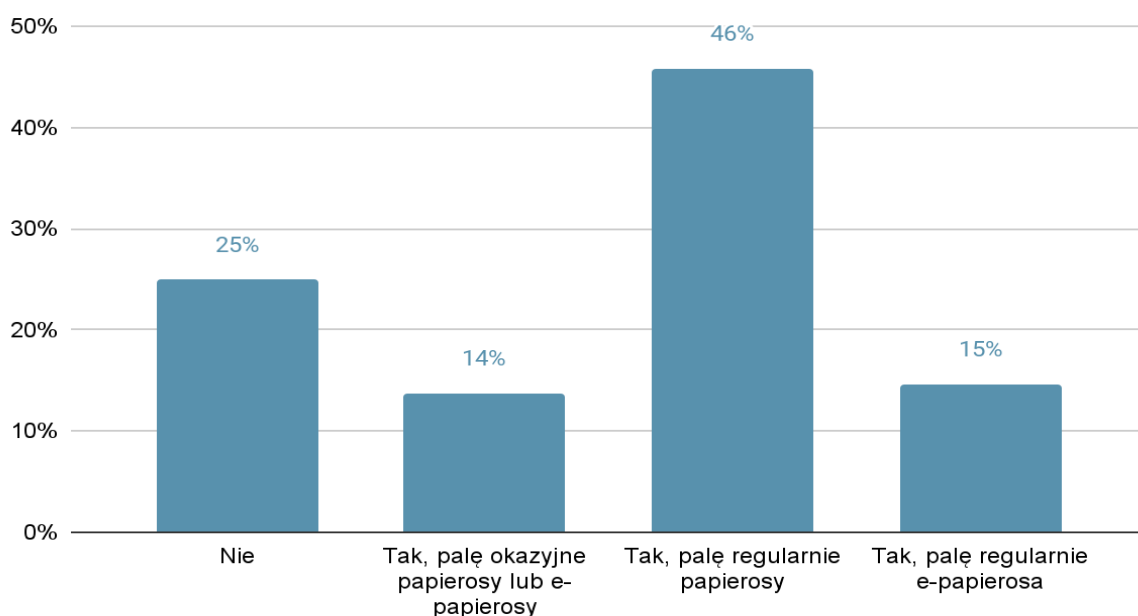
⁹ CBOS. Komunikat z badań. Palenie papierosów. Nr 104/2019

Wykres 8. W jakim wieku po raz pierwszy spróbował/a Pan/ Pani papierosa?

W Skarżysku - Kamiennej tylko 25% badanych mieszkańców nie znajduje się obecnie w nikotynowym nałogu. Do regularnego palenia tradycyjnych papierosów przyznało się 46% badanych, a e-papierosów - 15%. Okazjonalnie papierosy lub e-papierosy pali 14% respondentów.

Wykres 9. Czy pali Pan/Pani papierosy?

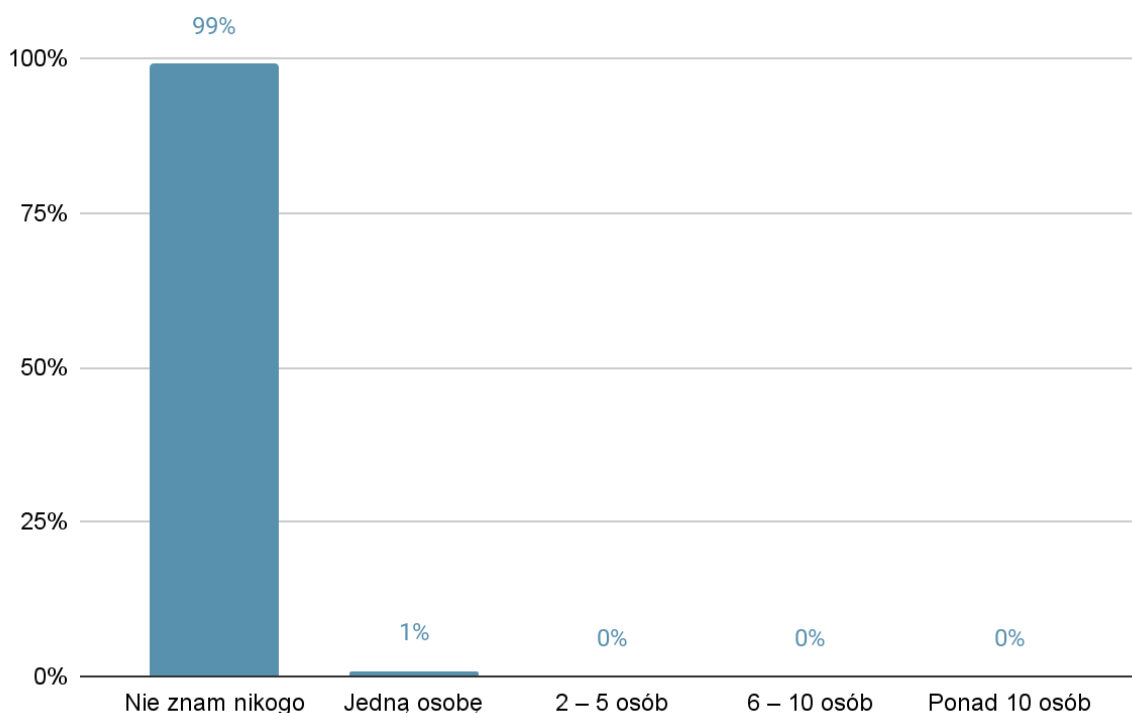
4.6. Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Według danych z badań populacyjnych odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w 2019 roku w Polsce jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w 2019 roku odnotowano na poziomie 89,7%, podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata)¹⁰.

Według ostatniego badania Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Kantar Polska z 2018 roku w populacji generalnej marihuana była najczęściej używanym narkotykiem z odsetkiem 12,1%. Do jej zażywania przyznało się 7,8% badanych w wieku 15-34 lata (2018 rok). Natomiast w całej badanej populacji (15-64 lata) wyższy odsetek odnotowano wśród mężczyzn – 16,4% niż wśród kobiet – 7,7%.

99% badanych mieszkańców Skarżyska - Kamiennej twierdzy, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Jednocześnie 1% respondentów zna jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze.

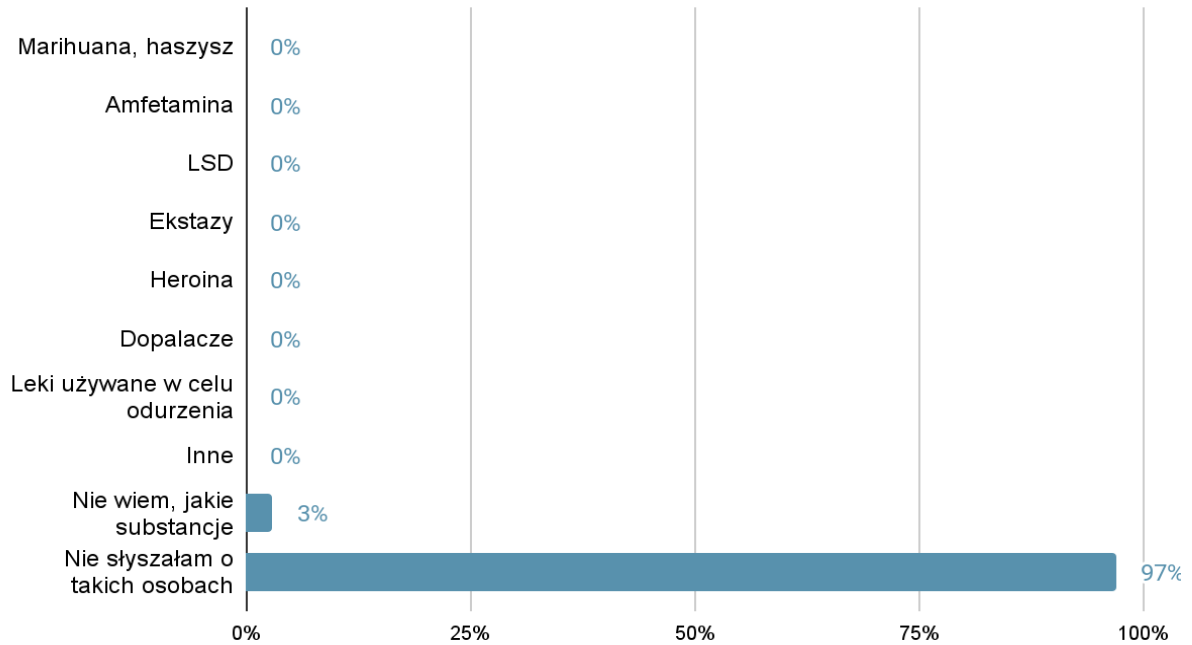
Wykres 10. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?

¹⁰ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce- 2019*, Warszawa 2019.

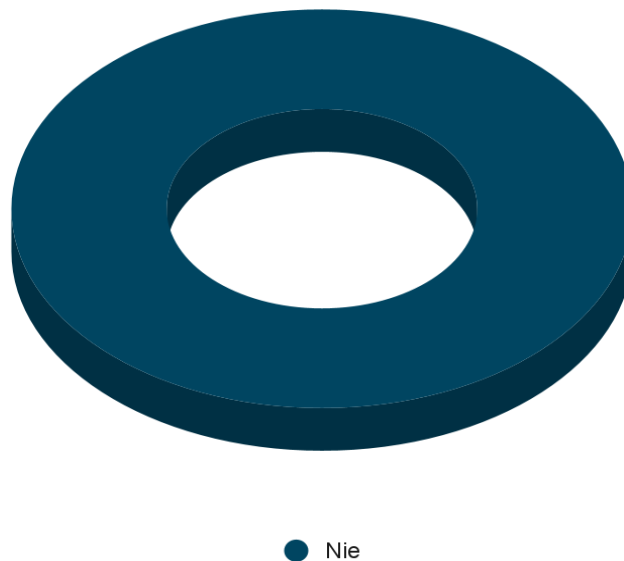
3% respondentów odpowiedziało, że nie wiedzą, jakie substancje przyjmują osoby zażywające narkotyki lub dopalacze, a 99% badanych wskazało, że nigdy nie słyszeli o osobach, które przyjmują substancje psychoaktywne.

Wykres 11. Jakie substancje odurzające są przyjmowane przez osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) z Pana/Pani otoczenia?¹¹

100% respondentów nie wie, gdzie można nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

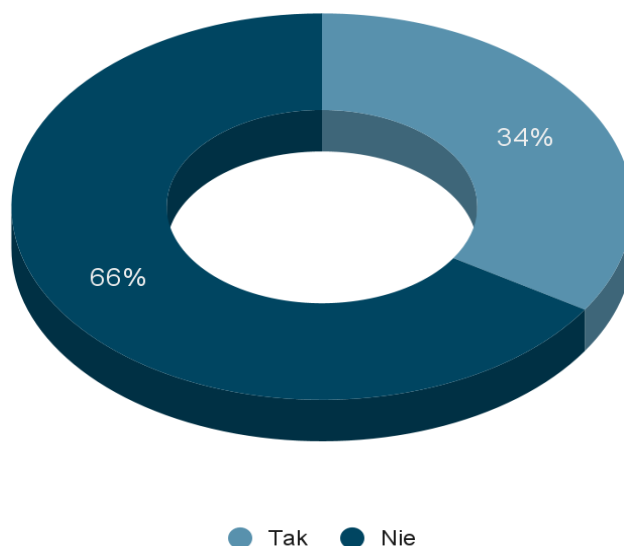
Wykres 12. Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

¹¹ Pytanie wielokrotnego wyboru.

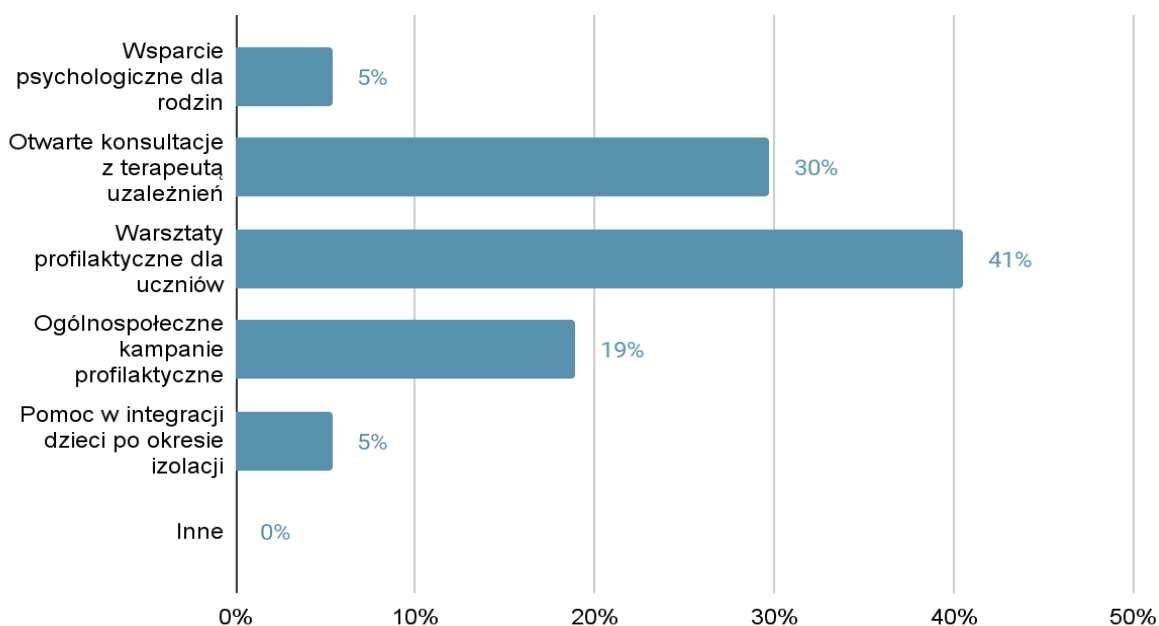
34% badanych mieszkańców miasta dostrzega potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Większość respondentów - 66%, nie widzi takiej potrzeby.

Wykres 13. Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Respondenci dostrzegają potrzebę warsztatów profilaktycznych dla uczniów (41%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (30%), ogólnospołecznych kampanii profilaktycznych (19%), pomocy w integracji dzieci po okresie izolacji (5%) oraz wsparcia psychologicznego dla rodzin (5%).

Wykres 14. Jakie działania są najbardziej potrzebne?

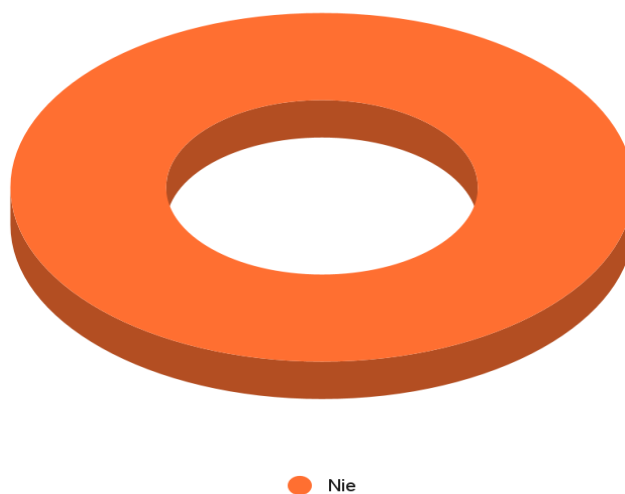
4.7. Przemoc w rodzinie

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła. Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowani zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecce (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)¹².

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

100% badanych twierdzi, że nie zna osób doznających przemocy w rodzinie w swoim najbliższym otoczeniu.

Wykres 15. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?

¹² CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

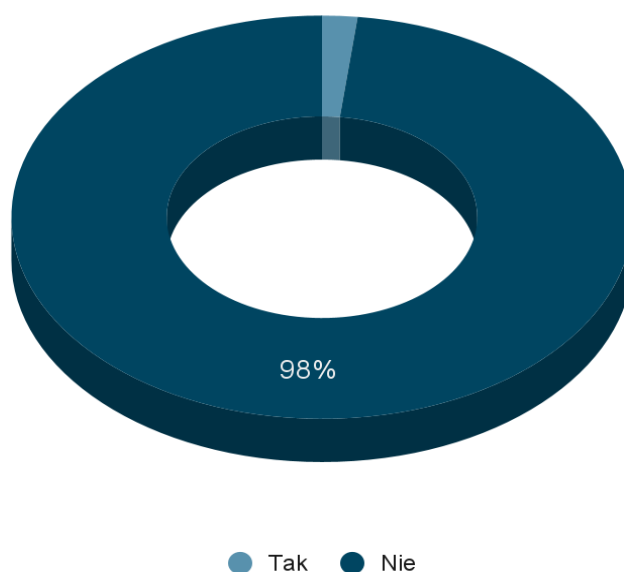
4.8. Hazard i uzależnienie od mediów

W ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, co trzeci Polak w wieku 15+ grał w jakieś gry na pieniądze (34,2%). Polacy najczęściej grają w gry liczbowe Totalizatora Sportowego (26,8%), a w dalszej kolejności w zdrapki (13,3%), loterie/konkursy SMS-owe (7,4%) oraz na automatach do gier z tzw. niskimi wygranymi (4,5%). Wśród Polaków w wieku 15 lat i więcej 7,1% osób gra w jakąś grę na pieniądze co najmniej dwa razy w tygodniu. Symptomy zagrożenia uzależnieniem od hazardu występują u 5,3% ogółu Polaków w wieku 15+, a 0,7% osób w tej grupie wiekowej zdradza pewne symptomy problemu z hazardem. Wśród grających w gry na pieniądze realny problem z hazardem może mieć 2,2% graczy¹³.

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytano mieszkańców o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, tylko 2% dorosłych mieszkańców miasta potwierdza, że ma za sobą doświadczenia grania w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker). Zdecydowana większość nie grała nigdy w gry na pieniądze.

Wykres 16. Czy kiedykolwiek grał Pan/Pani w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?

¹³ Centrum Badania Opinii Społecznych, *Komunikat z badań: Pracoholicy, siecioholicy, hazardziści. Uzależnienia od zachowań*, Warszawa, czerwiec 2015. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_076_15.PDF (dostęp: 09.12.2022).

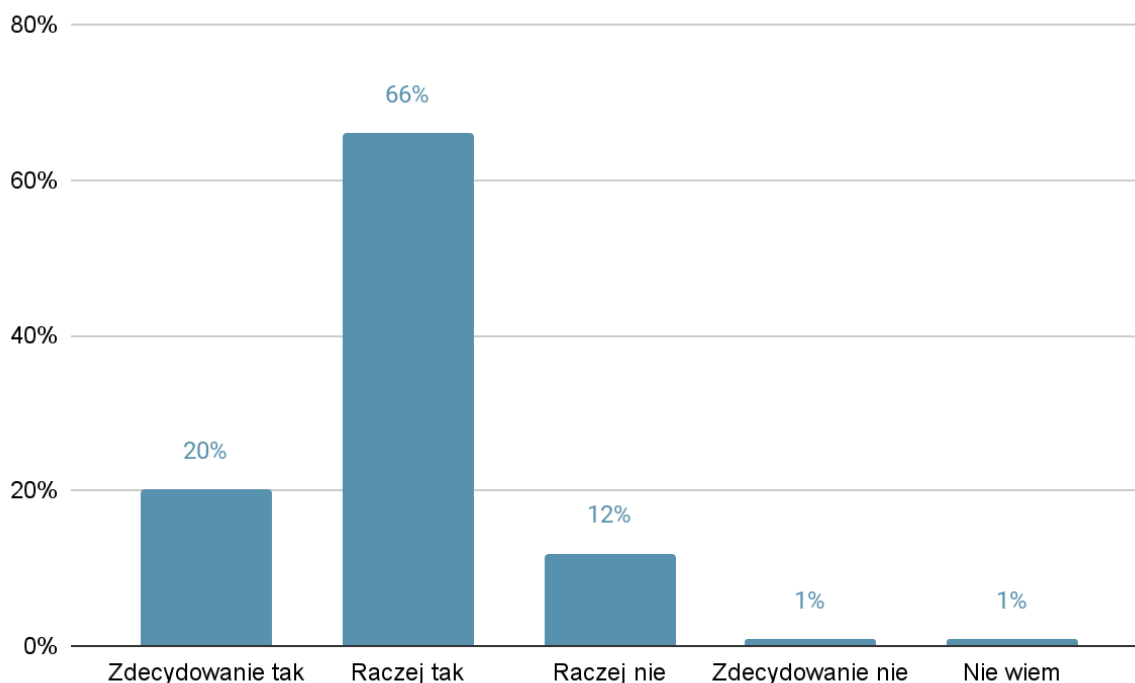
50% respondentów twierdzi, że gra w gry na pieniądze, aby zasilić domowy budżet i mieć więcej na zwykłe codzienne wydatki, a kolejne 50% lubi towarzyszące graniu emocje.

Tabela 15. Dlaczego grywa Pan(i) w gry na pieniądze? Proszę wskazać wszystkie istotne dla Pana(i) powody?¹⁴

Powód	%
Gram z przyzwyczajenia, przyzwyczaile(a)m się spędzać w ten sposób czas	0%
Chcę zasilić domowy budżet, mieć więcej pieniędzy na zwykłe codzienne wydatki	50%
Jest to rozrywka, „sposób na nudę”	0%
Mam przeczucie, że czeka mnie duża/ główna wygrana	0%
Potrzebuję pieniędzy na jakiś „ekstra” wydatek, np. samochód, dom, podróże	0%
Lubię towarzyszące grze emocje	50%
Potrzebuję pieniędzy, ponieważ mam problemy finansowe	0%
Pomaga mi to rozładować się, uspokoić, kiedy jestem zestresowany(a) lub gdy mam kłopoty	0%
Jakoś tak nie mogę przestać	0%

Łącznie 86%¹⁵ badanych mieszkańców Skarżyska - Kamiennej uważa, że można się uzależnić od gier na pieniądze. 13% respondentów twierdzi, że uzależnienie od gier na pieniądze nie jest możliwe¹⁶. 1% badanych nie ma zdania na ten temat.

Wykres 17. Czy, Pana(i) zdaniem, można uzależnić się od gier na pieniądze?

¹⁴ Pytanie wielokrotnego wyboru

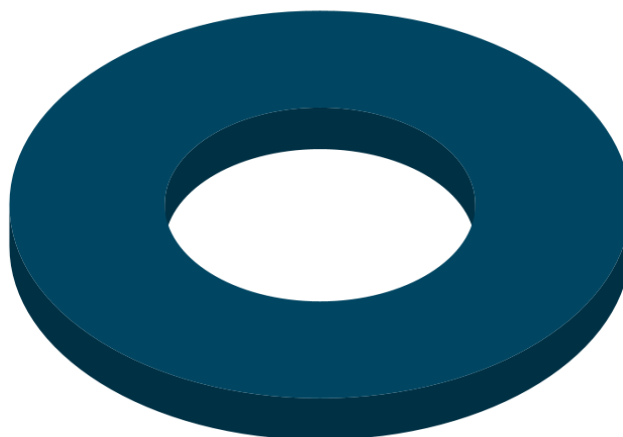
¹⁵ Suma odpowiedzi Zdecydowanie tak i Raczej tak

¹⁶ Suma odpowiedzi Raczej nie i Zdecydowanie nie

4.9. Uzależnienie od jedzenia

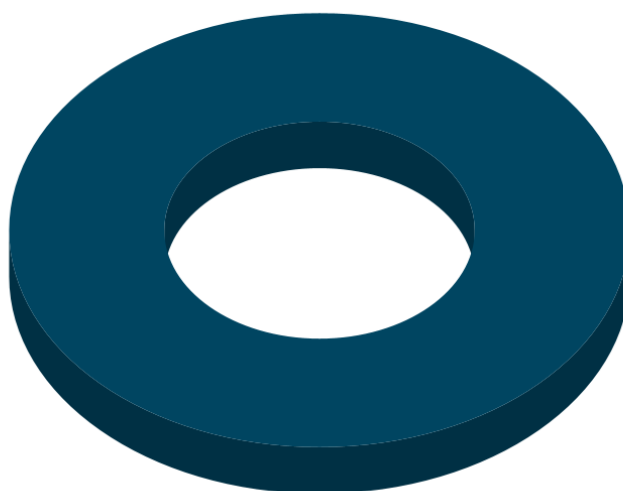
100% badanych twierdzi, że nie zdarza im się “zajadać” stresów i trudnych emocji, a także że nie miewają trudności w kontrolowaniu swoich zachowań jedzeniowych (kompulsywne objadanie się, usilne krążenie myśli wokół jedzenia).

Wykres 18. Czy zdarza się Pani/Panu "zajadać" stresy, trudne emocje?

● Nie

Wykres 19. Czy miewa Pan/Pani trudności w kontrolowaniu zachowań jedzeniowych (kompulsywne objadanie się, usilne krążenie myśli wokół jedzenia)?

● Nie

ROZDZIAŁ V

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w mieście są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

5.1. Grupa badana

Badanie zostało przeprowadzone wśród 15 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie miasta. 73% badanych stanowiły kobiety, a 27% - mężczyźni. 93% respondentów to pracownicy punktów sprzedaży, a 7% - ich właściciele. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 33 lata.

5.2. Cel badania

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

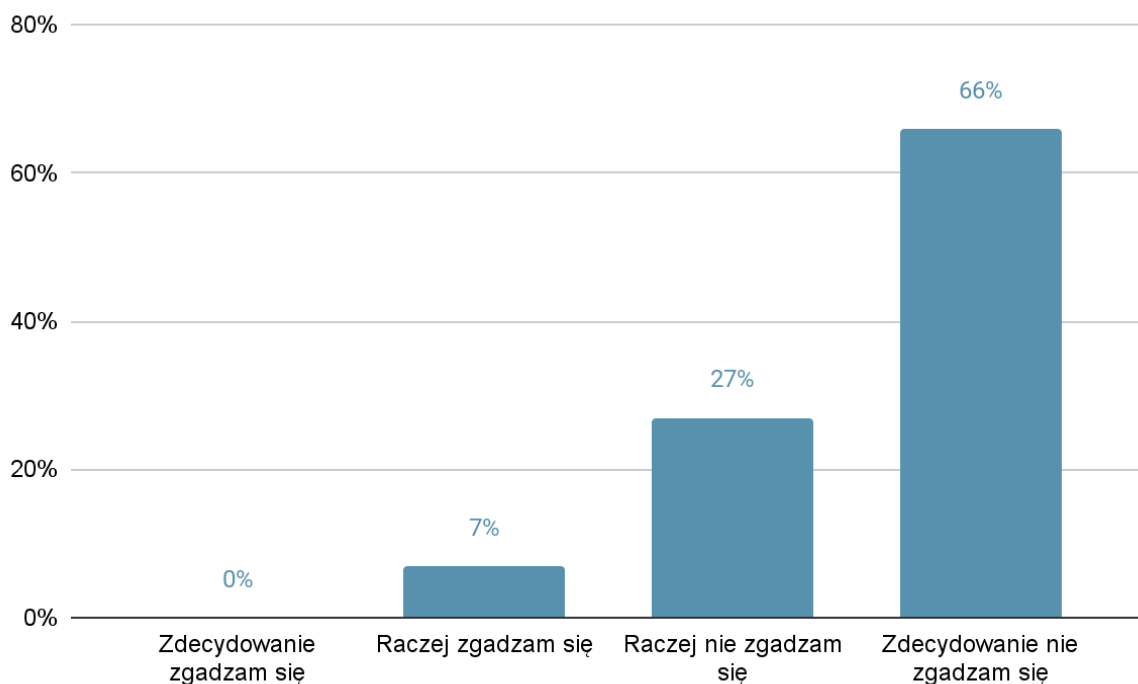
5.3. Wyniki badań

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określenie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych. Respondentom przedstawiono kilka twierdzeń i poproszono o wskazanie czy i w jakim stopniu się z nimi zgadzają, bądź nie.

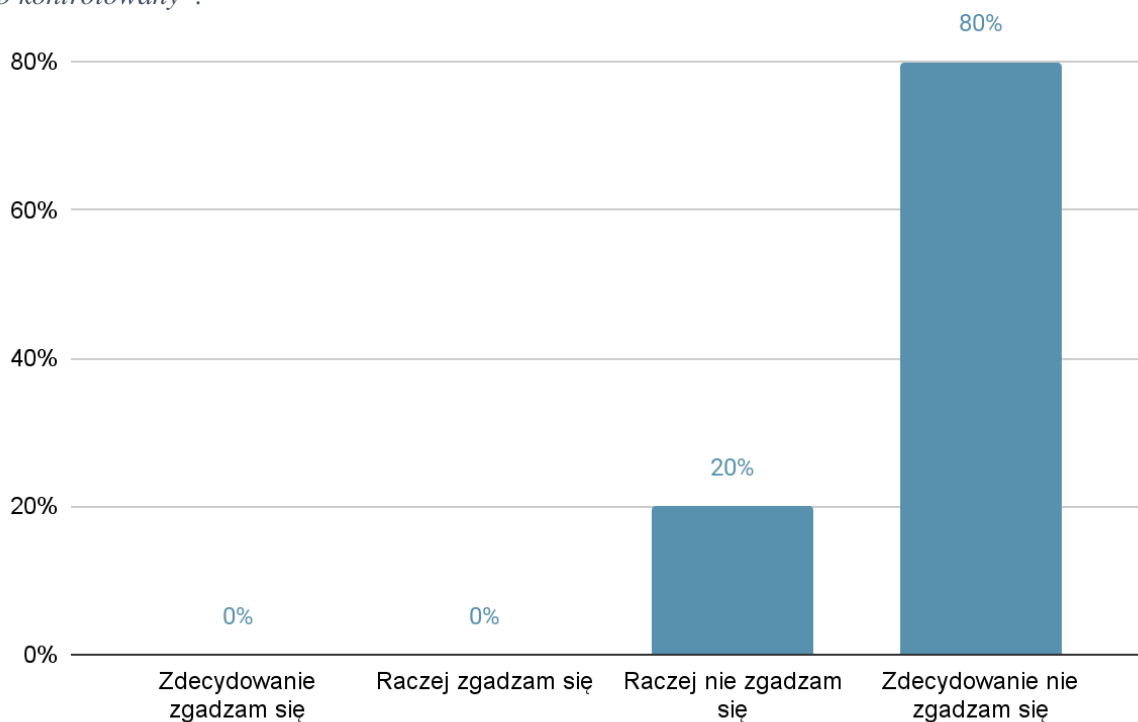
Łącznie 93% badanych sprzedawców napojów alkoholowych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Świadczy to pośrednio o wysokim poziomie świadomości tej części badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu. Pozostali (7%) uważają, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.

Wykres 20. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?

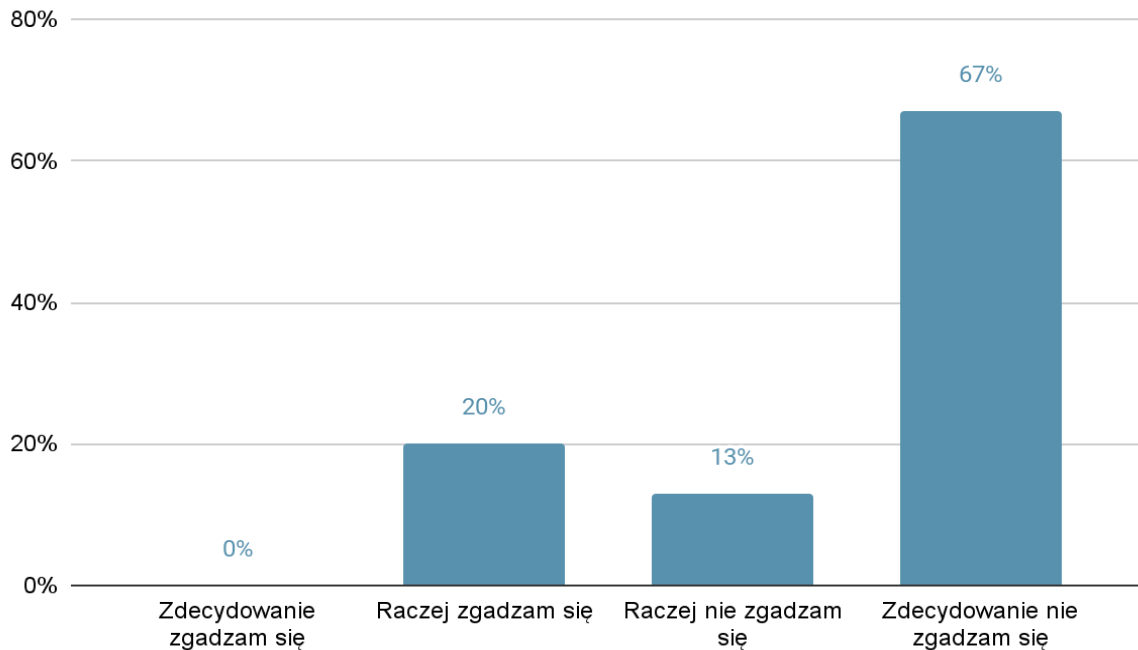
100% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

Wykres 21. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?

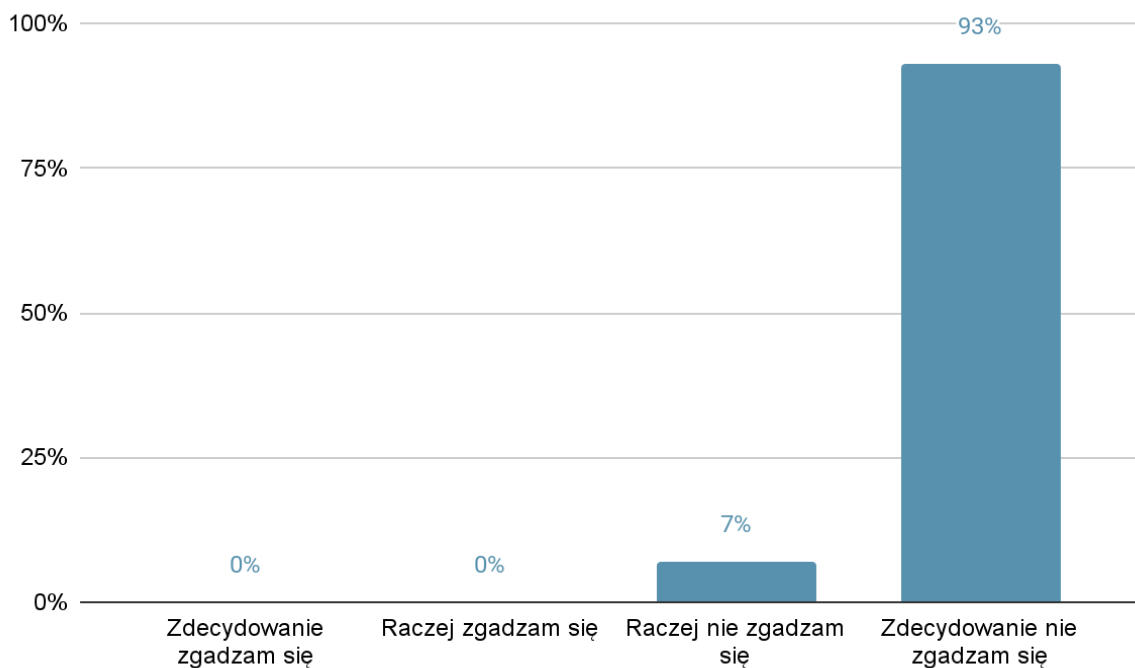
20% sprzedawców zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku. 80% badanych jest zdania, że osoby spożywające alkohol nie stanowią zagrożenia dla innych.

Wykres 22. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?

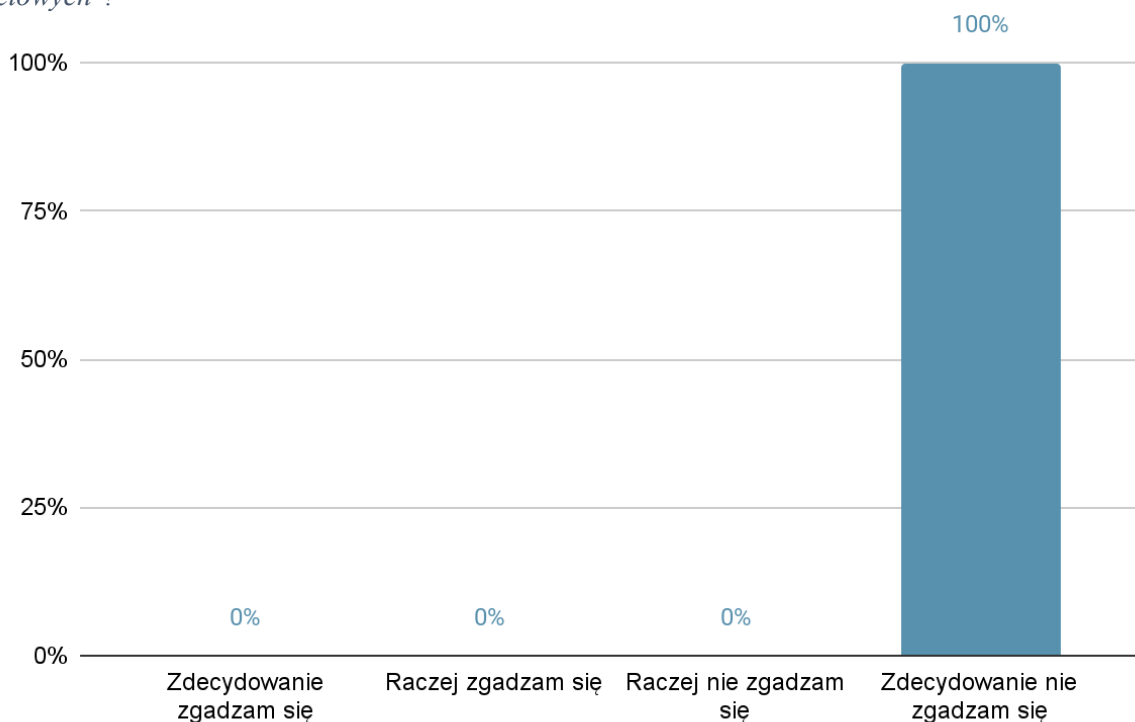
100% nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.

Wykres 23. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?

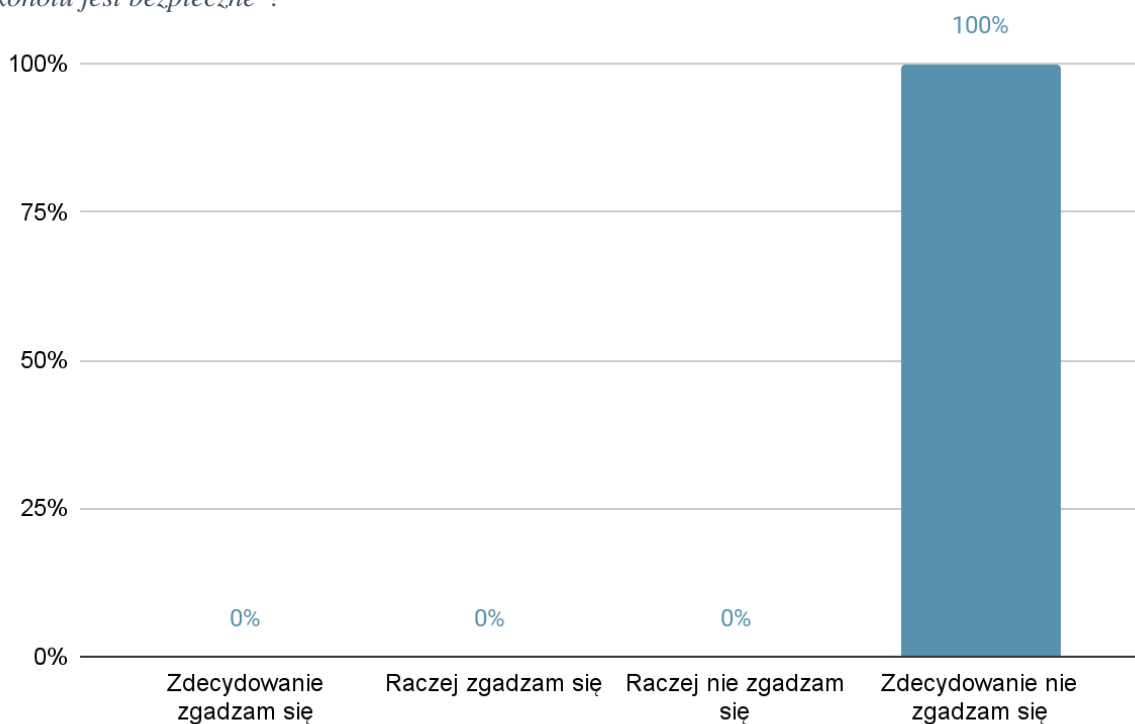
100% sprzedawców uważa, że spożywanie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Wykres 24. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?

100% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu nawet po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne.

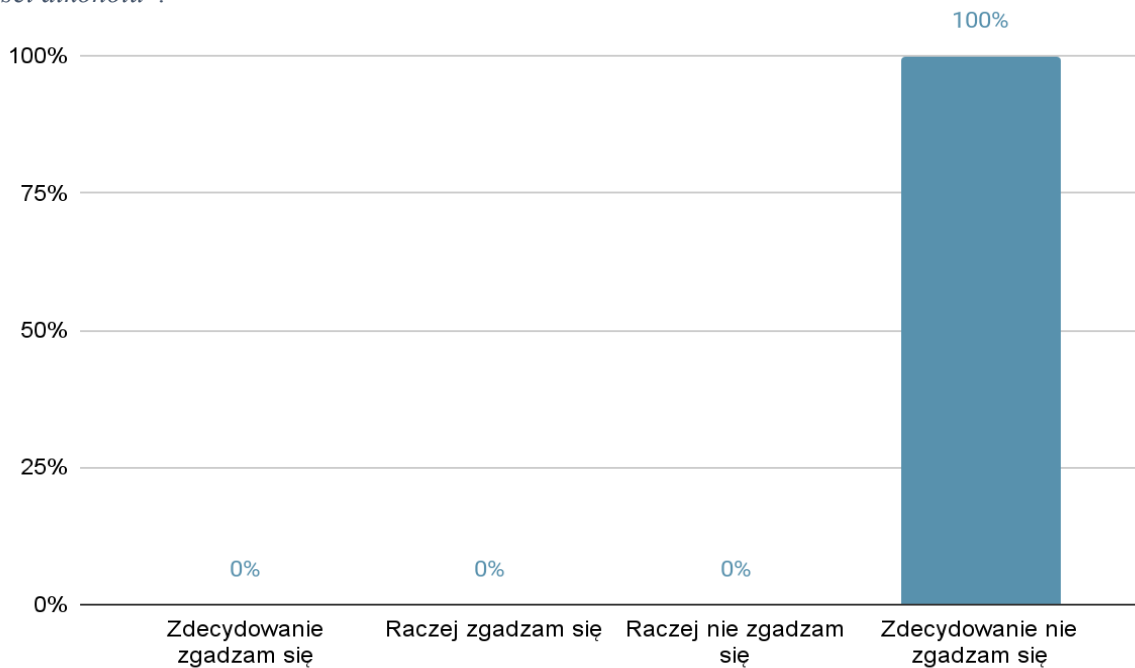
Wykres 25. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?

Wszyscy badani sprzedawcy (100%) są zdania, że kobiety w ciąży nie mogą bezpiecznie pić nawet niewielkich ilości alkoholu.

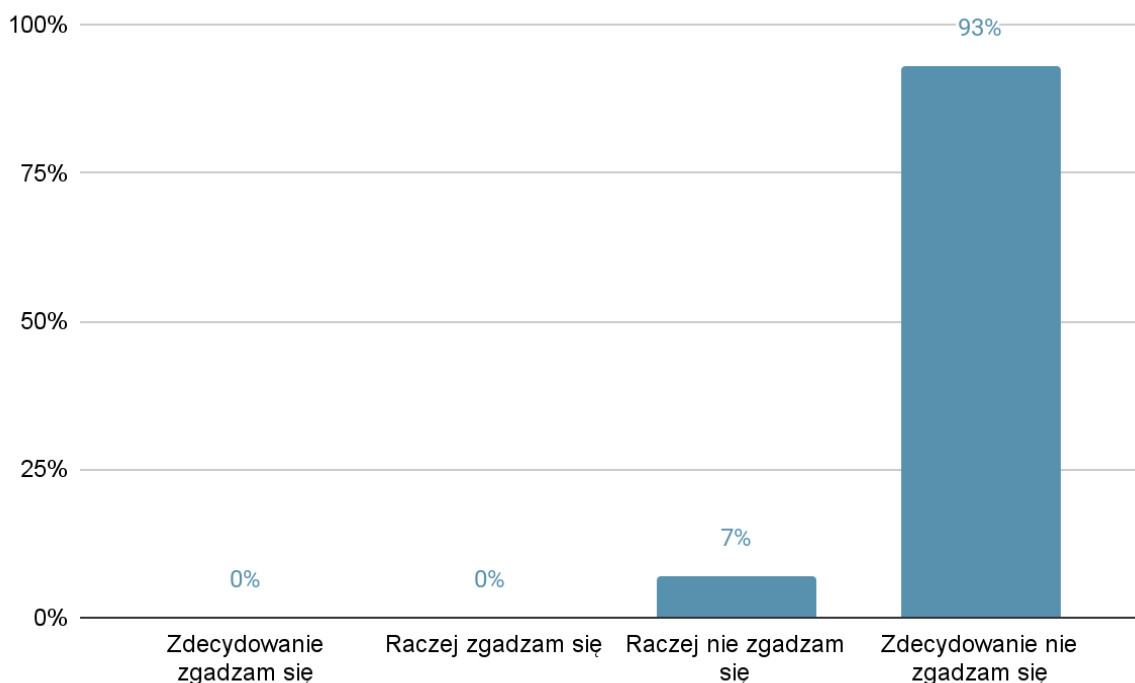

Wykres 26. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?

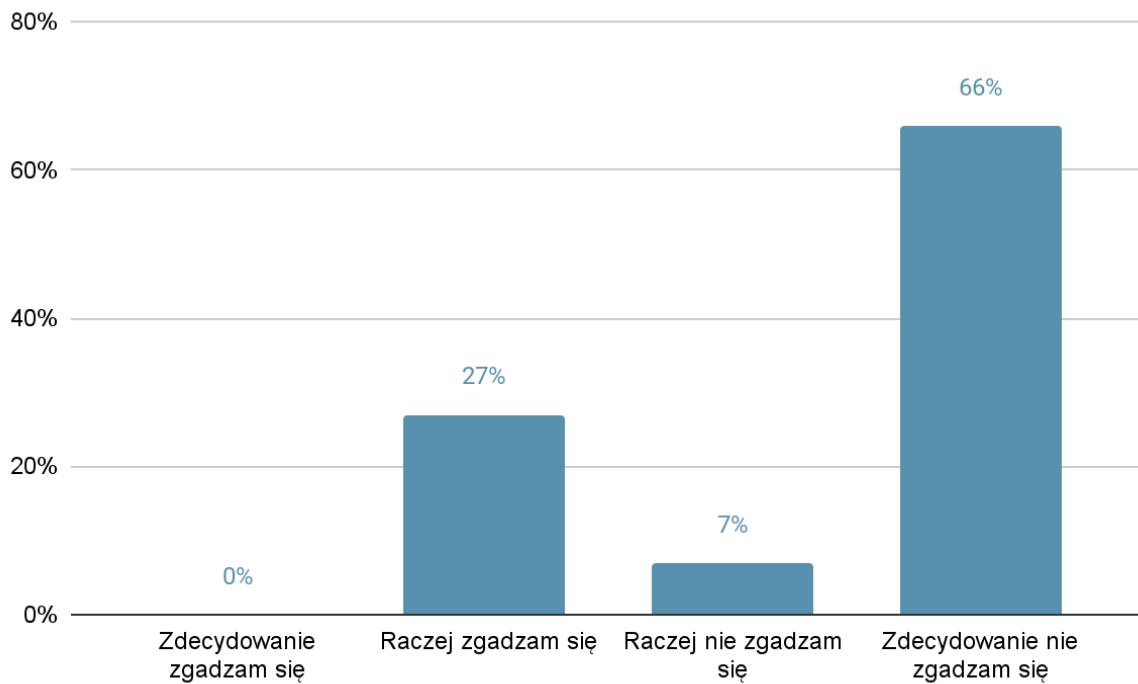
100% badanych sprzedawców napojów alkoholowych w Skarżysku - Kamiennej jest zdania, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

Wykres 27. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?

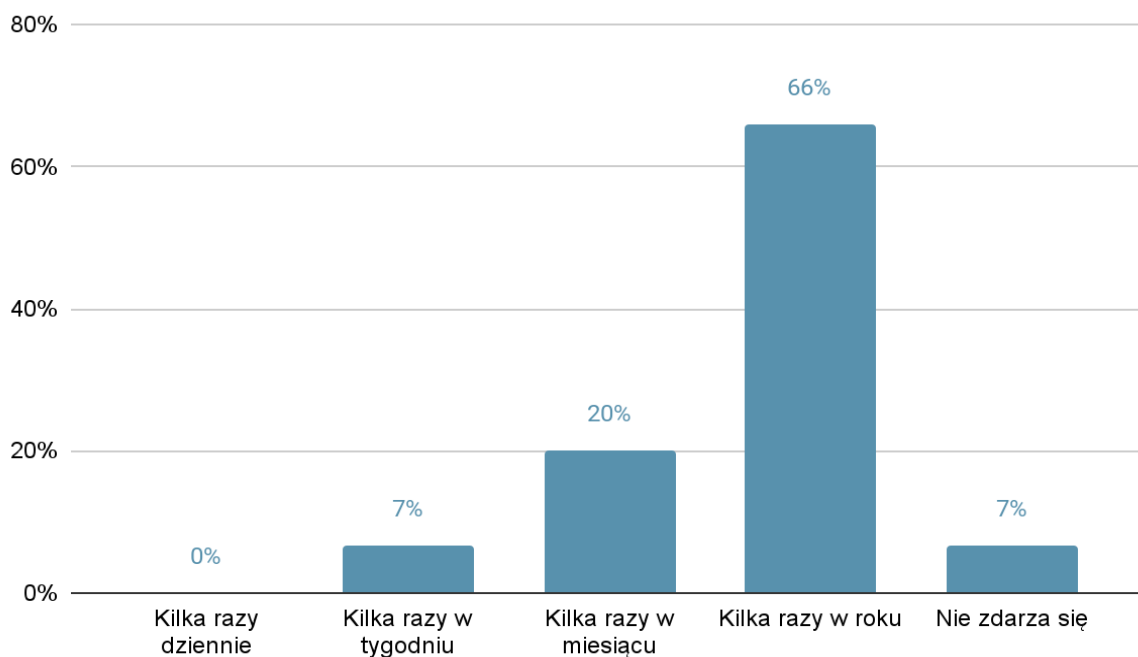
Prawie co trzeci badany (27%) jest zdania, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Pozostali (73%) nie zgadzają się z tym, że w ich okolicy było zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Wykres 28. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?

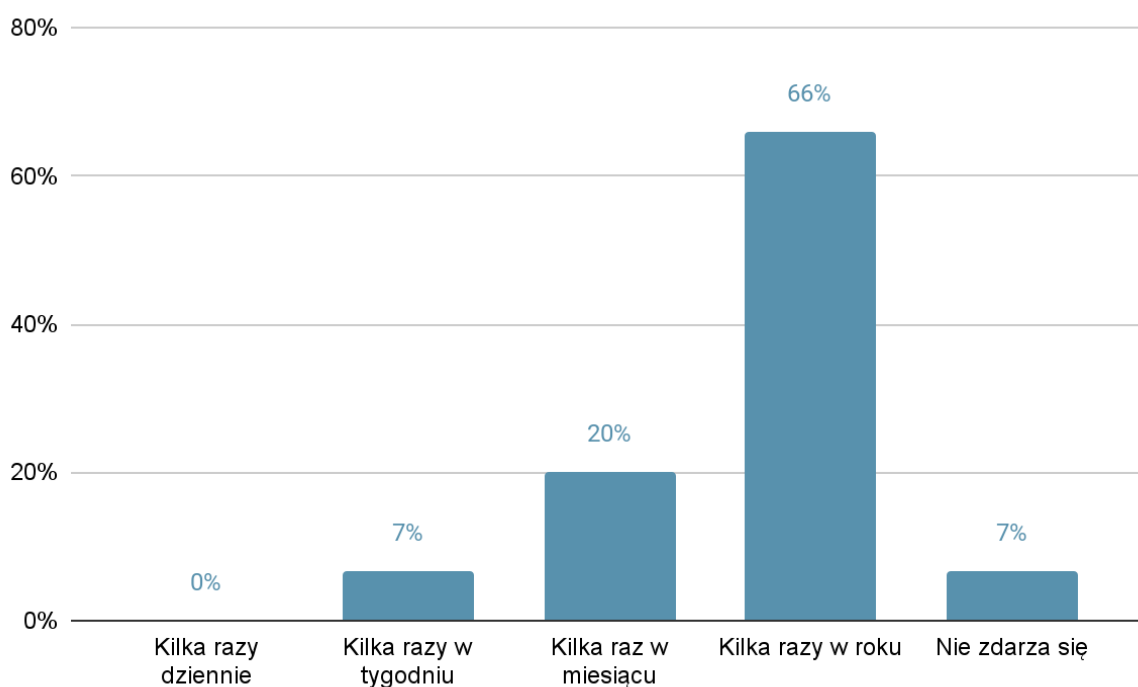
66% sprzedawców napojów alkoholowych twierdzi, że w Skarżysku - Kamiennej przypadki próby zakupu alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się sporadycznie - kilka razy w roku. Zdaniem 20% badanych takie sytuacje zdarzają się regularnie - kilka razy w miesiącu lub kilka razy w tygodniu (7%). 7% respondentów twierdzi, że takie sytuacje nie zdarzają się w ogóle.

Wykres 29. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?

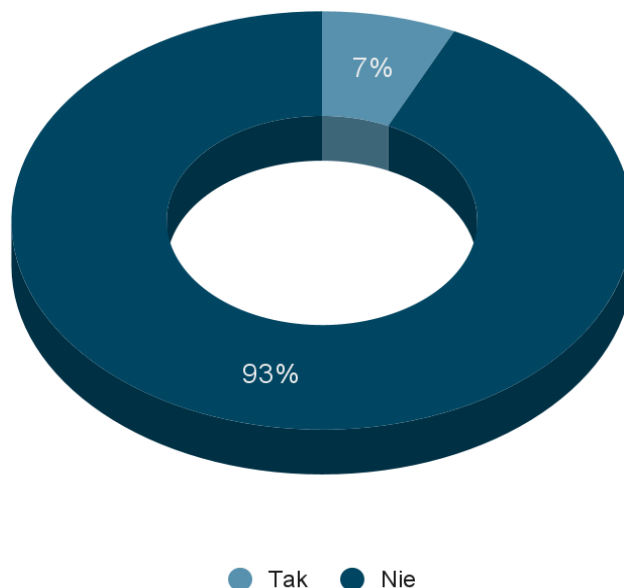
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w niektórych sklepach wydaje się być dość rzadkim zjawiskiem - 66% badanych stwierdziło, że takie przypadki zdarzają się sporadycznie - kilka razy w roku, a 7% - nie zdarzają się w ogóle. Pozostali ocenili, że takie sytuacje mają miejsce regularnie - kilka razy w miesiącu (20%) lub kilka razy w tygodniu (7%).

Wykres 30. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

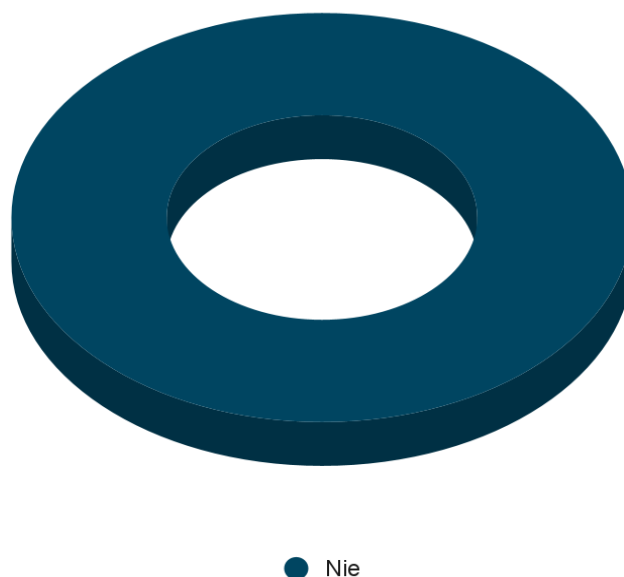
93% sprzedawców odpowiedziało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie doszło do nieprzyjemnych zająć związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.

Wykres 31. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

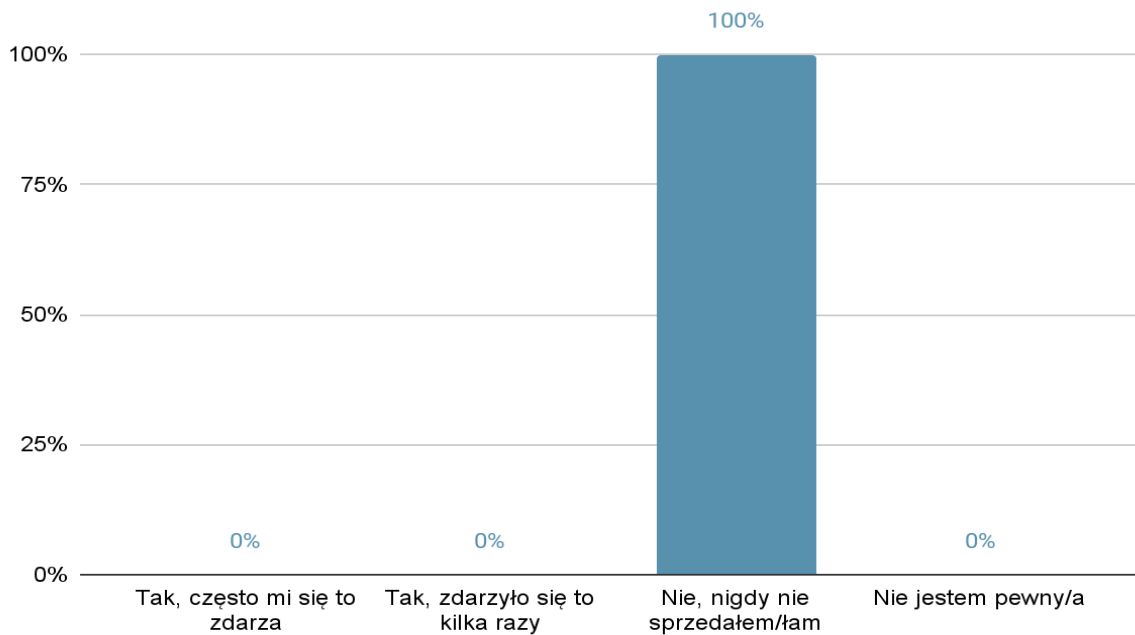
Żaden z badanych sprzedawców nie doświadczył w ciągu ostatnich 3 miesięcy sytuacji, w której konieczne było wezwanie policji z prośbą o interwencję w związku z nieprzyjemnym zajściem związanym ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.

Wykres 32. Czy w ciągu ostatnich 3 miesięcy trzeba było wezwać policję z prośbą o interwencję w sprawie nieprzyjemnego zajścia związanego z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

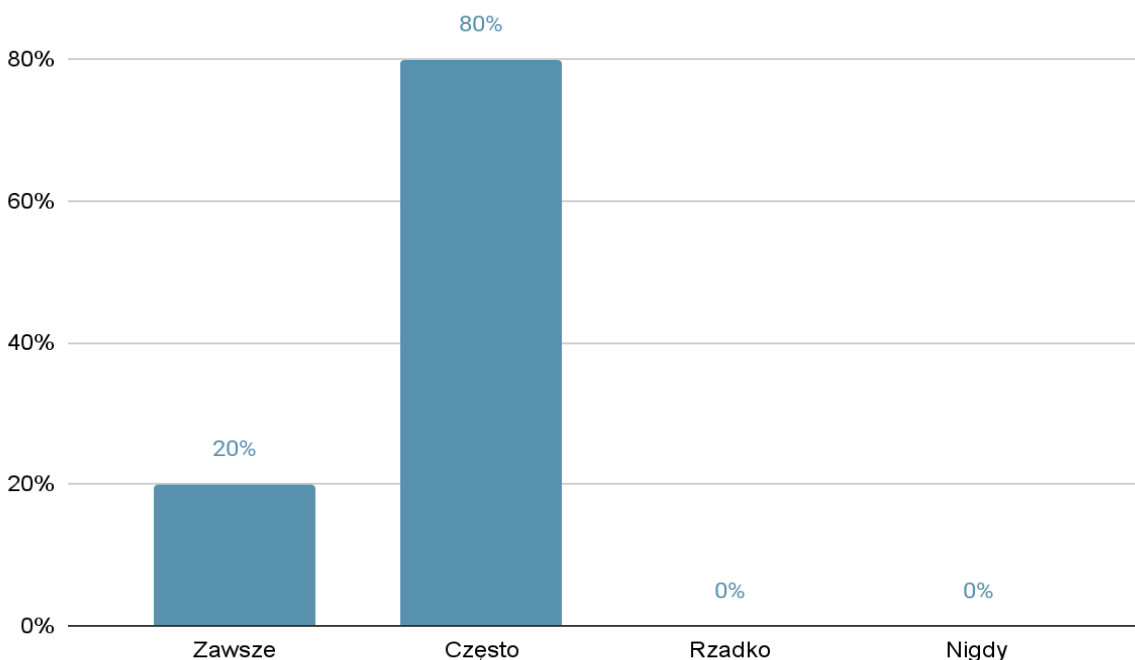
100% badanych sprzedawców zadeklarowało, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie nieletniej.

Wykres 33. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

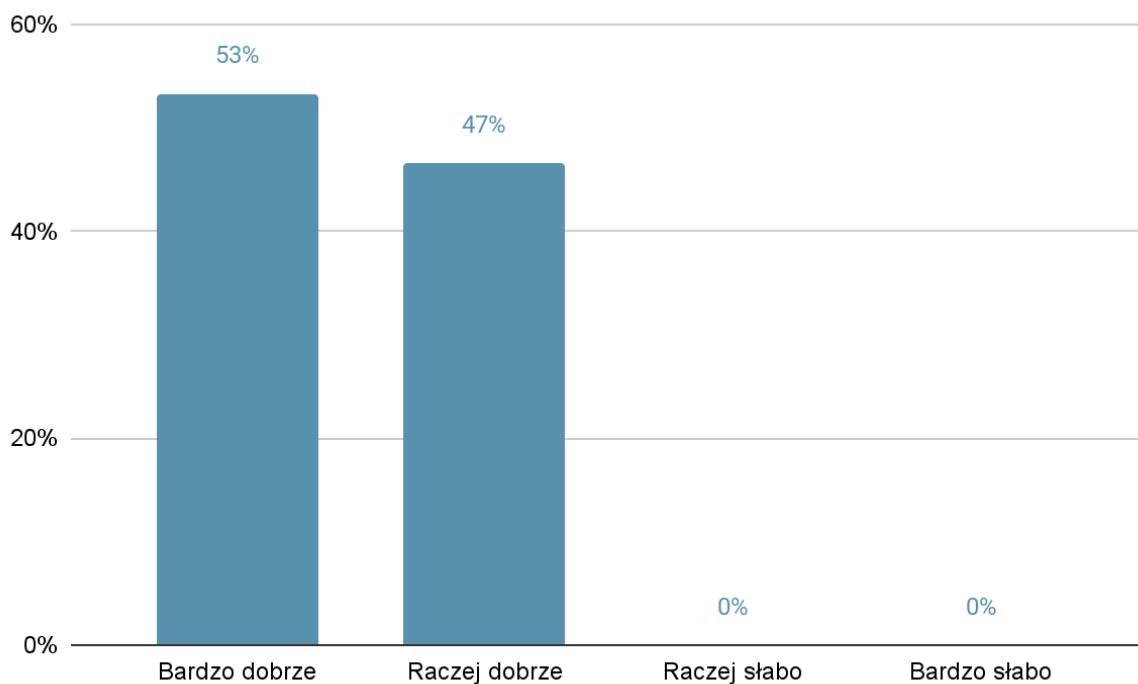
W przypadku wątpliwości, co do wieku klienta, 20% badanych twierdzi, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek, a 80% robi to często. Uzyskane wartości świadczą o odpowiedzialnej postawie sprzedawców wobec zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.

Wykres 34. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?

Kolejne zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w mieście. Łącznie 100%¹⁷ badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo i raczej dobrze.

Wykres 35. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?

¹⁷ Suma odpowiedzi *bardzo dobrze* i *raczej dobrze*.

ROZDZIAŁ VI

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

6.1. Metodologia

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

6.2. Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
  - narkotyków,
  - dopalaczy,
  - zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi.
-

6.3. Charakterystyka grupy badanej

W badaniu wzięli uczniowie szkół podstawowych w Skarżysku - Kamiennej: 346 uczniów klas 4-6 oraz 296 uczniów klas 7-8.

6.4. Wyniki

6.4.1. Uczęszczanie do szkoły

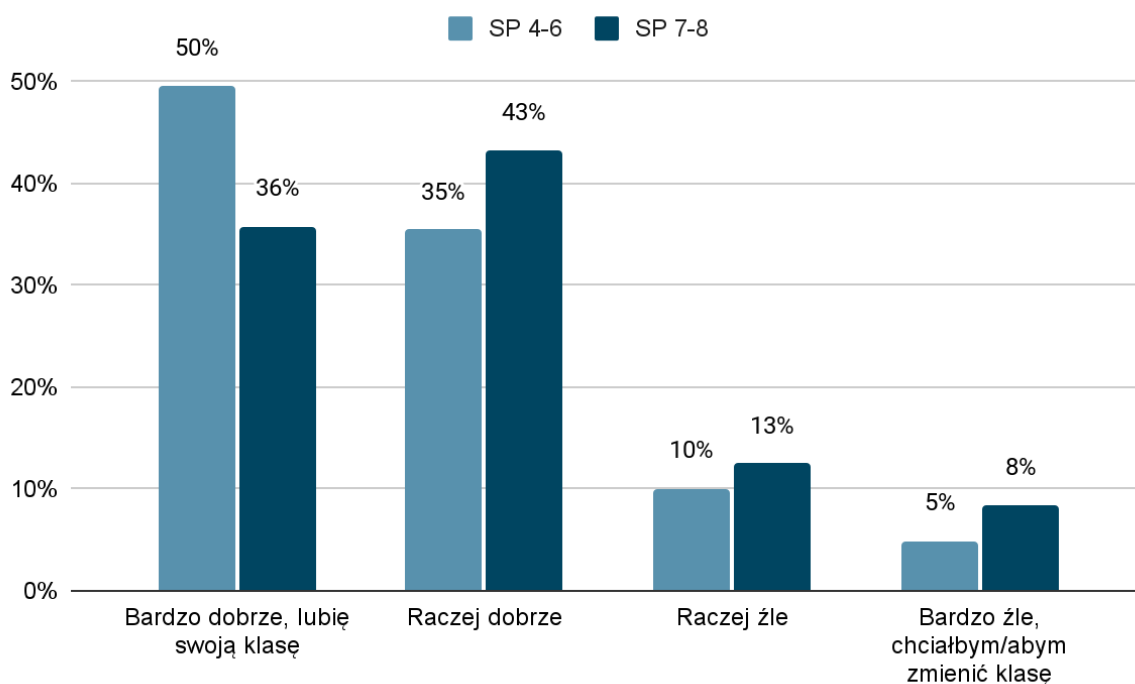

Uczniowie w większości oceniają, że czują się w swojej klasie dobrze¹⁸ (SP 4-6 - 85%, SP 7-8 - 79%). Jednakże część uczniów twierdzi, że czują się w swojej klasie raczej źle (SP 4-6 - 10%, SP 7-8 - 13%), a niewielki odsetek bardzo źle (SP 4-6 - 5%, SP 7-8 - 8%).

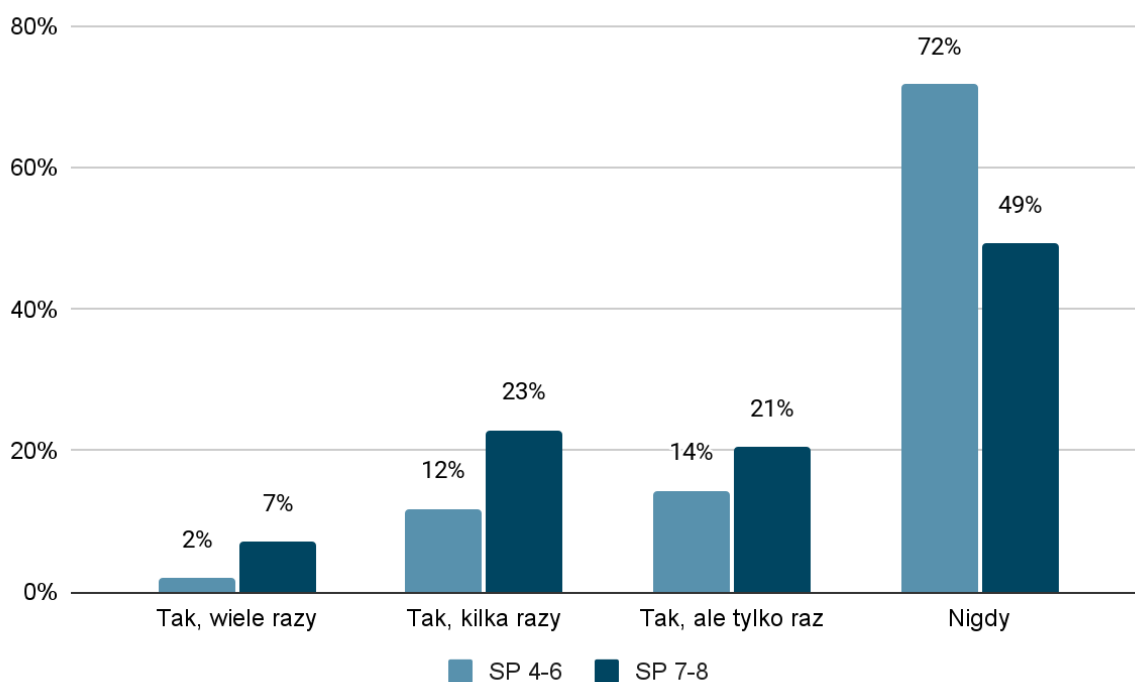
¹⁸ Suma odpowiedzi "Bardzo dobrze, lubię swoją klasę" oraz "Raczej dobrze"

Wykres 36. Jak czujesz się w swojej klasie?

72% uczniów klas 4-6 oraz 49% uczniów klas 7-8 twierdzi, że nigdy nie byli na wagarach. Część przyznaje się, że wagarowali raz (SP 4-6 - 14%, SP 7-8 - 21%), kilka razy (SP 4-6 - 12%, SP 7-8 - 23%), a niewielki odsetek wiele razy (SP 4-6 - 2%, SP 7-8 - 7%).

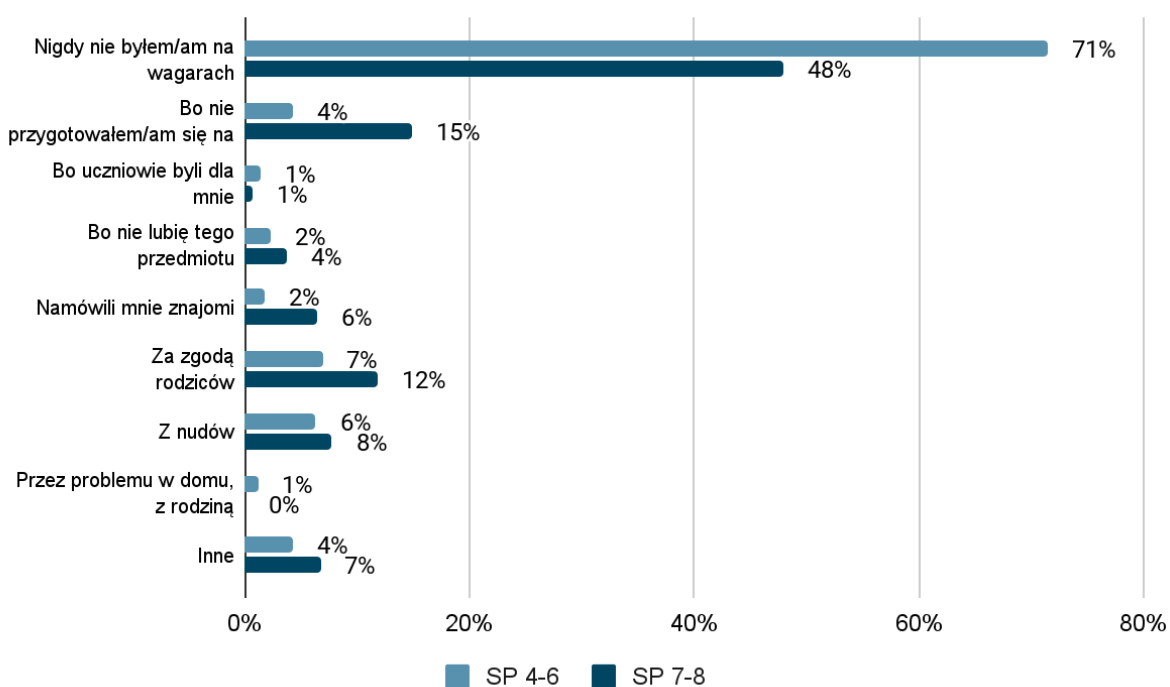
Wykres 37. Czy byłeś/aś kiedyś na wagarach (gdzieś poza szkołą mimo, że trwały lekcje, nie będąc chorą/a)?

Wśród powodów wagarowania badani uczniowie najczęściej wskazywali, że opuścili lekcje bo: nie przygotowali się na zajęcia (SP 4-6 - 4%, SP 7-8 - 15%), nie poszli do szkoły za zgodą rodziców (SP 4-6 - 7%, SP 7-8 - 12%), namówili ich znajomi (SP 4-6 - 2%, SP 7-8 - 6%), bo nie lubią przedmiotu lub nauczyciela (SP 4-6 - 2%, SP 7-8 - 4%), z nudów (SP 4-6 - 6%, SP 7-8 - 8%), bo uczniowie byli dla niego niemili (SP 4-6 - 1%, SP 7-8 - 1%), przez kłopoty w domu z rodziną (SP 4-6 - 1%) oraz z innych powodów (SP 4-6 - 4%, SP 7-8 - 7%). Warto zaznaczyć, że 71% uczniów klas młodszych i 48% uczniów klas starszych zaznaczyło, że nigdy nie byli na wagarach.

Wykres 38. Jeśli byłeś/aś na wagarach, to z jakiego powodu?

6.4.2. Uzależnienia

Przedstawiono uczniom kilka zjawisk i poproszono o ocenę powszechności ich występowania w ich środowisku szkolnym.

Zdaniem uczniów klas 4-6 najbardziej powszechnymi¹⁹ zjawiskami w ich otoczeniu są uzależnienie od Internetu (55%) oraz uzależnienie od mediów społecznościowych (50%). Zaburzenia odżywiania oraz uzależnienie od ćwiczeń uczniowie oceniają jako problemy, które rzadko²⁰ występują w ich otoczeniu (odpowiednio 44% i 42%). W opinii badanych uczniów w ich otoczeniu nie występuje problem grania w gry hazardowe (65%) oraz zakupoholizmu (44%).

Tabela 16. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? 4-6 SP

<i>Problem</i>	<i>Bardzo powszechne</i>	<i>Dość powszechne</i>	<i>Raczej rzadko</i>	<i>Bardzo rzadko</i>	<i>Nie występuje</i>
Uzależnienie od mediów społecznościowych	20%	30%	20%	12%	18%
Zaburzenia odżywiania	6%	12%	22%	22%	38%
Gry hazardowe	3%	3%	11%	18%	65%
Zakupoholizm	9%	11%	20%	16%	44%
Uzależnienie od Internetu	24%	31%	17%	12%	16%
Uzależnienie od ćwiczeń	10%	13%	21%	21%	35%

Natomiast odpowiedzi starszych uczniów wyraźnie wskazują, że w ich środowisku powszechne²¹ jest uzależnienie od Internetu (76%) oraz od mediów społecznościowych (75%). Zdaniem badanych uczniów rzadko²² występującymi problemami są zakupoholizm (38%) oraz zaburzenia odżywiania (39%). Uczniowie twierdzą, że problem grania w gry hazardowe u nich nie występuje (46%).

Tabela 17. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? 7-8 SP

<i>Problem</i>	<i>Bardzo powszechne</i>	<i>Dość powszechne</i>	<i>Raczej rzadko</i>	<i>Bardzo rzadko</i>	<i>Nie występuje</i>
Uzależnienie od mediów społecznościowych	36%	39%	13%	4%	8%
Zaburzenia odżywiania	13%	21%	23%	16%	27%
Gry hazardowe	8%	5%	19%	22%	46%
Zakupoholizm	20%	18%	20%	15%	27%
Uzależnienie od Internetu	49%	27%	10%	6%	8%

¹⁹ Suma odpowiedzi "Bardzo powszechne" i "Dość powszechne"

²⁰ Suma odpowiedzi "Raczej rzadko" i "Bardzo rzadko"

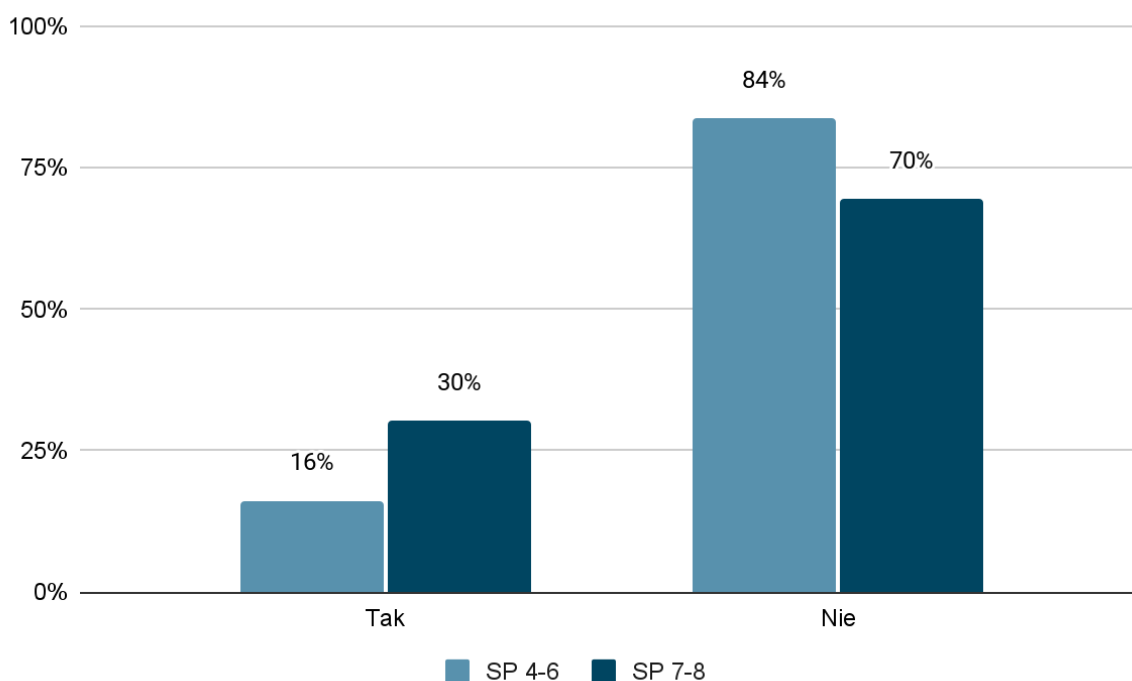
²¹ Suma odpowiedzi "Bardzo powszechne" i "Dość powszechne"

²² Suma odpowiedzi "Raczej rzadko" i "Bardzo rzadko"

Uzależnienie od ćwiczeń	8%	14%	27%	20%	31%
-------------------------	----	-----	-----	-----	-----

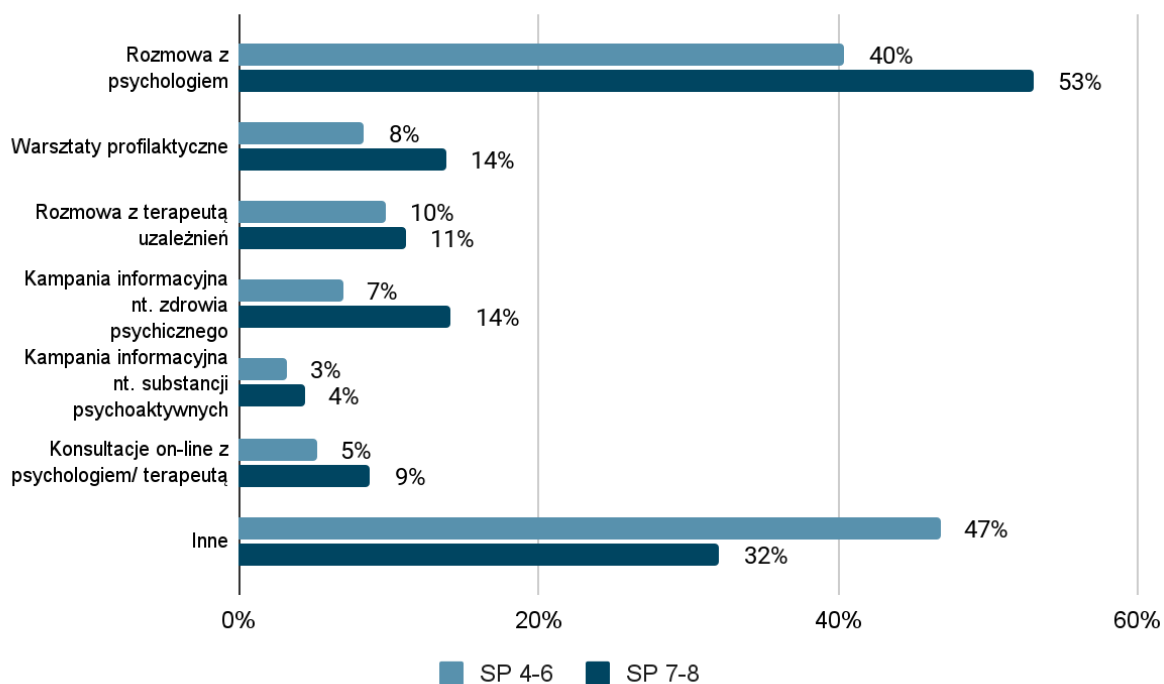
16% młodszych i 30% starszych uczniów odczuwa potrzebę wsparcia np. poprzez rozmowę z psychologiem, warsztaty z terapeutą czy warsztaty profilaktyczne. 84% uczniów klas 4-6 oraz 70% uczniów klas 7-8 twierdzi, że nie mają takiej potrzeby.

Wykres 39. Czy dostrzegasz potrzebę wsparcia (np. rozmowa z psychologiem, warsztaty z terapeutą, warsztaty profilaktyczne)?

40% młodszych i 53% starszych uczniów najbardziej potrzebuje rozmowy z psychologiem. Uczniowie wskazywali także na takie formy wsparcia jak: warsztaty profilaktyczne (SP 4-6 - 8%, SP 7-8 - 14%), rozmowa z terapeutą uzależnień (SP 4-6 - 10%, SP 7-8 - 11%), konsultacje on-line z psychologiem lub terapeutą (SP 4-6 - 5%, SP 7-8 - 9%), kampania informacyjna na temat zdrowia psychicznego (SP 4-6 - 7%, SP 7-8 - 14%), kampania informacyjna na temat substancji psychoaktywnych (SP 4-6 - 3%, SP 7-8 - 4%) oraz inne (SP 4-6 - 47%, SP 7-8 - 32%). Wśród innych uczniowie najczęściej wymieniali rozmowę z rodzicami, bliską i zaufaną osobą oraz psychologiem o swoim problemach.

Wykres 40. Jakie wsparcie byłby najbardziej potrzebne?²³

6.4.3. Substancje psychoaktywne: Alkohol

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

Jak wynika z badań ESPAD (Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach na temat Używania Alkoholu i Narkotyków) z 2019 roku, napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży.

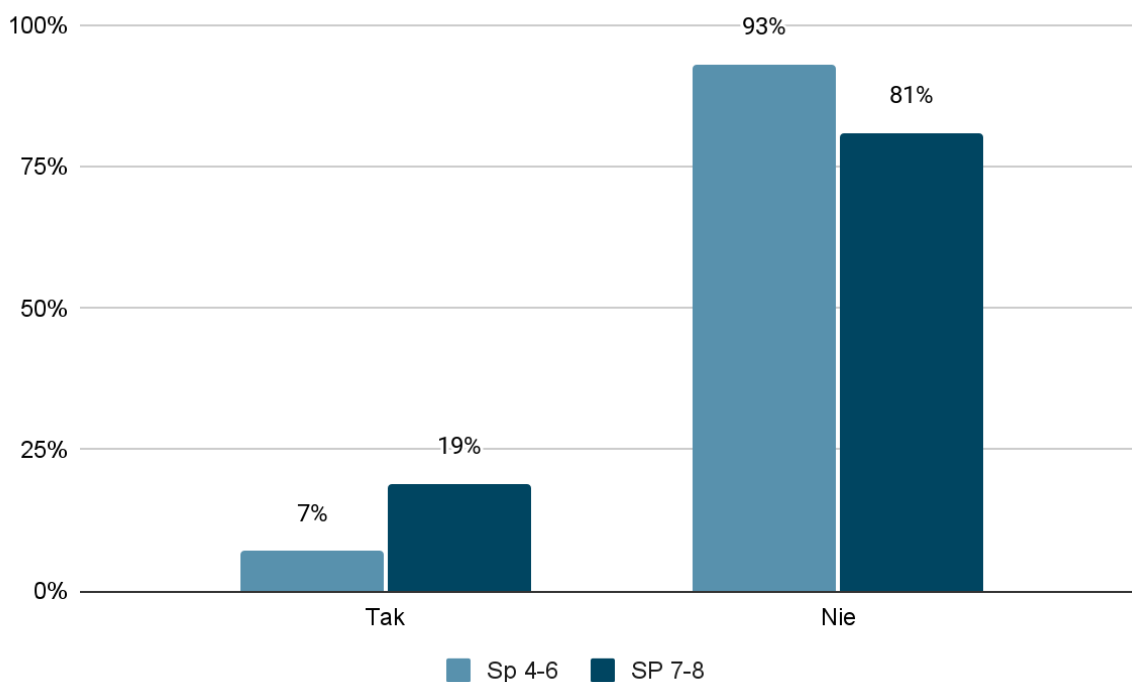
Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło alkohol 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej

²³ Pytanie wielokrotnego wyboru

młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie: 74% (72% w 2016) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (63% w 2018) – wódkę i inne mocne alkohole, a 43% (41% w 2016) – wino²⁴.

Jak wynika z przeprowadzonych badań inicjację alkoholową ma za sobą 7% badanych uczniów klas 4-6 oraz 19% uczniów klas 7-8.

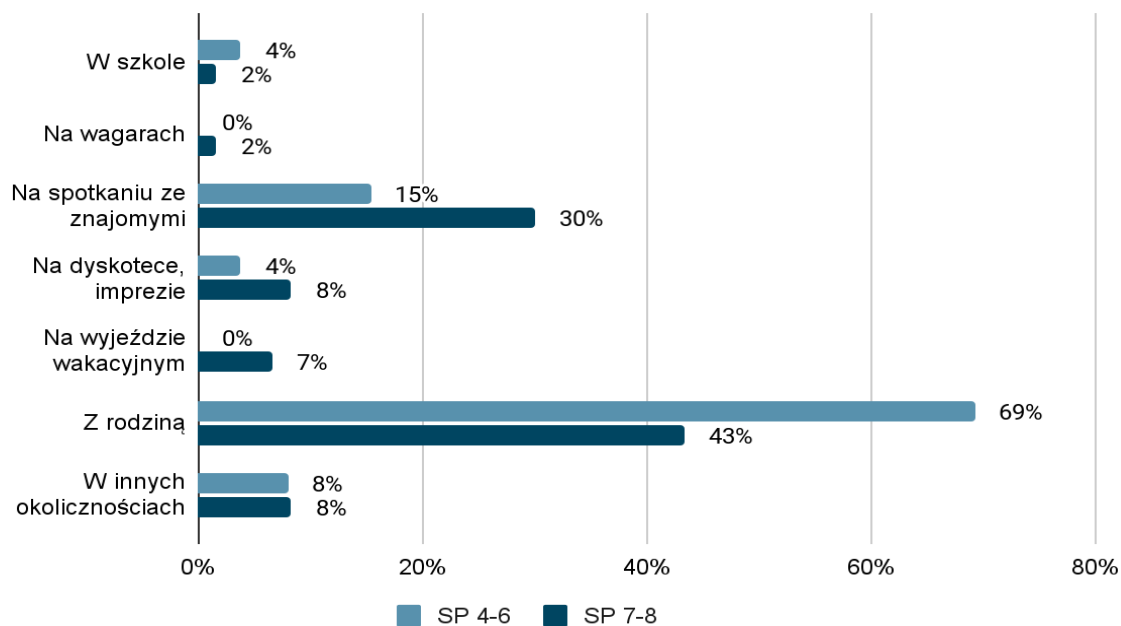
Wykres 41. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?

Uczniowie przyznają, że pierwszy raz alkoholu próbowali w towarzystwie rodziny (SP 4-6 - 69%, SP 7-8 - 43%) oraz na spotkaniu ze znajomymi (SP 5-6 - 15%, SP 7-8 - 30%). Uczniowie wskazywali też na takie okoliczności jak: spotkanie ze znajomymi, impreza i dyskoteka, wyjazd wakacyjny, w szkole, na wagarach oraz w innych okolicznościach.

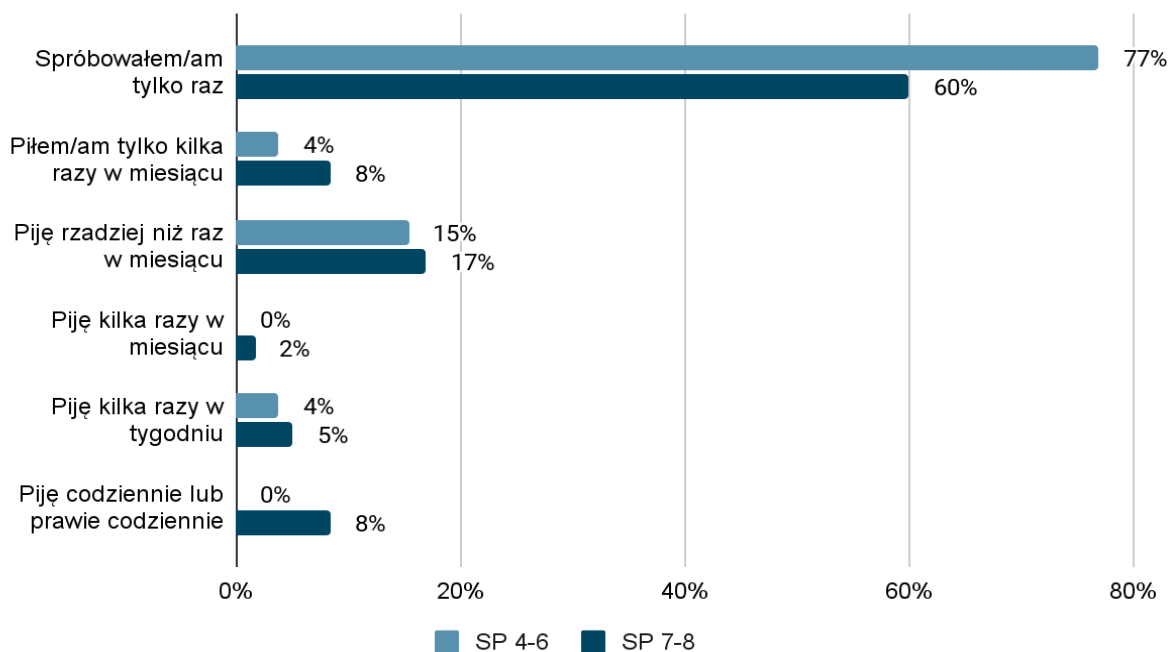
²⁴ J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

Wykres 42. W jakich okolicznościach (gdzie, z kim?) pierwszy raz spróbowałeś/aś alkoholu?

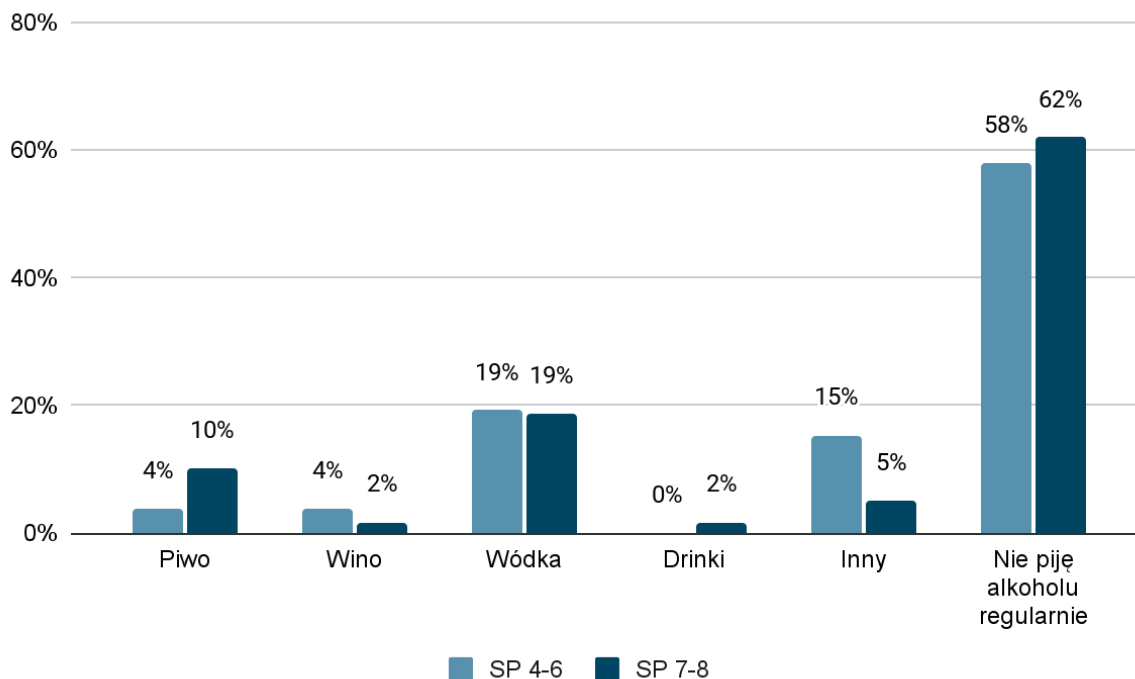
Uczniowie w większości przyznają, że spróbowali alkoholu tylko raz (SP 4-6 - 77%, SP 7-8 - 60%). 15% badanych uczniów klas 4-6 oraz 17% uczniów klas 7-8 przyznaje, że spożywają alkohol rzadziej niż raz w miesiącu, a 4% młodszych i 8% starszych uczniów - tylko kilka razy w miesiącu. Niewielki odsetek uczniów twierdzi, że piją alkohol kilka razy w miesiącu (SP 7-8 - 2%), kilka razy w tygodniu (SP 4-6 - 4%, SP 7-8 - 5%) lub nawet codziennie (SP 7-8 - 8%).

Wykres 43. Jak często pijesz alkohol?

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie wskazują, że sięgają najczęściej po wódkę (SP 4-6 - 19%, SP 7-8 - 19%), piwo (SP 4-6 - 4%, SP 7-8 - 10%), wino (SP 4-6 - 4%, SP 7-8 - 2%), drinki (SP 7-8 - 2%) oraz inne (SP 4-6 - 15%, SP 7-8 - 5%). Są to jednak pojedyncze odpowiedzi, gdyż większość uczniów twierdzi, że nie pija alkoholu regularnie (SP 4-6 - 58%, SP 7-8 - 62%).

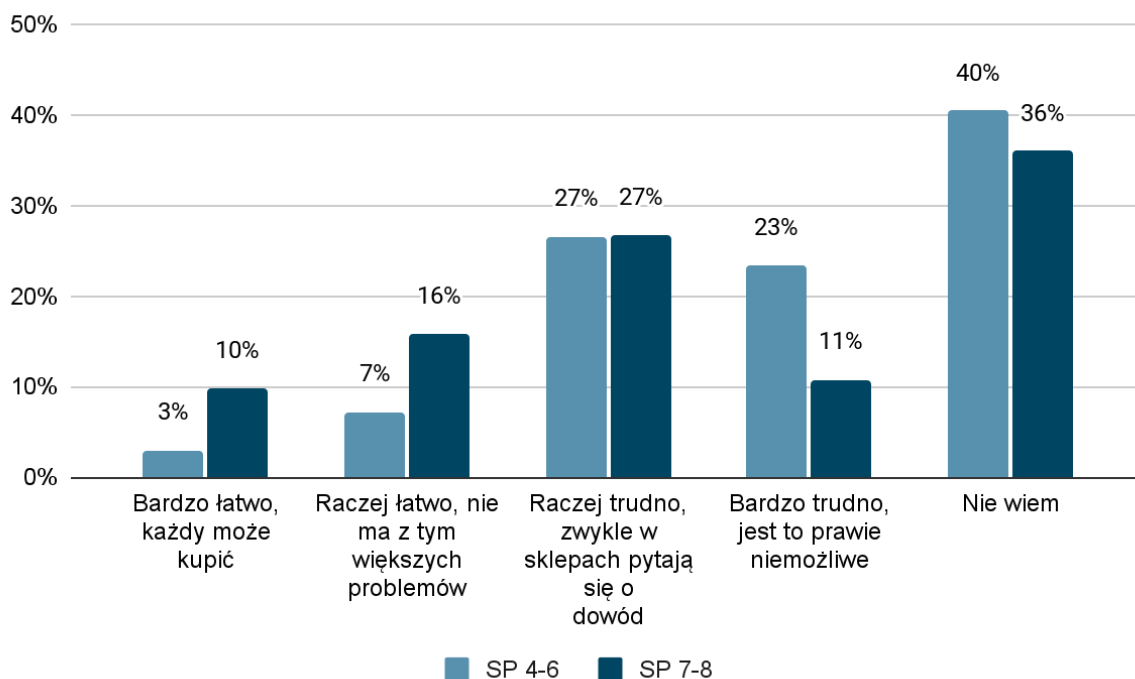
Wykres 44. Jaki rodzaj alkoholu pijesz najczęściej?

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Uzyskane wyniki wskazują, że 40% uczniów klas 4-6 oraz 36% uczniów klas 7-8 nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 lat. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Jednakże 7% młodszych i 16% starszych uczniów twierdzi, że jest to raczej łatwe a 3% młodszych i 10% starszych - bardzo łatwe. Natomiast 50% uczniów klas 4-6 oraz 38% uczniów klas 7-8 uważa, że jest to trudne²⁵. Oznaczać to może, że ci uczniowie lub ich rówieśnicy mogą być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

²⁵ Suma odpowiedzi "Raczej trudno, zwykle w sklepach pytają o dowód" oraz "Bardzo trudno, jest to prawie niemożliwe"

Wykres 45. Czy uważasz, że łatwo jest kupić alkohol (piwo, wódkę), jeśli ma się mniej niż 18 lat (nie jest się osobą pełnoletnią)?

6.4.4. Substancje psychoaktywne: Papierosy

Według badań przeprowadzonych w 2018 roku wśród uczniów w 16 województwach w kraju, próbę zapalenia pierwszego papierosa ma za sobą co piąty badany (21,6%), w tym 7,8% czyniło to wielokrotnie w więcej niż 10 dni. Z wiekiem zwiększa się odsetek młodzieży podejmującej próby palenia z 6,3% u 11-latków do 18,9% i 39,1% u 13 i 15 latków. W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem paliło papierosy 8,9% badanych, a więcej niż połowa z nich (5,1%) robiła to w więcej niż dwóch dniach. Z wiekiem wzrastał odsetek młodzieży, która paliła papierosy miesiąc przed badaniem i wynosił: 2,1% u 11-latków, 6,4% u 13-latków i 18% u 15-latków²⁶.

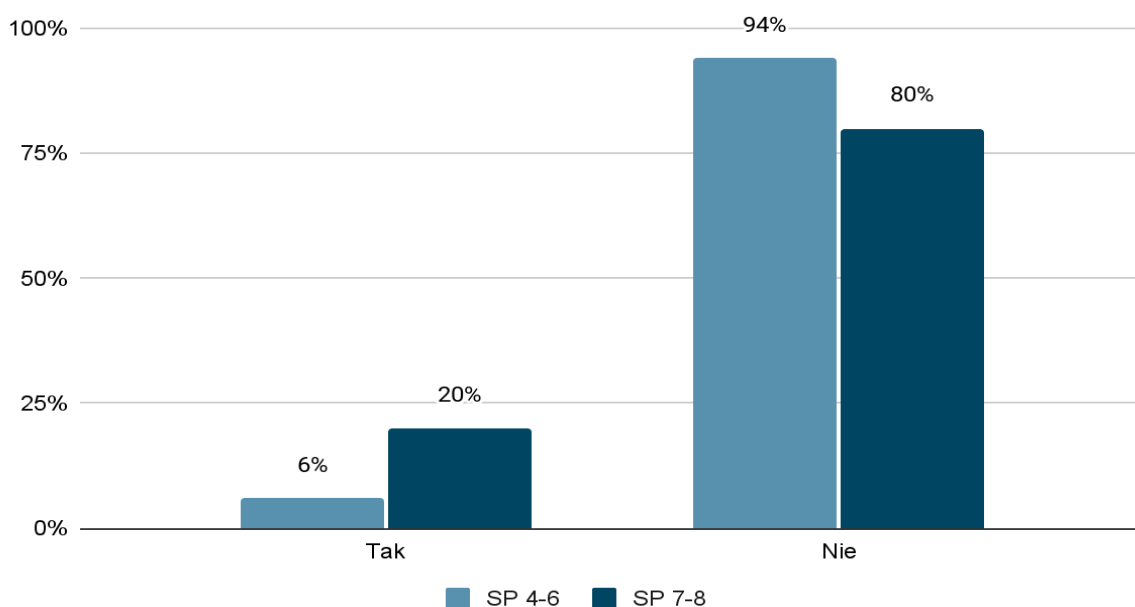
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

²⁶ Mazur J., Małkowska- -Szkutnik A. (red). (2018). Zdrowie uczniów w 2018 roku na tle nowego modelu badań HBSC. Warszawa: Instytut Matki i Dziecka.

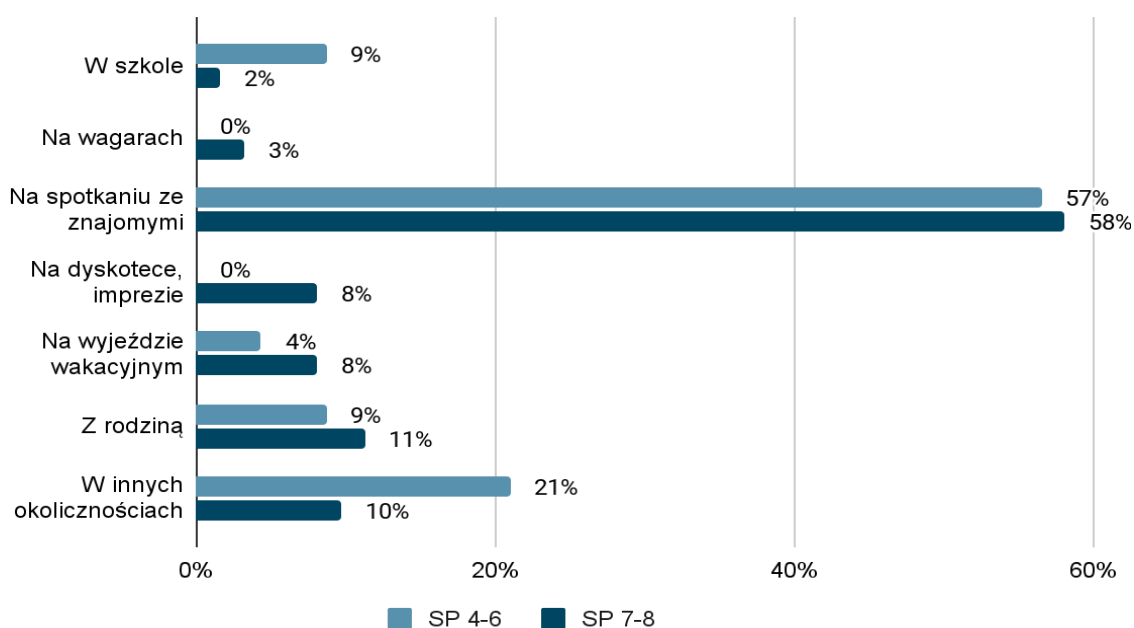
Inicjację nikotynową ma za sobą 6% badanych uczniów klas 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8.

Wykres 46. Czy kiedykolwiek próbowałeś palenia papierosów?

Większość badanych uczniów swoją inicjację nikotynową miało na spotkaniu ze znajomymi (SP 4-6 - 57%, SP 7-8 - 58%). Pozostali odpowiedzieli, że zdarzyło się to w towarzystwie rodziny (SP 4-6 - 9%, SP 7-8 - 11%), w szkole (SP 4-6 - 9%, SP 7-8 - 2%), na wyjeździe wakacyjnym (SP 4-6 - 4%, SP 7-8 - 8%), na dyskotekce (SP 7-8 - 8%), na wagarach (SP 7-8 - 3%) oraz w innych okolicznościach (SP 4-6 - 21%, SP 7-8 - 10%).

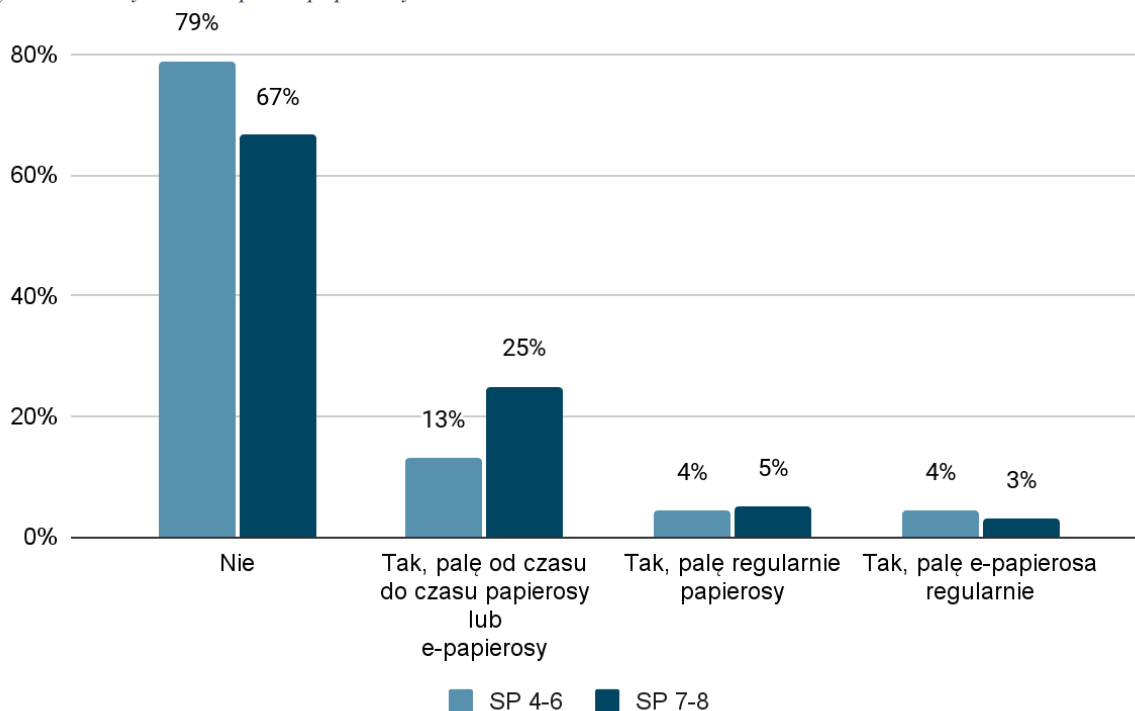
Wykres 47. W jakich okolicznościach (gdzie, z kim?) pierwszy raz spróbowałeś/aś papierosa?

Większość uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową aktualnie nie pali papierosów (SP 4-6 - 79%, SP 7-8 - 67%). Pozostali przyznają, że palą od czasu do czasu papierosy lub e-

papierosy (SP 4-6 - 13%, SP 7-8 - 25%). Niewielki odsetek uczniów pali regularnie papierosy (SP 4-6 - 4%, SP 7-8 - 5%) lub e-papierosy (SP 4-6 - 4%, SP 7-8 - 3%).

Wykres 48. Czy obecnie palisz papierosy?

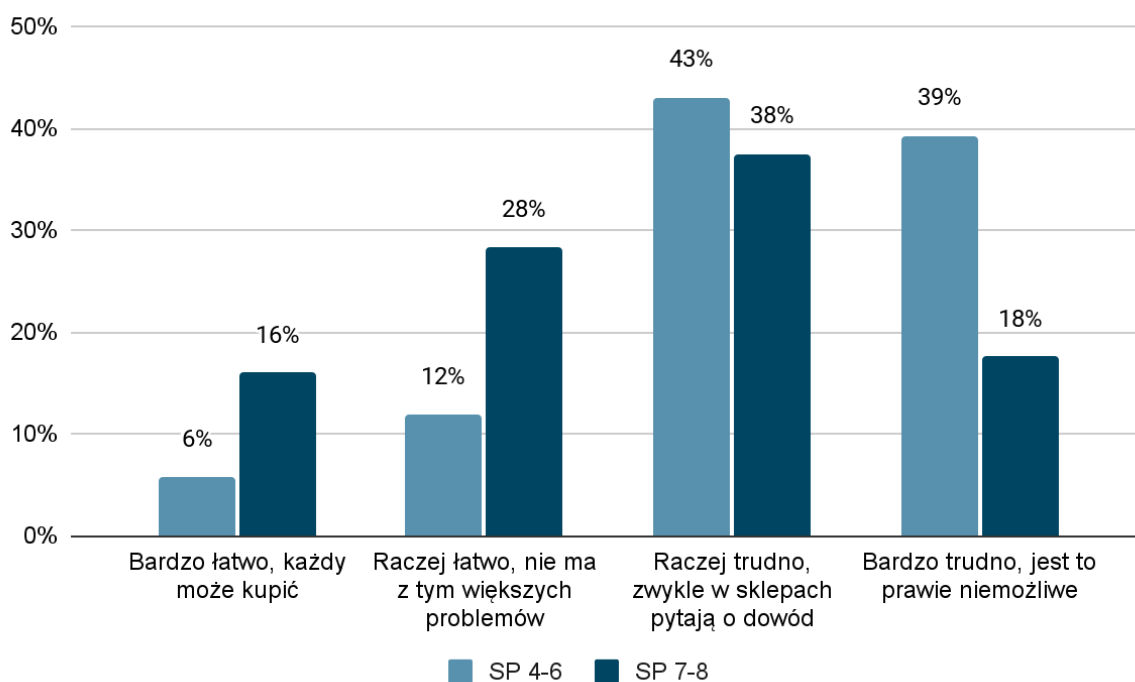

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. Łącznie 82%% uczniów klas 4- 6 oraz 56% uczniów klas 7-8 oceniło, że zakup papierosów w sklepach jest trudny²⁷. Pozostali uczniowie uznali, że jest to łatwe²⁸ (SP 4-6 - 18%, SP 7-8 - 44%).

Wykres 49. Czy uważasz, że łatwo jest kupić papierosy, jeśli ma się mniej niż 18 lat (nie jest się osobą pełnoletnią)?

²⁷ Suma odpowiedzi "Raczej trudno, zwykle w sklepach pytają o dowód" oraz "Bardzo trudno, jest to prawie niemożliwe"

²⁸ Suma odpowiedzi "Raczej łatwe" i "Bardzo łatwe"

6.4.5. Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

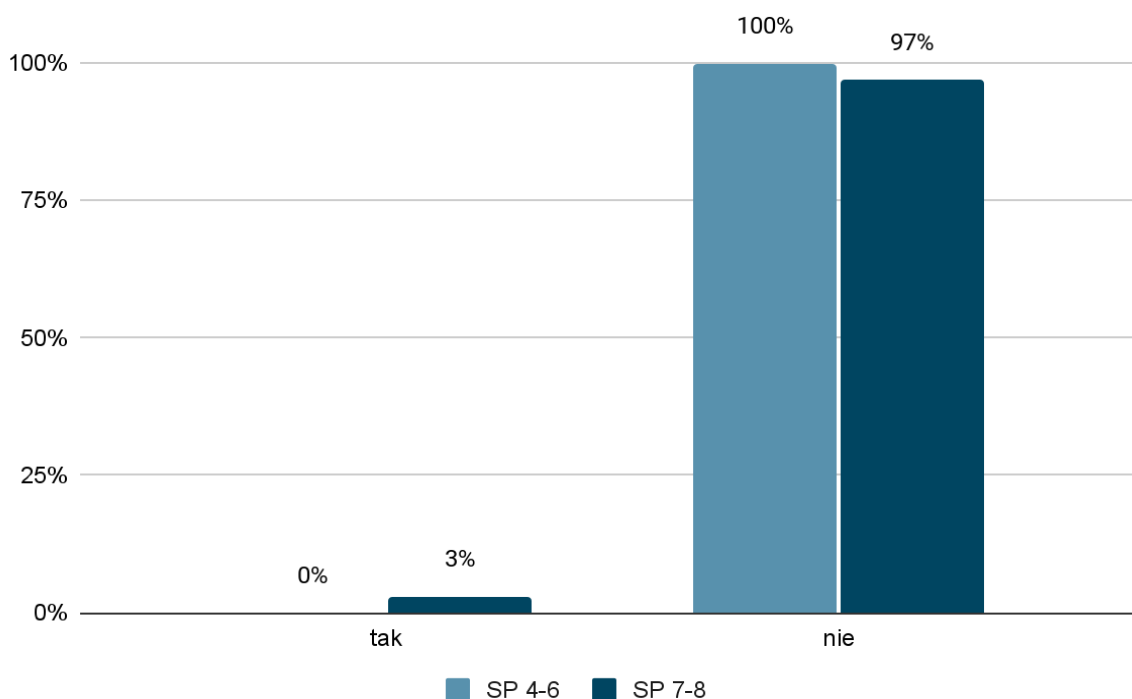
Ogólnopolskie badania młodzieży szkolnej przeprowadzone pod koniec 2018 roku przez Fundację CBOS oraz KBPN²⁹ pokazały, że najczęściej zażywane przez uczniów były marihuana i haszysz. Do przyjmowania ich „kiedykolwiek w życiu” przyznało się w 2018 roku 38% badanych, co oznacza spadek o 4 punkty procentowe w stosunku do roku 2016. W ciągu 12 miesięcy poprzedzających pomiar w roku 2018 marihuanę lub haszysz zażywał co piąty uczeń (20%, w 2016 roku – 21%), a w ciągu ostatnich 30 dni – co dziesiąty (10%, w 2016 roku – 9%). Po marihuanie i haszyszu najbardziej rozpowszechnioną nielegalną substancją jest amfetamina. W roku 2008 do eksperymentów z tą substancją przyznało się 9% uczniów, a w następnych trzech pomiarach – 7%. W ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie w roku 2008 amfetaminę zażywało 4% uczniów, a w ostatnich trzech pomiarach – 3%, zaś wskaźniki dla zażywania w ciągu ostatnich 30 dni wynoszą 1% w roku 2008, 2% w roku 2010 i 2013 oraz 1% w 2016 roku. W badaniu zapytano młodzież o znajomość miejsc, gdzie można kupić narkotyki, o oferty kupna, sprzedaż narkotyków w szkołach oraz o to, czy trudno jest, w ich ocenie, zdobyć poszczególne substancje psychoaktywne. W roku 1994 co piąty respondent (22%) wiedział od kogo lub gdzie można kupić narkotyki, w 2003 roku – już niemal połowa (49%). Jednak od tego czasu maleje odsetek uczniów mających wiedzę o miejscach oferowania narkotyków. W roku 2016 odsetek takich wskazań wyniósł (31%). Wyniki ostatniego badania

²⁹ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Raport o stanie narkomanii w Polsce- 2019, Warszawa 2019

pokazały zwiększenie się odsetka osób, które nie mają wiedzy, gdzie można kupić narkotyki – do 49%.

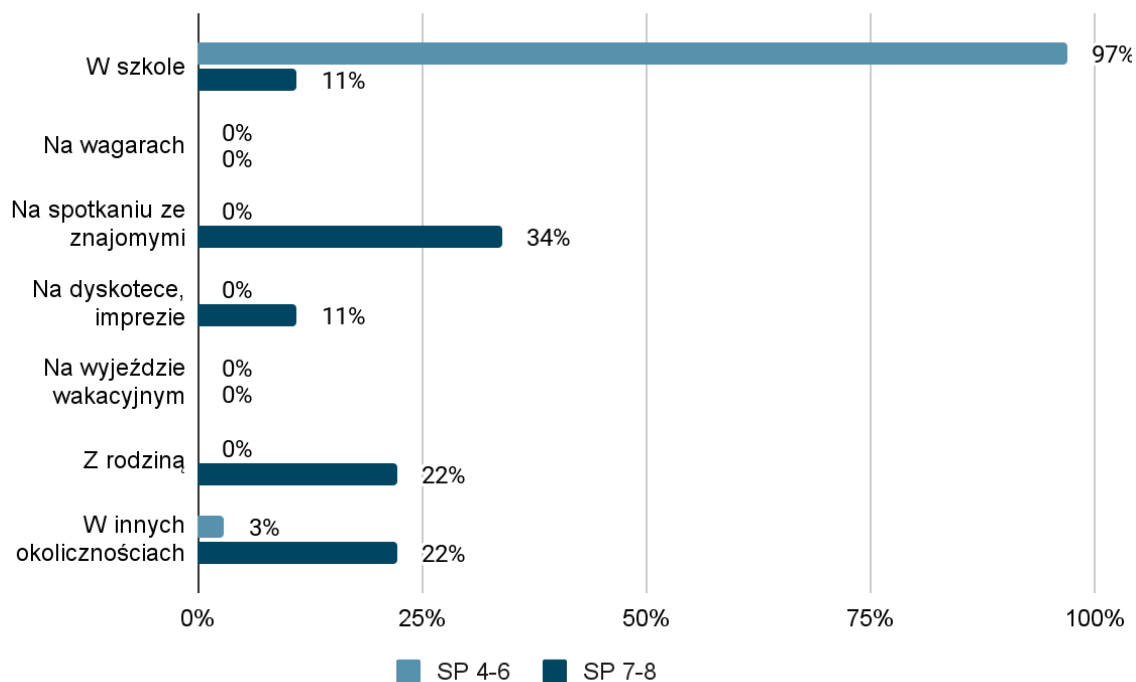
Wyniki badań wskazują, że uczniowie w Skarżysku - Kamiennej nie przejawiają problemów związanych z przyjmowaniem narkotyków i dopalaczy. Jak wynika z deklaracji uczniów zdecydowana większość z nich nie próbowała nigdy narkotyków lub dopalaczy (SP 4-6 - 100%, SP 7-8 - 97%).

Wykres 50. Czy kiedykolwiek próbowałeś/aś narkotyków lub dopalaczy?

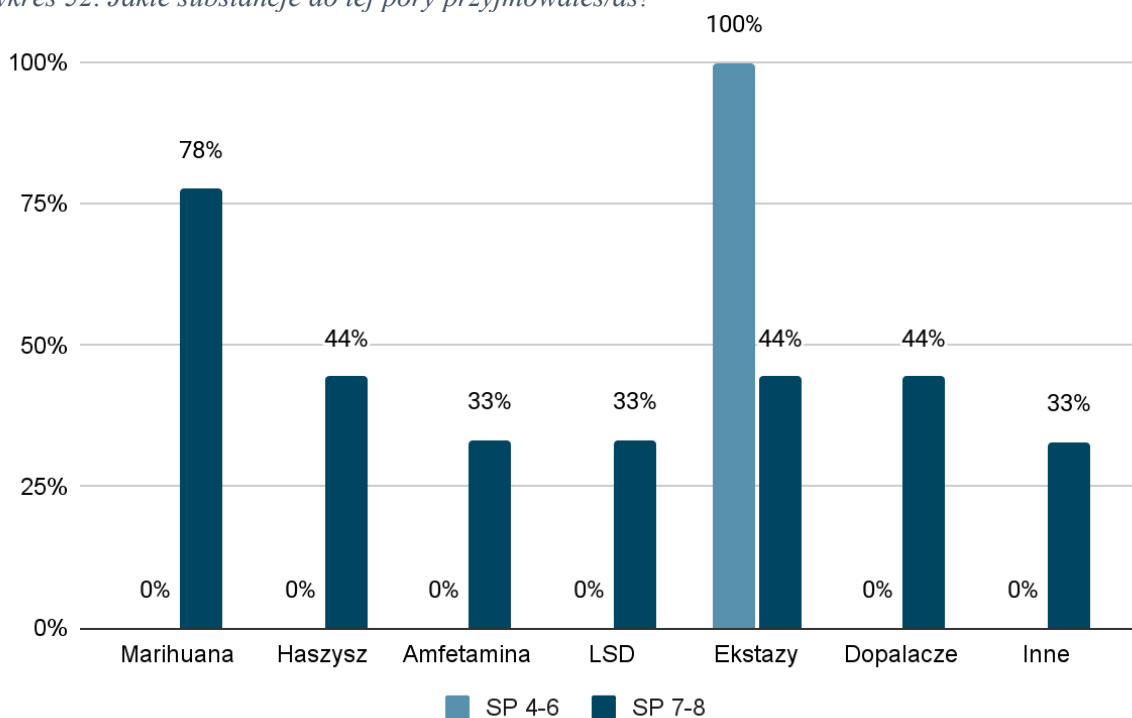
Wśród uczniów, którzy mają za sobą inicjację narkotykową, 97% uczniów klas 4-6 przyznało, że zażywali narkotyki w szkole, a 3% - w innych okolicznościach. Uczniowie klas 7-8 twierdzą, że zażywali narkotyki na spotkaniu ze znajomymi (SP 7-8 - 34%), w towarzystwie rodziny (SP 7-8 - 22%), na wagarach (SP 7-8 - 11%), na dyskotecie lub imprezie (SP 7-8 - 11%) oraz w innych okolicznościach (SP 7-8 - 22%).

Wykres 51. W jakich okolicznościach (gdzie, z kim?) pierwszy raz spróbowałeś narkotyków lub dopalaczy?

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to głównie³⁰ ekstazy, marihuana, haszysz, dopalacze, amfetamina, LSD oraz inne. Warto zaznaczyć, że powyższe wartości odzwierciedlają pojedyncze deklaracje uczniów, ponieważ zdecydowana większość badanych nie próbowała nigdy narkotyków i dopalaczy.

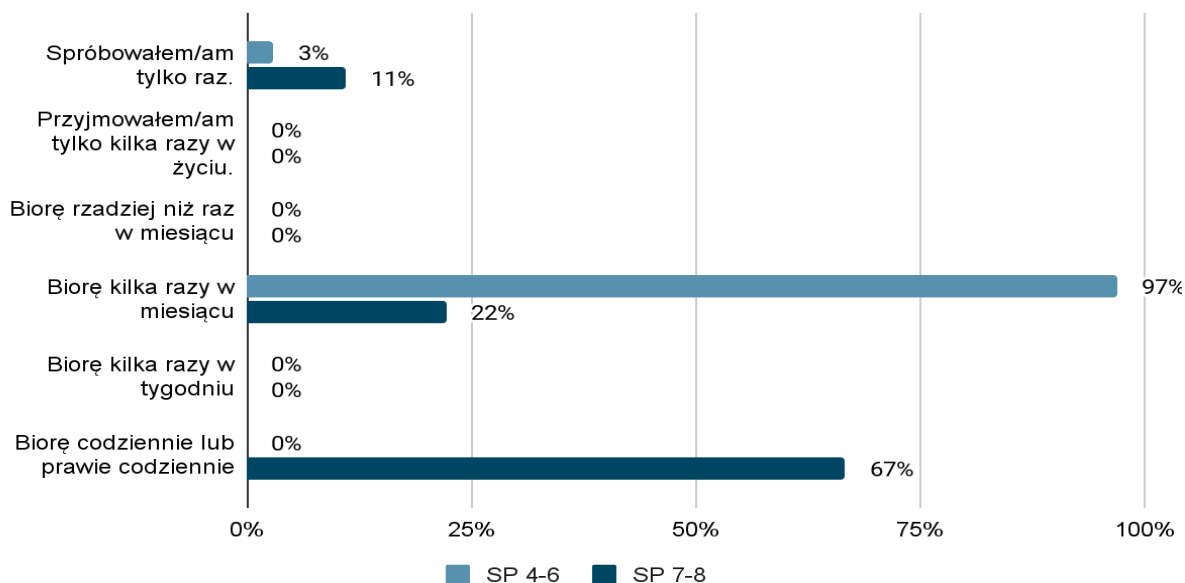
Wykres 52. Jakie substancje do tej pory przyjmowałeś/aś?

³⁰ Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

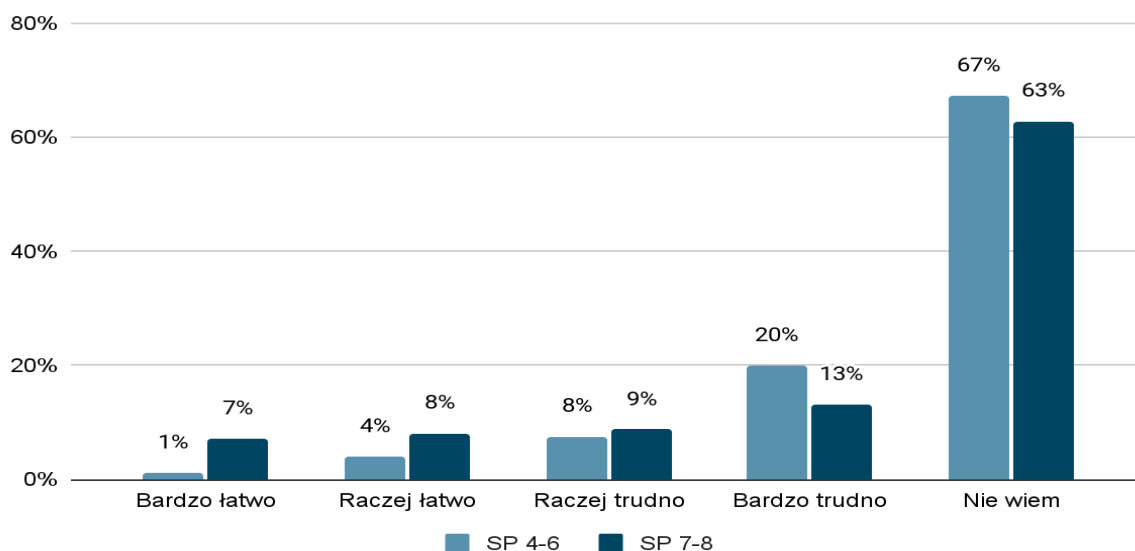
97% uczniów, klas 4-6 oraz 22% uczniów klas 7-8 twierdzi, że zażywają narkotyki kilka razy w miesiącu, a 67% uczniów klas starszych - codziennie lub prawie codziennie. 3% uczniów klas 4-6 oraz 11% uczniów klas 7-8 przyznało, że spróbowali narkotyków tylko raz.

Wykres 53. Jak często przyjmujesz/bierzesz narkotyki lub dopalacze?³¹

Duża część uczniów nie wie czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku (SP 4-6 - 67%, SP 7-8 - 63%). Jednakże niewielki odsetek uczniów twierdzi, że jest to łatwe³² (SP 4-6 - 5%, SP 7-8 - 15%), natomiast 28% uczniów klas młodszych i 22% uczniów klas starszych uważa to za trudne³³.

Wykres 54. Czy uważasz, że łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w Twoim środowisku, w okolicy, na osiedlu, w szkole?

³¹ Pytanie dotyczy uczniów, którzy mają za sobą inicjację narkotykową - są to pojedyncze osoby.

³² Suma odpowiedzi "Bardzo łatwo" i "Raczej łatwo"

³³ Suma odpowiedzi "Raczej trudno" i "Bardzo trudno"

6.4.6. Uzależnienie od Internetu i smartfonu oraz cyberprzemoc

---

Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego.³⁴

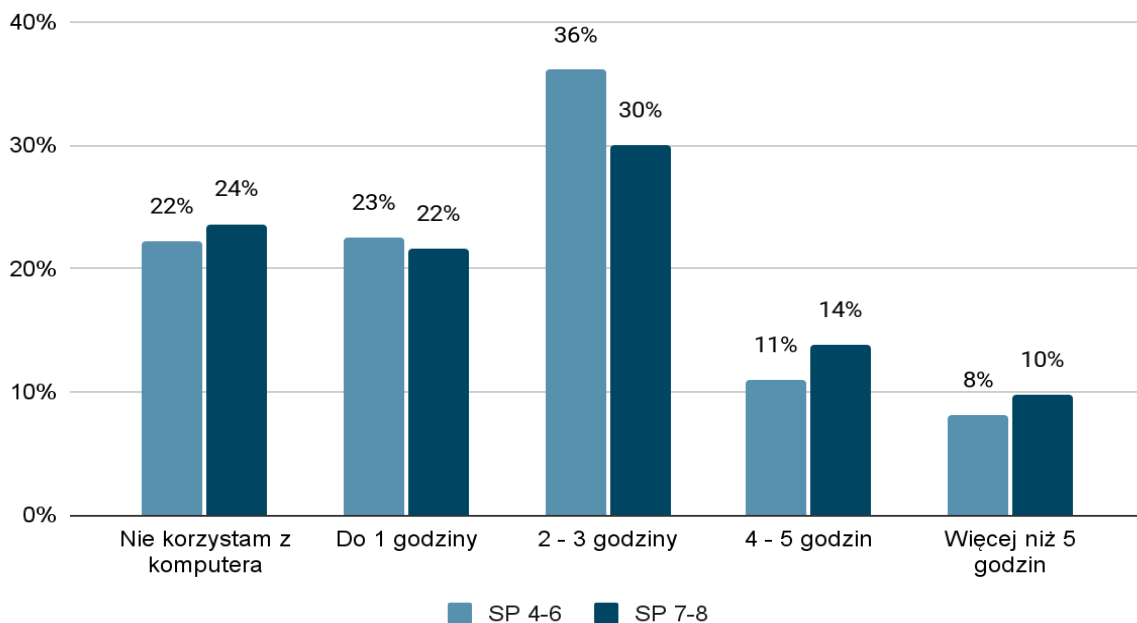
36% uczniów klas 4-6 spędza przed komputerem od 2 do 3 godzin dziennie, 11% korzysta z komputera od 4 do 5 godzin dziennie, a 8% nawet więcej niż 5 godzin dziennie. W praktyce może to oznaczać, że korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania wolnego czasu. Tylko 23% młodszych uczniów ogranicza korzystanie z komputera do 1 maksymalnie 1 godziny dziennie, a 22% - w ogóle nie spędza czasu przy komputerze.

Wśród uczniów klas 7-8, 30% spędza od 2 do 3 godzin dziennie, 14% - od 4 do 5 godzin dziennie, a 8% - nawet więcej niż 5 godzin dziennie przed komputerem. 22% używa komputera najwyżej 1 godzinę dziennie, a 24% - nie korzysta z komputera.

Wykres 55. Ile czasu dziennie spędzasz przy komputerze (poza szkołą)?

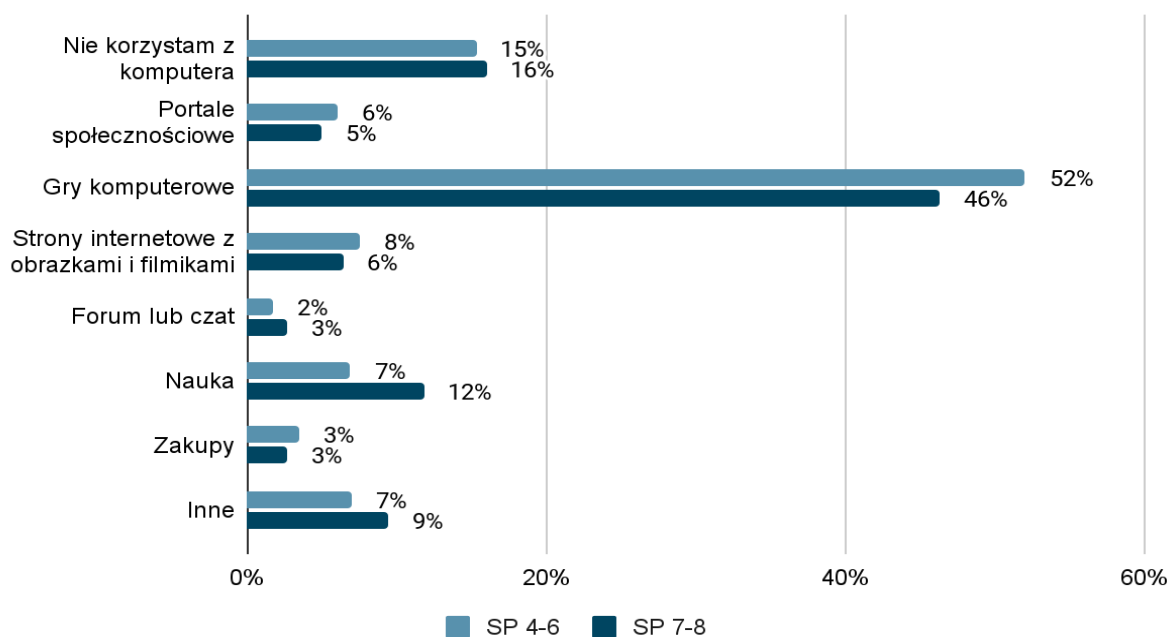
---

³⁴ Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

Uczniowie zostali poproszeni o określenie, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. Najbardziej popularnymi formami okazują się być: granie w gry komputerowe (SP 4-6- 52%, SP 7-8 - 46%), nauka (SP 4-6 - 7%, SP 7-8 - 12%), oglądanie stron internetowych z obrazkami lub filmikami (SP 4-6 - 8%, SP 7-8 - 6%), portale społecznościowe (SP 4-6 - 6%, SP 7-8 - 5%), zakupy (SP 4-6 - 3%, SP 7-8 - 3%), forum lub czat (SP 4-6 - 2%, SP 7-8 - 3%) oraz inne (SP 4-6 - 7%, SP 7-8 - 9%).

Wykres 56. Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera?

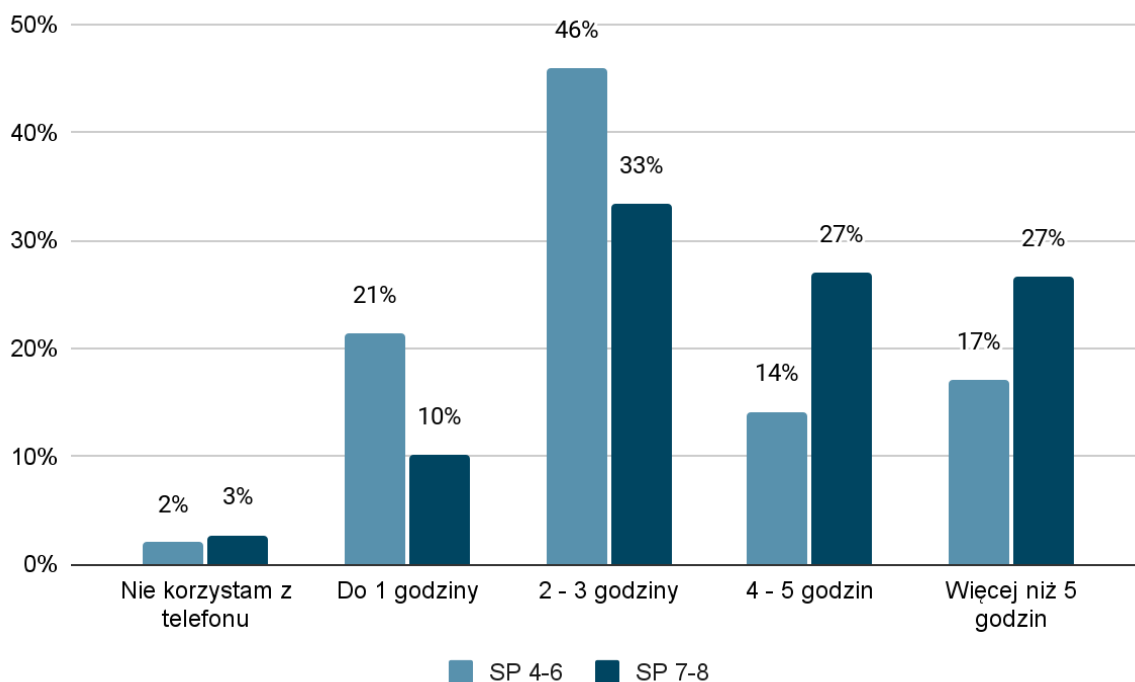

Uczniowie dużo czasu spędzają na korzystaniu z telefonu. 46% uczniów klas 4-6 oraz 33% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu od dwóch do trzech godzin dziennie. Część uczniów,

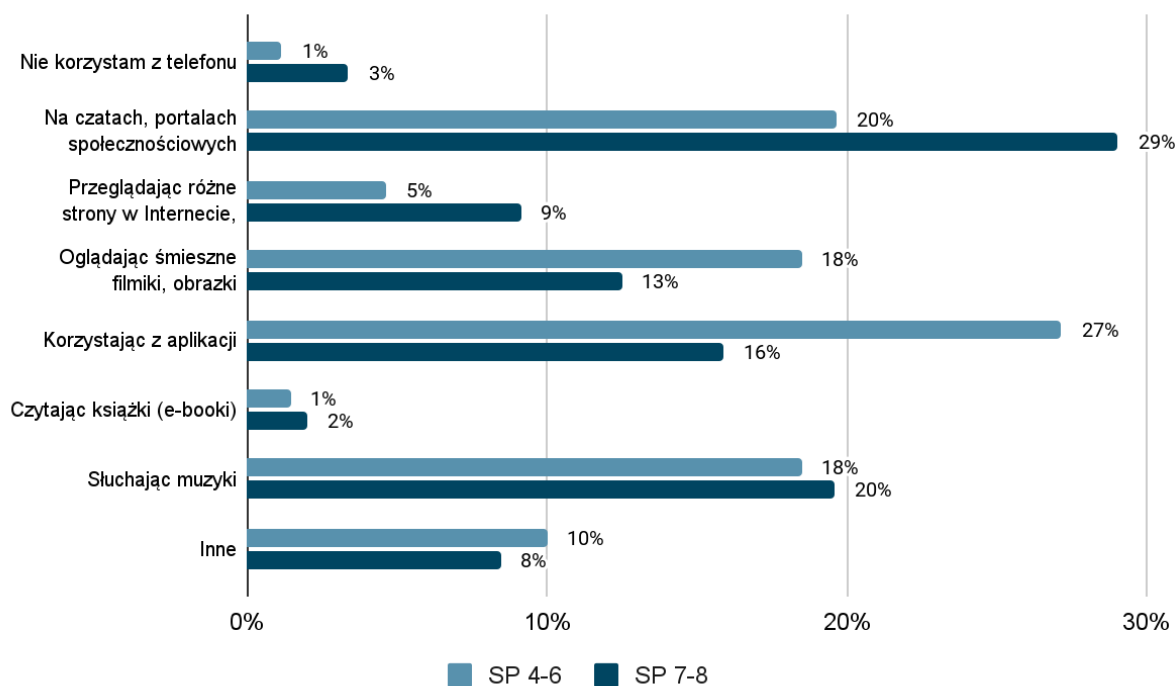
spędza przed ekranem telefonu od czterech do pięciu (SP 4-6 - 14%, SP 7-8 - 27%), a nawet więcej niż 5 godzin dziennie (SP 4-6- 17%, SP 7-8 - 27%). 21% uczniów klas 4-6 oraz 10% uczniów klas 7-8 ogranicza używanie telefonu do maksymalnie jednej godziny dziennie, a 2% młodszych i 3% starszych nie korzysta z telefonu w ogóle.

Wykres 57. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

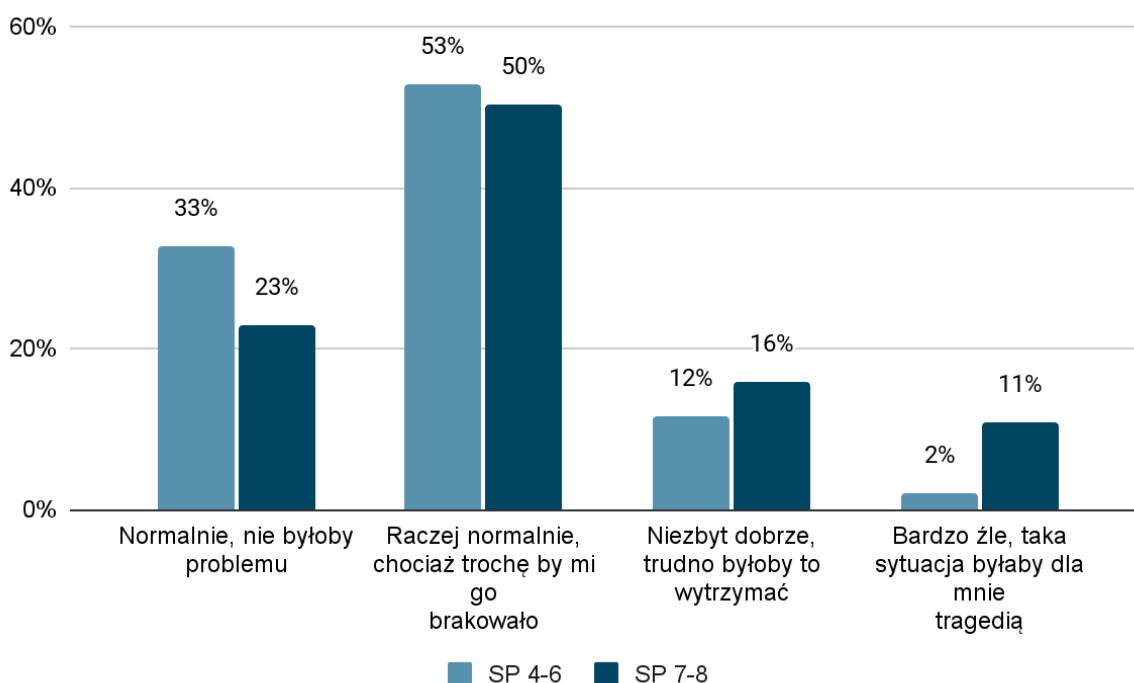
Najbardziej popularnymi formami spędzania czasu korzystając z telefonu okazują się być: aktywność na czatach i portalach społecznościowych (SP 4-6 20%, SP 7-8 - 29%), korzystanie z aplikacji (SP 4-6 - 27%, SP 7-8 - 16%), oglądanie filmików i śmiesznych obrazków (SP 4-6 - 18%, SP 7-8 - 13%), słuchanie muzyki (SP 4-6 - 18%, SP 7-8 - 20%), przeglądanie różnych stron w Internecie (SP 4-6 - 5%, SP 7-8 - 9%) oraz czytanie książek w formie elektronicznej (SP 4-6 - 1%, SP 7-8 - 2%).

Wykres 58. Na czym najwięcej czasu spędzasz, korzystając z telefonu?

Łącznie 86%³⁵ uczniów klas 4-6 oraz 73% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Jednakże część uczniów, przyznaje, że brak dostępu do Internetu byłby dla nich problemem (SP 4-6 - 14%, SP 7-8 - 27%).

Wykres 59. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez tydzień nie miał/a dostępu do Internetu?

³⁵ Suma odpowiedzi: Normalnie, to nie byłoby dla mnie problem oraz Raczej normalnie, chociaż trochę by mi go brakowało.

Internet, jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W przeprowadzonym badaniu uzyskane zostały informacje na temat doświadczeń uczniów związanych z cyberprzemocą.

Wyniki badań wskazują, że dzieciom i młodzieży w Skarżysku - Kamiennej nie jest obce zjawisko przemocy w cyberprzestrzeni.

28% uczniów klas 4-6 oraz 42% uczniów klas 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie równie często otrzymywali wiadomości z obelgami i przezwiskami (SP 4-6 - 27%, SP 7-8 - 45%), a nawet z groźbami i szantażem (SP 4-6 - 9%, SP 7-8 - 18%). Padali też ofiarami udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie (SP 4-6 - 24%, SP 7-8 - 41%), włamania na konto na portalu społecznościowym (SP 4-6 - 15%, SP 7-8 - 23%), umieszczania filmików lub zdjęć w sieci, które ośmieszały ich lub ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 - 8%, SP 7-8 - 21%) oraz podszywania się po nich lub pod ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 - 6%, SP 7-8 - 14%).

Tabela 18. Czy spotkałeś/aś się z takimi sytuacjami w Internecie? SP 4-6

	Tak, mnie to spotkało	Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły	Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem/am
Otrzymywanie złośliwych komentarzy, tzw. hejtów	28%	11%	61%
Umieszczanie filmików lub obrazków, które ośmieszały mnie lub inne osoby ze szkoły	8%	12%	80%
Otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, obelgami	27%	8%	65%
Otrzymywanie wiadomości z groźbami lub szantażem	9%	4%	87%
Włamanie na konto np. na portalu społecznościowym	15%	7%	78%
Podszywanie się pode mnie lub inne osoby ze szkoły	6%	7%	87%
Udostępnienie mojej prywatnej wiadomości innej osobie	24%	5%	71%

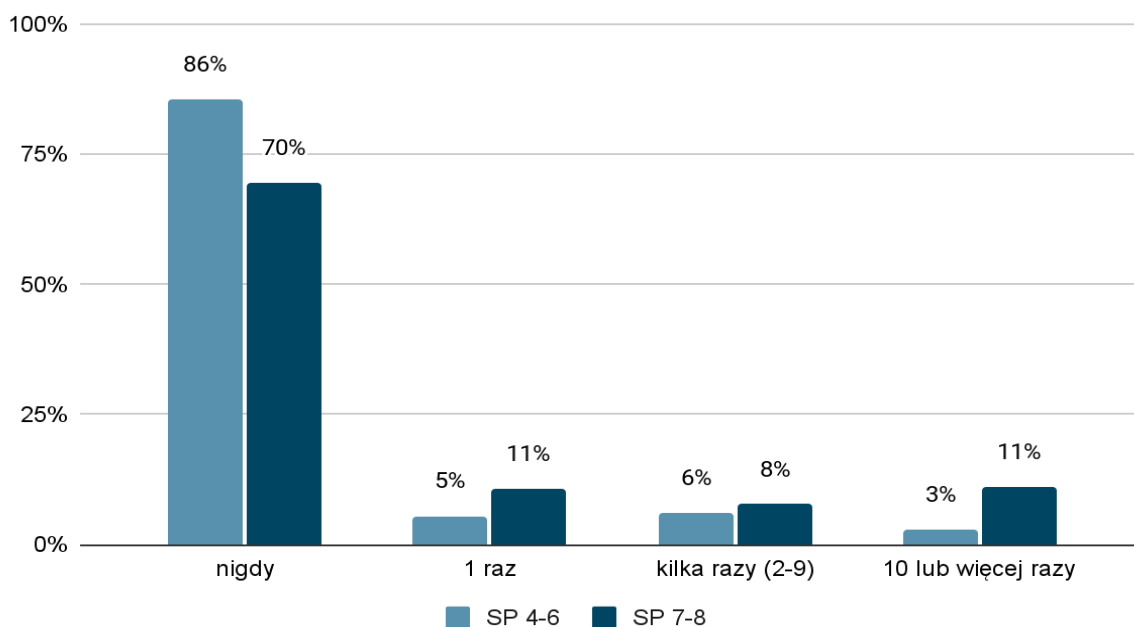
Tabela 19. Czy spotkałeś/aś się z takimi sytuacjami w Internecie? SP 7-8

	Tak, mnie to spotkało	Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły	Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem/am
Otrzymywanie złośliwych komentarzy, tzw. hejtów	42%	19%	39%
Umieszczanie filmików lub obrazków, które ośmieszały mnie lub inne osoby ze szkoły	21%	29%	50%
Otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, obelgami	45%	15%	40%
Otrzymywanie wiadomości z groźbami lub szantażem	18%	14%	68%
Włamanie na konto np. na portalu społecznościowym	23%	14%	63%
Podszywanie się pode mnie lub inne osoby ze szkoły	14%	19%	67%
Udostępnienie mojej prywatnej wiadomości innej osobie	41%	9%	50%

6.4.7. Hazard

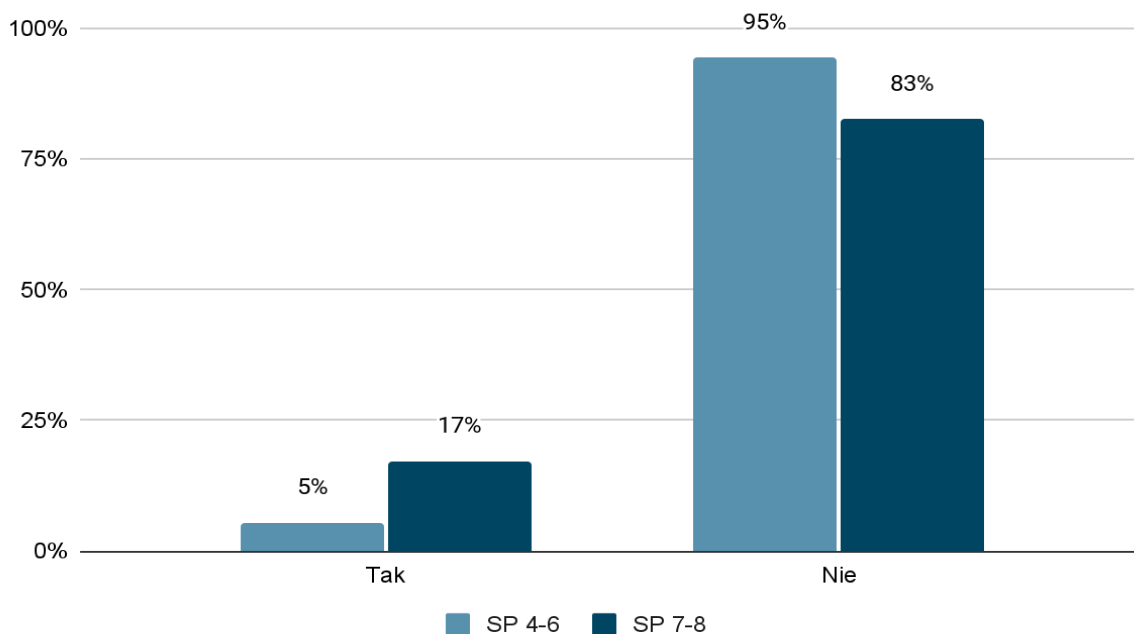
Większość uczniów nie grała nigdy w gry na pieniądze (SP 4-6 - 86%, SP 7-8 - 70%). Niewielka część przyznaje, że zdarzyło im się to raz (SP 4-6 - 5%, SP 7-8 - 11%), kilka razy (SP 4-6 - 6%, SP 7-8 - 8%) lub kilkanaście razy (SP 4-6 - 3%, SP 7-8 - 11%).

Wykres 60. Grałeś/aś w jakiegokolwiek gry na pieniądze ?

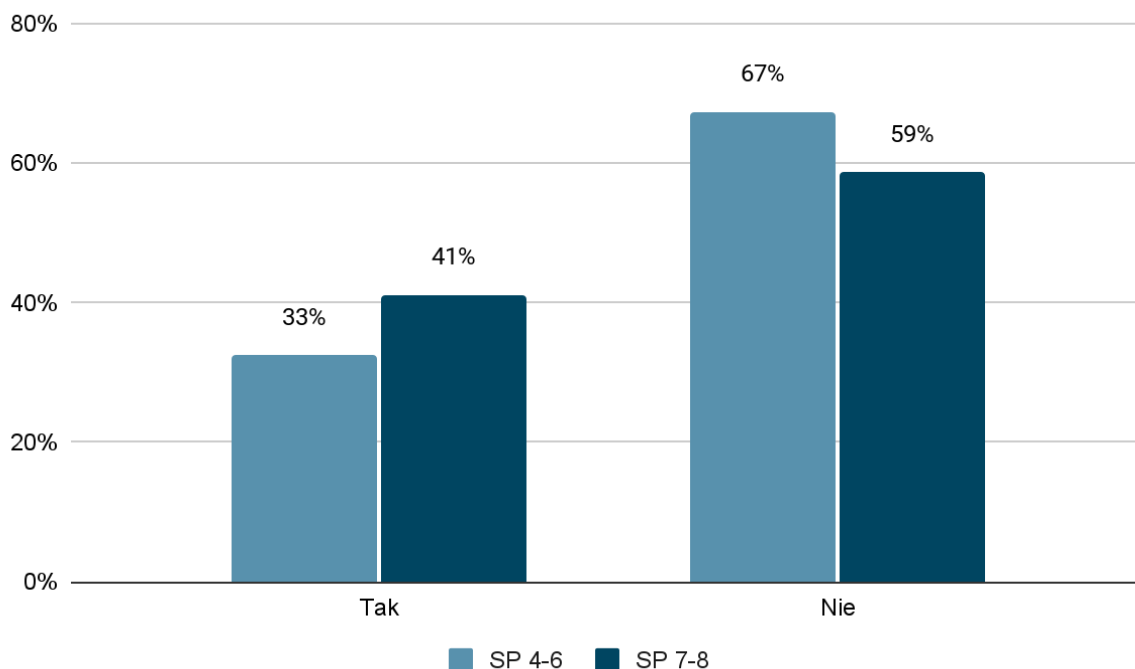
Większość uczniów z nie grała nigdy w gry internetowe na pieniądze (SP 4-6 - 95%, SP 7-8 - 83%). Niewielka część przyznaje, że mają doświadczenia z tego typu rozrywką (SP 4-6 - 5%, SP 7-8 - 17%).

Wykres 61. Grałeś/aś w jakiegokolwiek gry Internetowe na pieniądze (np. poker)?

Większość (SP 4-6 - 67%, SP 7-8 - 59%) uczniów nigdy nie grała na automatach na pieniądze, jednakże spory odsetek badanych przyznaje, że mają doświadczenie z tego typu rozrywką (SP 4-6 - 33%, SP 7-8 - 41%).

Wykres 62. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze) np. w centrach rozrywki?

Uczniowie wskazywali, że najczęściej grają w zdrapki (SP 4-6 - 52%, SP 7-8 - 65%), automaty do gier z tzw. niskimi wygranymi (SP 4-6 - 15%, SP 7-8 - 38%), Gry i zakłady w Internecie (SP 4-6 - 10%, SP 7-8 - 22%) oraz Gry liczbowe Totalizatora Sportowego (SP 4-6 - 11%, SP 7-8 - 21%).

Tabela 20. Jakie to były gry?³⁶

Odpowiedź	SP 4-6	SP 7-8
Gry liczbowe Totalizatora Sportowego (Lotto, Multi Multi itp)	11%	21%
Zdrapki	52%	65%
Loterie/konkursy SMS-owe	3%	17%
Automaty do gier z tzw. niskimi wygranymi	15%	38%
Zakłady bukmacherskie poza Internetem	5%	14%
Karty prywatnie (poza kasynem i poza Internetem)	3%	14%
Gry i zakłady (bez względu na rodzaj) w Internecie	10%	22%
Gry w kasynie (poza Internetem) –ruletka, karty i inne	2%	11%
Wyścigi konne lub innych zwierząt –na torze	0%	11%
Inne	30%	17%
Nie grałem ani razu w żadną z wymienionych gier w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie	8%	8%

³⁶ Pytanie wielokrotnego wyboru

Wśród powodów, dla których grywają w gry na pieniądze uczniowie najczęściej wskazywali, że jest to dla nich rozrywka i sposób na nudę (SP 4-6 - 56%, SP 7-8 - 62%), że chcą mieć więcej pieniędzy na zwykłe codzienne wydatki (SP 4-6 - 18%, SP 7-8 - 30%), że lubią towarzyszące grze emocje (SP 4-6 - 34%, SP 7-8 - 29%), a także, że mają przeczucie, że czeka ich duża wygrana (SP 4-6 - 12%, SP 7-8 - 10%).

Tabela 21. Dlaczego grywasz w gry na pieniądze? Proszę wskazać wszystkie istotne dla Ciebie powody³⁷

Odpowiedź	SP 4-6	SP 7-8
Chcę mieć więcej pieniędzy na zwykłe codzienne wydatki	18%	30%
Jest to rozrywka, „sposób na nudę”	56%	62%
Mam przeczucie, że czeka mnie duża/ główna wygrana	12%	10%
Lubię towarzyszące grze emocje	34%	29%
Gram z przyzwyczajenia, przyzwyczaile(a)m się spędzać w ten sposób czas	0%	4%
To jest modne w moim środowisku, wśród moich znajomych	0%	6%
Pomaga mi to rozładować się, uspokoić, kiedy jestem zestresowany(a) lub gdy mam kłopoty	0%	6%
Jakoś tak nie mogę przestać	4%	7%

6.4.9. Przemoc w szkole

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

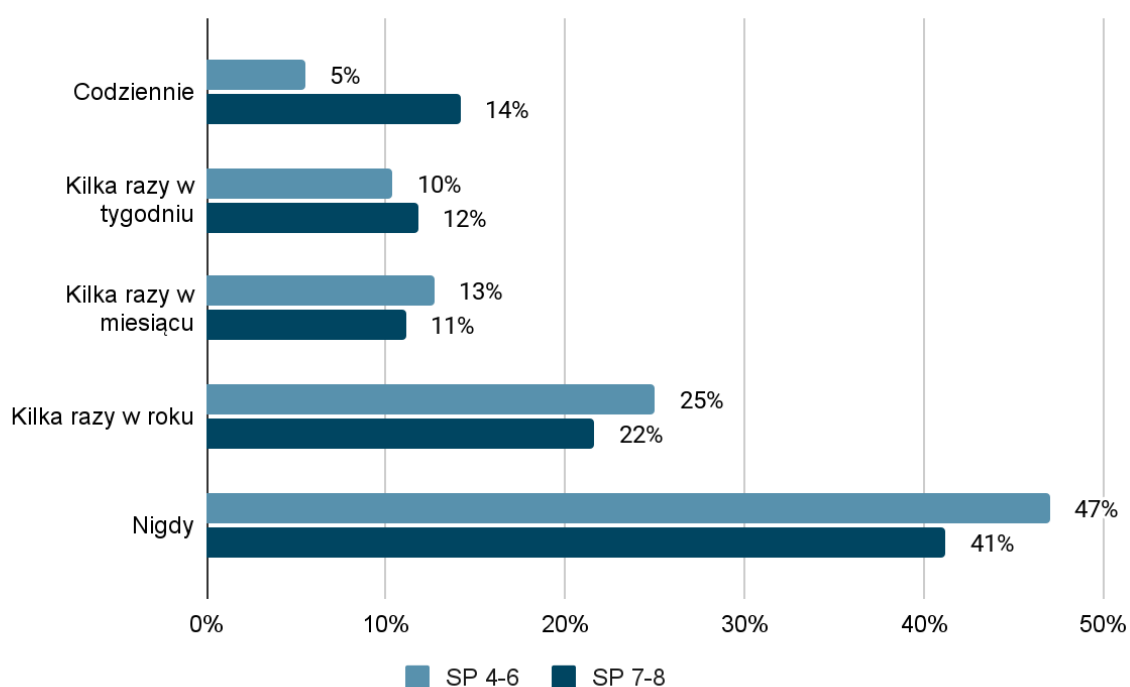
Przeprowadzone ankiety wśród uczniów w Skarżysku - Kamiennej pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska przemocy w środowisku szkolnym.

W pierwszej kolejności uczniom wyjaśniono, czym jest przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) oraz psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Następnie uczniowie zostali zapytani, o to, jak często zdarza im się w szkole doświadczyć przemocy ze strony rówieśników.

³⁷ Pytanie wielokrotnego wyboru

Tylko 47% uczniów klas 4-6 oraz 41% uczniów klas 7-8 deklaruje, że nigdy nie zdarzyło im się doświadczyć przemocy w szkole. Część uczniów przyznaje, że doświadczają przemocy w szkole kilka razy w roku (SP 4-6 - 25%, SP 7-8 - 22%), kilka razy w miesiącu (SP 4-6 - 13%, SP 7-8 - 11%) lub kilka razy w tygodniu (SP 4-6 - 10%, SP 7-8 - 12%). 5% uczniów klas młodszych i aż 14% uczniów klas starszych przyznaje, że doświadczają przemocy rówieśniczej w szkole codziennie.

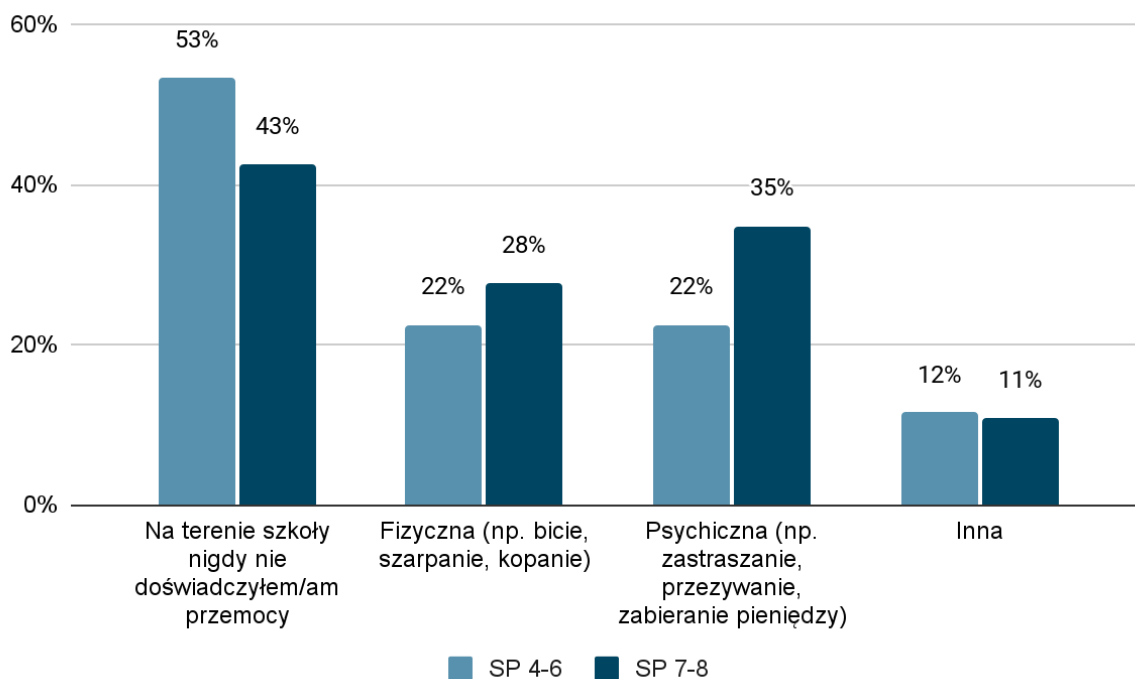
Wykres 63. Są dwa rodzaje przemocy – przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) lub przemoc psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wyśmiewanie). Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się w szkole, że ktoś Cię np. kopnie, przezwie, uderzy w szkole itd.?

Następnie uczniowie zostali zapytani o rodzaj doświadczanej przez nich przemocy. 22% uczniów klas 4-6 oraz 35% uczniów klas 7-8 padło ofiarą przemocy psychicznej (np. zastraszanie, przezywanie, zabieranie pieniędzy), a 22% młodszych uczniów i 28% starszych uczniów doświadczyło przemocy fizycznej (np. bicie, szarpanie, kopanie). Część uczniów wskazuje, że był to inny rodzaj przemocy (SP 4-6 - 12%, SP 7-8 - 11%). 53% uczniów klas 4-6 oraz 43% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że na terenie szkoły nigdy nie doświadczyli przemocy. Uzyskane wyniki wskazują, że duży odsetek uczniów doświadcza ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

Wykres 64. Jeśli doświadczyłeś/aś przemocy w szkole, to jakiego rodzaju to była przemoc?³⁸

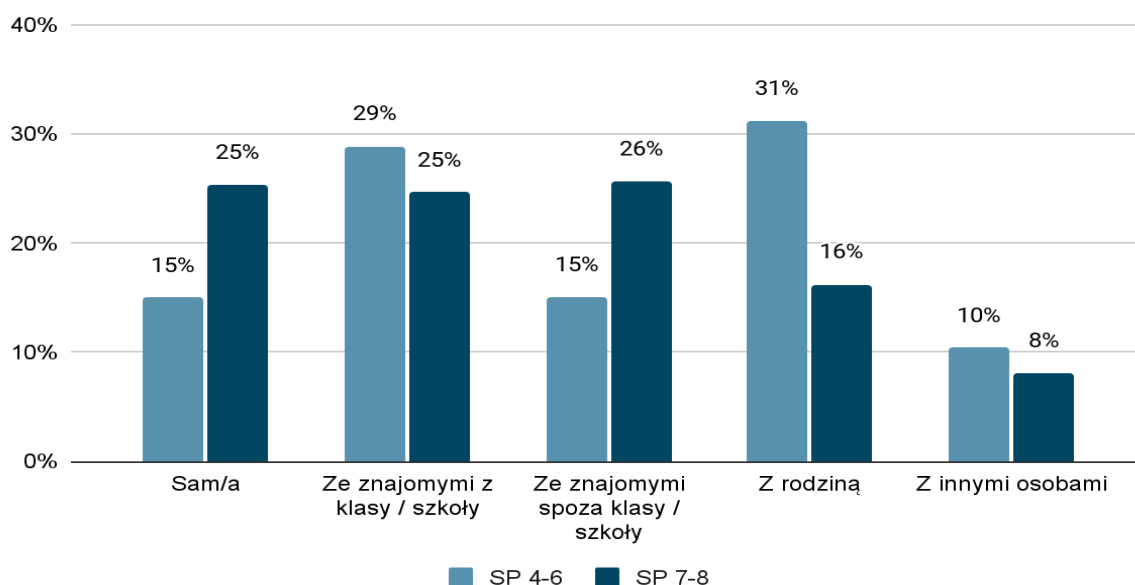

6.4.10. Formy spędzania czasu wolnego

Młodszy uczniowie ze Skarżyska - Kamiennej najczęściej spędzają czas wolny z rodziną (SP 4-6 - 31%) oraz ze znajomymi z klasy lub szkoły (SP 4-6 - 29%), a w następnej kolejności ze znajomymi spoza klasy lub szkoły (SP 4-6 - 15%) oraz sami (SP 4-6 - 15%). Natomiast starsi uczniowie najczęściej czas wolny spędzają w towarzystwie znajomych spoza klasy lub szkoły (SP 7-8 - 26%), znajomymi z klasy lub szkoły (SP 7-8 - 25%) oraz sami (SP 7-8 - 25%). 16% uczniów klas 7-8 spędza czas wolny z rodziną. Część uczniów czas wolny spędza z innymi osobami niż te wymienione w ankiecie (SP 4-6 - 10%, SP 7-8 - 8%), takimi jak: przyjaciółka, chłopak/ dziewczyna, znajomy z Internetu.

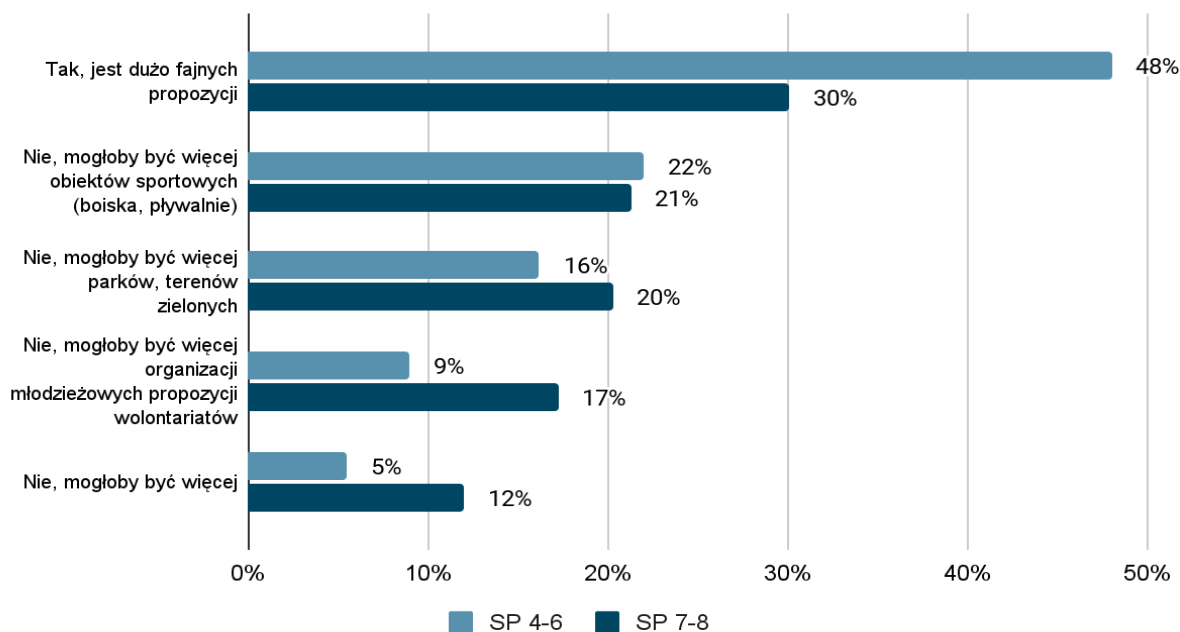
³⁸ Pytanie wielokrotnego wyboru.

Wykres 65. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

48% badanych uczniów z klas 4-6 oraz 30% badanych uczniów z klas 7-8 uważa, że w okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego. Jednakże część uważa, że w okolicy powinno być więcej obiektów sportowych (SP 4-6 - 22%, SP 7-8 - 21%) oraz więcej parków i terenów zielonych (SP 4-6 - 16%, SP 7-8 - 20%). Z kolei 9% młodszych uczniów i 17% starszych uczniów jest zdania, że w mieście brakuje organizacji młodzieżowych oraz propozycji wolontariatów. Uczniowie mieli również możliwość przedstawienia swoich propozycji. Najczęściej wskazywali, że w okolicy brakuje skate parków, siłowni na świeżym powietrzu, placów zabaw, galerii, kawiarni, restauracji, sklepów odzieżowych, lodowiska.

Wykres 66. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?

ROZDZIAŁ VII

PODSUMOWANIE

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w Skarżysku - Kamiennej można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

7.1. Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców

- W opinii pełnoletnich mieszkańców najpoważniejszymi problemami są uzależnienia: behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie) - 56%, od papierosów (53%) oraz od narkotyków i dopalaczy (51%). W następnej kolejności badani wymieniali takie problemy jak: zanieczyszczenie powietrza, smog, przestępczość, uzależnienie od alkoholu, przemoc domowa, zaburzenia odżywiania, cyberprzemoc, bieda i ubóstwo oraz bezrobocie.
- Zdaniem badanych powszechnymi zjawiskami w ich mieście są alkoholizm (69%) oraz nikotynizm (61%). Pozostałe problemy uzależnień - zakupoholizm, pracoholizm, sieciolizm, hazard i zaburzenia odżywiania w ich otoczeniu występują rzadko.
- Z przeprowadzonych badań wynika, że większość badanych mieszkańców spożywa alkohol sporadycznie i okazjonalnie, a także jednorazowo w umiarkowanych ilościach. 58% badanych zadeklarowało, że spożywa alkohol kilka razy w roku, 31% - kilka razy w

miesiącu, a 9% - raz w tygodniu. 2% respondentów to osoby pijące alkohol kilka razy w tygodniu. 42% respondentów spożywa jednorazowo od 3-4 porcji alkoholu, a 40% respondentów ogranicza się do picia jednorazowo maksymalnie dwóch porcji alkoholu. 18% badanych spożywa jednorazowo duże ilości alkoholu - od 5-6 porcji.

- Większość (70%) mieszkańców miasta uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów, w których można kupić alkohol, natomiast dla 23% ankietowanych takich miejsc jest za dużo, a dla 7% - za mało.
- Warto zwrócić uwagę na fakt, że żaden z badanych mieszkańców miasta nie wie, gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od alkoholu w jego rejonie zamieszkania.
- Mieszkańcy prezentują dosyć wysoki poziom wiedzy na temat negatywnych skutków spożywania alkoholu. Wszyscy respondenci uważają, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu, a także że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu jest zabronione. Badani zgadzają się również co do tego, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych. Ponadto wszyscy badani są zdania, że osoby nieletnie nie mogą z łatwością kupić alkoholu w lokalnych sklepach, a zdecydowana większość uważa, że należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.
- Jednakże, większa część badanych jest przekonana, że alkohol zawarty w piwie i winie jest mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce).
- Palenie wyrobów tytoniowych stanowi wśród mieszkańców miasta powszechny problem społeczny, gdyż do regularnego palenia tradycyjnych papierosów przyznało się 46% badanych, a e-papierosów - 15%. Okazjonalnie papierosy lub e-papierosy pali 14% respondentów. Tylko 25% badanych mieszkańców nie znajduje się obecnie w nikotynowym nałogu.
- Wyniki wskazują, że wśród dorosłych mieszkańców miasta nie występuje problem zażywania narkotyków i dopalaczy. 99% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Ponadto żaden z respondentów nie wie, gdzie można nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

- Co trzeci badany mieszkaniec miasta dostrzega potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Respondenci dostrzegają potrzebę warsztatów profilaktycznych dla uczniów, otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień, ogólnospołecznych kampanii profilaktycznych, pomocy w integracji dzieci po okresie izolacji oraz wsparcia psychologicznego dla rodzin.
- Wyniki dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie wskazują, że problem ten nie występuje na terenie miasta, gdyż 100% badanych twierdzi, że nie zna osób doznających przemocy w rodzinie w swoim najbliższym otoczeniu.
- Zdecydowana większość respondentów twierdzi, że nie grała nigdy w gry na pieniądze, a także uważa, że od gier na pieniądze można się uzależnić. Osoby, które mają doświadczenie z tego typu rozrywką twierdzą, że grają, aby zasilić domowy budżet i mieć więcej na zwykłe codzienne wydatki, a także dlatego lubią towarzyszące graniu emocje.
- Wszyscy badani twierdzą, że nie zdarza im się “zajadać” stresów i trudnych emocji, a także że nie miewają trudności w kontrolowaniu swoich zachowań jedzeniowych (kompulsywne objadanie się, usilne krążenie myśli wokół jedzenia).

7.2. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

- Badani sprzedawcy napojów alkoholowych w przejawiają pożądaną postawę wobec spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży - wszyscy zgodnie twierdzą, że kobiety w ciąży nie mogą bezpiecznie pić nawet niewielkich ilości alkoholu. Ponadto uważają, że spożywanie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych, a także że prowadzenie pojazdów nawet po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne.
- Zdaniem wszystkich badanych sprzedawców, alkohol nie powinien być sprzedawany osobom poniżej 18 roku życia, a dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.
- Zdecydowana większość badanych sprzedawców napojów alkoholowych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Świadczy to pośrednio o wysokim poziomie świadomości tej części badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu. Pozostali (7%) uważają, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.

- Prawie co trzeci badany jest zdania, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
- 66% sprzedawców napojów alkoholowych twierdzi, że w Skarżysku - Kamiennej przypadki próby zakupu alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się sporadycznie - kilka razy w roku. Zdaniem 20% badanych takie sytuacje zdarzają się regularnie - kilka razy w miesiącu lub kilka razy w tygodniu (7%). 7% respondentów twierdzi, że takie sytuacje nie zdarzają się w ogóle.
- Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w niektórych sklepach wydaje się być dość rzadkim zjawiskiem - 66% badanych stwierdziło, że takie przypadki zdarzają się sporadycznie - kilka razy w roku, a 7% - nie zdarzają się w ogóle. Pozostali ocenili, że takie sytuacje mają miejsce regularnie - kilka razy w miesiącu (20%) lub kilka razy w tygodniu (7%).
- W ciągu ostatnich 3 miesięcy w 93% badanych punktów sprzedaży napojów alkoholowych nie doszło do nieprzyjemnych zajść związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. Żaden z badanych sprzedawców nie doświadczył w ciągu ostatnich 3 miesięcy sytuacji, w której konieczne było wezwanie policji z prośbą o interwencję w związku z nieprzyjemnym zajściem związanym ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.
- Wszyscy badani sprzedawcy zadeklarowali, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie nieletniej, a w przypadku wątpliwości, co do wieku klienta, 20% badanych twierdzi, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek, a 80% robi to często. Uzyskane wartości świadczą o odpowiedzialnej postawie sprzedawców wobec zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.
- Funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu w mieście zostało przez wszystkich badanych ocenione bardzo i raczej dobrze.

7.3. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

- Zdaniem uczniów klas 4-6 najbardziej powszechnymi zjawiskami w ich otoczeniu są uzależnienie od Internetu (55%) oraz uzależnienie od mediów społecznościowych (50%). Zaburzenia odżywiania oraz uzależnienie od ćwiczeń uczniowie oceniają jako problemy, które rzadko występują w ich otoczeniu, a gry hazardowe oraz zakupoholizmu - w ogóle nie występują.

- Odpowiedzi starszych uczniów wyraźnie wskazują, że w ich środowisku powszechne jest uzależnienie od Internetu (76%) oraz od mediów społecznościowych (75%). Zdaniem badanych uczniów rzadko występującymi problemami są zakupoholizm oraz zaburzenia odżywiania. Uczniowie twierdzą, że problem grania w gry hazardowe u nich nie występuje.
- 16% młodszych i 30% starszych uczniów odczuwa potrzebę wsparcia np. poprzez rozmowę z psychologiem, warsztaty z terapeutą czy warsztaty profilaktyczne. **40% młodszych i 53% starszych uczniów najbardziej potrzebuje rozmowy z psychologiem.** Uczniowie wskazywali także na takie formy wsparcia jak: warsztaty profilaktyczne, rozmowa z terapeutą uzależnień, konsultacje on-line z psychologiem lub terapeutą, kampania informacyjna na temat zdrowia psychicznego, kampania informacyjna na temat substancji psychoaktywnych oraz inne.
- Problem spożywania alkoholu przez dzieci i młodzież w mieście jest zauważalny, szczególnie wśród starszych uczniów. Inicjację alkoholową ma za sobą 7% badanych uczniów klas 4-6 oraz 19% uczniów klas 7-8. Uczniowie przyznają, że pierwszy raz alkoholu próbowali w towarzystwie rodziny (SP 4-6 - 69%, SP 7-8 - 43%) oraz na spotkaniu ze znajomymi (SP 5-6 - 15%, SP 7-8 - 30%). Uczniowie w większości odpowiadali, że spróbowali alkoholu tylko raz. 15% badanych uczniów klas 4-6 oraz 17% uczniów klas 7-8 przyznaje, że spożywają alkohol rzadziej niż raz w miesiącu, a 4% młodszych i 8% starszych uczniów - tylko kilka razy w miesiącu. Niewielki odsetek uczniów twierdzi, że piją alkohol kilka razy w miesiącu, kilka razy w tygodniu lub nawet codziennie.
- Wyniki dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia wskazują, że 40% uczniów klas 4-6 oraz 36% uczniów klas 7-8 nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 lat. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Jednakże 7% młodszych i 16% starszych uczniów twierdzi, że jest to raczej łatwe a 3% młodszych i 10% starszych - bardzo łatwe. Natomiast 50% uczniów klas 4-6 oraz 38% uczniów klas 7-8 uważa, że jest to trudne. Oznaczać to może, że ci uczniowie lub ich rówieśnicy mogą być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.
- Badania wykazały, że problem palenia wyrobów tytoniowych jest zauważalny wśród uczniów szkół podstawowych w Skarżysku - Kamiennej. Do palenia papierosów choć raz w życiu przyznało się 6% badanych uczniów klas 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8.

Uczniowie przyznają, że palą od czasu do czasu papierosy lub e-papierosy, a niewielki odsetek uczniów pali regularnie. Większość badanych uczniów swoją inicjację nikotynową miało na spotkaniu ze znajomymi. 82%% uczniów klas 4- 6 oraz 56% uczniów klas 7-8 oceniło, że zakup papierosów w sklepach jest trudny.

- Wyniki badań wskazują, że uczniowie w Skarżysku - Kamiennej nie przejawiają problemów związanych z przyjmowaniem narkotyków i dopalaczy. Jak wynika z deklaracji uczniów zdecydowana większość z nich nie próbowała nigdy narkotyków lub dopalaczy (SP 4-6 - 100%, SP 7-8 - 97%).
- Uczniowie w większości nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby w ich miejscowości łatwe lub trudne. Jednakże, zdaniem 5% uczniów klas 4-6 oraz 15% uczniów klas 7-8 byłoby to łatwe, natomiast 28% młodszych i 22% starszych uczniów twierdzi, że byłoby to trudne.
- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera i Internetu przez uczniów. 36% uczniów klas 4-6 spędza przed komputerem od 2 do 3 godzin dziennie, 11% korzysta z komputera od 4 do 5 godzin dziennie, a 8% nawet więcej niż 5 godzin dziennie. W praktyce może to oznaczać, że korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania wolnego czasu. Tylko 23% młodszych uczniów ogranicza korzystanie z komputera do 1 maksymalnie 1 godziny dziennie, a 22% - w ogóle nie spędza czasu przy komputerze. Wśród uczniów klas 7-8, 30% spędza od 2 do 3 godzin dziennie, 14% - od 4 do 5 godzin dziennie, a 8% - nawet więcej niż 5 godzin dziennie przed komputerem. 22% używa komputera najwyżej 1 godzinę dziennie, a 24% - nie korzysta z komputera.
- Uczniowie najczęściej wykorzystują komputer do grania w gry komputerowe, nauki, oglądania stron internetowych z obrazkami lub filmikami, aktywności na portalach społecznościowych, na forum lub czacie oraz do robienia zakupów.
- Uczniowie dużo czasu spędzają na korzystaniu z telefonu. 46% uczniów klas 4-6 oraz 33% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu od dwóch do trzech godzin dziennie. Część uczniów, spędza przed ekranem telefonu od czterech do pięciu (SP 4-6 - 14%, SP 7-8 - 27%), a nawet więcej niż 5 godzin dziennie (SP 4-6- 17%, SP 7-8 - 27%). 21% uczniów klas 4-6 oraz 10% uczniów klas 7-8 ogranicza używanie telefonu do maksymalnie jednej godziny dziennie, a 2% młodszych i 3% starszych nie korzysta z telefonu w ogóle.

- Najbardziej popularnymi formami spędzania czasu korzystając z telefonu okazują się być aktywność na czatach i portalach społecznościowych, korzystanie z aplikacji, oglądanie filmików i śmiesznych obrazków, słuchanie muzyki, przeglądanie różnych stron w Internecie oraz czytanie książek w formie elektronicznej.
- Większość uczniów (SP 4-6 - 86%, SP 7-8 - 73%) deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Jednakże część uczniów, przyznaje, że brak dostępu do Internetu byłby dla nich problemem (SP 4-6 - 14%, SP 7-8 - 27%).
- Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych czy korzystanie z telefonu. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.
- Już 28% uczniów klas 4-6 oraz 42% uczniów klas 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hejtu. Uczniowie padali również ofiarami innych działań z zakresu cyberprzemocy, takich jak: otrzymywanie wiadomości z obelgami, przezwiskami, szantażem lub groźbami, podszywanie się pod nich przez znajomych ze szkoły czy też włamanie na konto na portalu społecznościowym. W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
- Problem grania w gry hazardowe wśród uczniów ze Skarżyska - Kamiennej raczej nie występuje. Większość uczniów nie grała nigdy w gry na pieniądze (SP 4-6 - 86%, SP 7-8 - 70%). Niewielkiej grupie badanych uczniów, szczególnie starszych, zdarzyło się to kilka lub kilkanaście razy. Większość uczniów również nigdy nie grała w gry internetowe na pieniądze ani w gry na automatach. Jednakże, 33% młodszych i aż 41% starszych przyznaje, że zdarzyło im się grać w gry na automatach. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.
- Problemem wśród młodych mieszkańców miasta są przypadki agresji i przemocy z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku szkolnym. Pomimo iż 47% uczniów klas 4-6

oraz 41% uczniów klas 7-8 deklaruje, że nigdy nie zdarzyło im się doświadczyć przemocy w szkole, to pozostała część uczniów przyznaje, że zdarza im się doznawać przemocy ze strony swoich rówieśników. Część uczniów doświadcza przemocy w szkole sporadycznie - kilka razy w roku, kilka razy w miesiącu lub częściej - kilka razy w tygodniu. 5% uczniów klas młodszych i aż 14% uczniów klas starszych przyznaje, że doświadczają przemocy rówieśniczej w szkole codziennie. Uczniowie przyznają, że padali ofiarą zarówno przemocy fizycznej (byli bici, szarpani lub kopani), jak i psychicznej (byli zastraszeni lub przezywani).

- Otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach powinny skłonić do rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Proponowana byłaby organizacja szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.
- Młodszy uczniowie ze Skarżyska - Kamiennej najczęściej spędzają czas wolny z rodziną oraz ze znajomymi z klasy lub szkoły, a w następnej kolejności ze znajomymi spoza klasy lub szkoły oraz sami. Natomiast starsi uczniowie najczęściej czas wolny spędzają w towarzystwie znajomych spoza klasy lub szkoły, znajomymi z klasy lub szkoły oraz sami. Tylko 16% uczniów klas 7-8 spędza czas wolny z rodziną.
- 48% badanych uczniów z klas 4-6 oraz 30% badanych uczniów z klas 7-8 uważa, że w okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego. Jednakże część uważa, że w okolicy powinno być więcej obiektów sportowych oraz więcej terenów zielonych). Z kolei niewielka część uczniów jest zdania, że w mieście brakuje organizacji młodzieżowych oraz propozycji wolontariatów, a inni chcieliby, aby było więcej miejsc dla dzieci, np. świetlic lub klubów. Uczniowie mieli również możliwość przedstawienia swoich propozycji. Najczęściej wskazywali, że w okolicy brakuje skate parków, siłowni na świeżym powietrzu, placów zabaw, galerii, kawiarni, restauracji, sklepów odzieżowych, lodowiska.